

วารสาร บัณฑิตแสงโคมคำ

Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561) Vol. 3 No. 2 (July – December 2018)

ISSN: 2651-1266 (Print) ISSN: 2697-5998 (Online)

JSBS

ปีที่ 3
ฉบับที่ 2

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus

ISSN 2651-1266

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561)

Vol. 3 No. 2 (July-December 2018)

วัตถุประสงค์

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำเป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ในมิติด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การพัฒนาสังคมและสหวิทยาการ 2) เพื่อเป็นเวที แลกเปลี่ยน เรียนรู้พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจน การบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการ การเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของ คณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับ บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับ ของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียน บทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการ อ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิต แสงโคมคำ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ และไม่ถือเป็นทัศนะและความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ วารสาร บัณฑิตแสงโคมคำ

©เจ้าของ (Owner)

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
566 หมู่ 2 ถนนพหลโยธิน ตำบลแม่กา อำเภอมือง
จังหวัดพะเยา 56000

©ที่ปรึกษา (Advisors)

พระราชปรีดีศักดิ์, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระเทพเวที, รศ.ดร.	รองอธิการบดี
	ฝ่ายกิจการนิสิต
พระราชปรีดี, รศ.ดร.	รองอธิการบดี
	วิทยาเขตพะเยา
พระราชปรีดีคุณิ, รศ.ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย
	พุทธศาสตร์
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัย
	พุทธศาสตร์นานาชาติ
พระครูโสภณปริยัติสุธี, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์
	วิทยาเขตพะเยา
พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาวิโก	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร
	วิทยาเขตพะเยา
พระมหาสุติศักดิ์ อภินโนโท	ผู้อำนวยการส่วนงาน
	วางแผนและส่งเสริม
	การวิจัย
ศ. (พิเศษ) ดร. กาญจนา เกรียงชัย	อธิการบดีมหาวิทยาลัย
	นเรศวร
รศ.ดร. สุรพล สุษะพรหม	รองอธิการบดี
	ฝ่ายกิจการทั่วไป
รศ.ดร. ประพันธ์ ศุภพร	ผู้อำนวยการหลักสูตร
	พุทธศาสตร์คุณวุฒิบัณฑิต

©บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

พระครูวรธรรมวิฑูรย์, ผศ.ดร. วิทยาเขตพะเยา

©หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระมหาสุรชัย ขยาภิวัตโน, ดร. วิทยาเขตพะเยา

©ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ (Assistant Chief Editors)

พระมหาศิวกร ปลูกาวชิโร วิทยาเขตพะเยา

พระมหาภัทรวัฒน์ มหาคณเณสี วิทยาเขตพะเยา

©กองบรรณาธิการ (Editorial Board Members)

พระมหาสุรศักดิ์ ปจจนตโสโน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย
พระมหาพงษ์ประภากรณ์ วิสุทธินามเมธี, ผศ.ดร.	วิทยาเขตพะเยา
ผศ.ดร. สหทัยา วิเศษ	วิทยาเขตพะเยา
พระมหาสมศักดิ์ ถาณโพธิ์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย
พระมหาบุญศรี ถาณวุฒโธ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย
รศ.ดร. เอกฉันท จารุเมธีชน	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
รศ.ดร. ปฐม บัญศรีตัน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร. ประยงค์ จันทร์แดง	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผศ.ดร. กรชนก สนิทวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย
อ.ดร. สมศรี สังจะสกุลรัตน์	วิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนี พะเยา
อ.ดร. ธฤตต์วัชร ไชยเหมวงศ์	มหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์วิทยาเขต ปัตตานี
อ.ดร. กนกวรรณ เอี่ยมชัย	วิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนีพะเยา
อ.ดร. ภรณ์ แก้วบวร	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Prof. Lalji 'Shravak'	Banaras Hindu University, India
Dr. Lim Hui Ling	Religious Scholar, Singapore

©เลขานุการกองบรรณาธิการ (Secretary of Editorial Board)

ร.ต.ต. ดร. สมยศ ปัญญามาก	วิทยาเขตพะเยา
--------------------------	---------------

©ผู้ช่วยเลขานุการกองบรรณาธิการ (Assistant Secretaries of Editorial Board)

ผศ.ดร. ชูชาติ สุทธะ	วิทยาเขตพะเยา
อ. นภาพร หงษ์ทอง	วิทยาเขตพะเยา

©ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิโส
พระปลัดพงษ์ศิริ พุทธิวิโส
พระมหากิตติพงษ์ กิตติยาโน
นางสาววิรัชพัชร ปันสยาปาริฉัตร

©ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิโส
พระปลัดพงษ์ศิริ พุทธิวิโส
พระมหากิตติพงษ์ กิตติยาโน
นางสาววิรัชพัชร ปันสยาปาริฉัตร

©ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

พ.ต.อ. คณอง ไขทา
พ.ต.ท. ดร. ภัทรวุฒิ อัครภัทร
นายวัชร บัญพลอด

©ฝ่ายออกแบบปกและจัดรูปเล่ม (Art and Content Designed)

พระครูพิศาลสรกิจ, ผศ.ดร.
พระสุกฤษฏ์ ปิยสีโล
นายคมจักร ศรีวิราช
นายณพดล อินปิง
นางสาวสิริกานดา คำแก้ว

©กำหนดออกเผยแพร่ (Publication)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

©พิมพ์ (Printing)

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความประจำปี ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2561)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระชนานันท์มณี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

พระปลัดกันทวิ จานุดตโร, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

รองศาสตราจารย์ ดร. รัชชนันท์ อิศรเดช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ พิงพร ศรีแก้ว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร. เอกฉันท จารุเมธีชน

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ศักดิ์ จันทิพย์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทีป พิษทองกลาง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ เลิศสมพร

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยงค์ จันทร์แดง

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญชู ภูศรี

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ อุปสอด

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อาจารย์ ดร. สิงห์คำ รักป่า

มหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

จาสิบเอก ดร. นิยม ยากรณ

นักวิชาการอิสระ, มณฑลทหารบกที่ 33

ค่ายกาวิละ

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วารสารเล่มนี้ได้ตีพิมพ์บทความทั้งหมด 8 บทความ ประกอบด้วยบทความวิจัย (Research Articles) 6 บทความ และบทความวิชาการ (Academic Articles) 2 บทความ ดังนี้

บทความวิจัย ได้แก่ 1) **ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน** โดย สมยศ ปัญญา เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก รวมทั้งเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและแนวทางการส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษานี้จะช่วยให้เข้าใจและพัฒนาการทำงานของข้าราชการตำรวจยิ่งขึ้น

2) **รูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์** โดย อณิรา อินทสัทธา วิเศษ ลขนา ชมตระกูล และสายอรุณ ปินะดวง เป็นการศึกษาแนวทางการป้องกัน การปราบปราม การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนในอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย บทความนี้ช่วยให้ทราบปัญหาความเหลื่อมล้ำและการขัดขวางทางเพศในสังคมไทยและละแวกเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยป้องกันปัญหาอย่างอื่นตามมาด้วย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการลักขโมยทรัพย์สิน ปัญหาการโรคแพร่ระบาด

3) **ธรรมนูญกวีานพะเยากับการเสริมสร้างพลังพลเมือง** โดย ชัยวัฒน์ จันธิมา และสัทธา วิเศษ เป็นการศึกษากระบวนการและรูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารผ่านธรรมนูญกวีานพะเยา โดยการจัดเวทีสาธารณะและถ่ายทอดสดทางเพจพะเยาทีวี ด้วยการพูดคุยในประเด็นปัญหาต่าง ๆ โดยประชาชนได้เสนอความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัยอย่างทั่วถึง อันเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และร่วมสร้างกระบวนการประชาธิปไตยต่อกิจการสาธารณะเป็นอย่างดี

4) **การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการจากการนำเสนองานกลุ่มด้วยคำถามปลายเปิด** โดย พระมหาไกรสร โชติปัญโญ (แสนวงศ์) เป็นการศึกษาการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการ ของนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชารัฐศาสตร์ ในรายวิชาความรู้เบื้องต้นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน กระบวนการเรียนการสอนในลักษณะนี้เป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นิสิตเกิดการค้นคว้าเนื้อหา คิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เป็นอย่างดี

5) **บันทึกโบราณของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เมืองพะเยา** โดย วิมล ปิงเมืองเหล็ก พูล พัฒนาใหม่ จักรแก้ว นามเมือง คนอง วังฝ่ายแก้ว และมงคลกิตติ์ ไวยาธเสวภาคย์ บทความนี้เป็นการศึกษาความเป็นมาและวิเคราะห์คัมภีร์โบราณเมืองพะเยา โดยเฉพาะบันทึกประจำวันของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา (ปิ่นดา วชิรปัญโญ) ที่เกี่ยวกับเหตุการณ์และพิธีกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจดรายงานทางราชการ และบันทึกรวบรวมเอกสารโบราณและคำบอกเล่าของผู้รู้ไม่ว่าจะเป็นกรณีกบฏเงี้ยว การบูรณะพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง จึงเป็นบันทึกที่ทรงคุณค่าอย่างมาก

6) **คุณค่าของสุภาสิตพระร่วงที่มีต่อสังคมไทย** โดย ประพันธ์ กุลวินิจัย เป็นการวิเคราะห์ความเชื่อในสุภาสิตพระร่วงที่มีต่อการดำเนินชีวิตของสังคมไทย สุภาสิตพระร่วงมีลักษณะสอดคล้องกับ

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างมาก ซึ่งเป็นพระราชกุศโลบายของพระมหากษัตริย์ในการประยุกต์เป็นหลักการปกครองบ้านเมืองและสั่งสอนราษฎร เช่น เมื่อน้อยเรียนวิชา ให้หาสินมาเมื่อใหญ่ อย่าใฝ่เอาทรัพย์ท่าน ส่วนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ความสันโดษ วาจาสัตย์ ความเมตตา

บทความวิชาการ ได้แก่ 1) **ครูกับการแนะแนวในศตวรรษที่ 21** โดย มนตรี หลินภู เป็นการศึกษากระบวนการช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้เข้าใจตนเองทั้งด้านความคิด ทักษะและพฤติกรรม ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงศักยภาพ เกิดการยอมรับในข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองและพร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม กระบวนการแนะแนวสามารถดำเนินการผ่านสื่อเทคโนโลยีสมัยได้ ไม่จำกัดเฉพาะภายในห้องเรียน บทความนี้จึงเป็นประโยชน์สำหรับครูและนักเรียนในการใช้กระบวนการแนะแนวให้ทันยุคสมัยปัจจุบัน

2) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจภาครัฐภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560** โดย พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี และพระศิลาศักดิ์ สุขเมธ เป็นบทความเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงทัศนะและร่วมรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการใช้อำนาจรัฐในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในบทความนี้ได้ระบุถึงปัจจัย 4 ประการ เช่น ด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ด้านจริยธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษากระบวนการทางการเมืองภาคประชาชนต่อไป

บทความในเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาที่หลากหลาย ทั้งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดี บันทึกโบราณ การแนะแนวทางการศึกษา รวมถึงหลักการปกครองทางรัฐศาสตร์ ในอาชีพราชการและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง แต่ละบทความได้ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบประเมินบทความเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในนามกองบรรณาธิการ ขออนุโมทนาขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนผู้เขียนบทความทุกท่านที่ส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำเล่มนี้ หวังว่าบทความเหล่านี้จะเกิดประโยชน์ต่อวงการวิชาการในการต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป

พระครูวรธรรมวิฑูรย์, ผศ.ดร.

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ (Content)

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย (Research Articles)

- ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน 98
The Factors Affecting the Career Advancement of Non-commissioned Police Officers
สมยศ ปัญญามาก
Somyot Panyamak
- รูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 114
The Model of Human Trafficking Prevention and Suppression
อนิรา ถินนท์, สหัทธยา วิเศษ, ลชนา ชมตระกูล, สายอรุณ ปินะดวง
Anira Thinon, Sahathaya Wises, Lachana Chomtrakool, Saiaroon Pinadoung
- ธรรมนูญกว๊านพะเยากับการเสริมสร้างพลังพลเมือง 132
Phayao Lake Charter and Citizen Empowerment
ชัยวัฒน์ จันธิมา, สหัทธยา วิเศษ
Chaiwat Chantima, Sahathaya Wises
- การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการจากการนำเสนองานกลุ่มด้วยคำถามปลายเปิด 147
The Promotion of Integrated Critical Thinking through Group Presentations with Open-ended Questions
พระมหาไกรสร โชติปัญญา (แสนวงศ์)
Phramaha Kaison Jotipanyo
- บันทึกโบราณของพระครูศรีวิราชขริปัญญา เมืองพะเยา 154
The Ancient Notes of Phrakrusiwiratwachirapanya in Phayao
วิมล ปิงเมืองเหล็ก, พูล พัฒใหม่, จักรแก้ว นามเมือง,
คนอง วังฝายแก้ว, มงคลกิตติ์ โวหารเสาวภาคย์
Wimol Pingmuangleg, Poon Phatmai, Chakkaew Nammuang,
Kanong Wangfaikaew, Mongkhonkit Wohansaovapak

สารบัญ (ต่อ)

- **คุณค่าของสุภาษิตพระร่วงที่มีต่อสังคมไทย** 167
 The Significance of Phra Ruang Proverbs toward the Thai People
 ประพันธ์ กุลวินิจฉัย
 Prapan Kulavinichai

บทความวิชาการ (Academic Articles)

- **ครูกับการแนะแนวในศตวรรษที่ 21** 179
 The Teacher and Guidance in the 21st Century
 มนตรี หลินภู
 Montree Linphoo

- **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจภาครัฐ
ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560** 196
 The Public Participation in Auditing the Government Authority under
 the Constitution of the Kingdom of Thailand in 2560 B.E.
 พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี, พระศิลาศักดิ์ สุขเมโธ
 Phramaha Thainoi Yantramethi, Phra Silasak Sumedho

ภาคผนวก

- คำแนะนำสำหรับผู้เขียน (1)
- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ (11)
- ตัวอย่างรูปแบบการจัดพิมพ์บทความในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ (12)
- กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ (16)

ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ ชั้นประทวน

The Factors Affecting the Career Advancement of Non-commissioned Police Officers

สมยศ ปัญญามาก

Somyot Panyamak

กองกำกับการปฏิบัติการพิเศษ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5
Special Operation Sub-division, Investigation Division, Provincial Police Region 5
Corresponding Author, E-mail: somyot_pan@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน และ 3) เพื่อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ในสังกัดศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน จำนวน 139 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์ โดยนำเสนอข้อมูลแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านเงินเดือน ด้านการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความมั่นคงในอาชีพด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา อายุราชการ ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานผู้บังคับบัญชา และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ความก้าวหน้าในอาชีพตำรวจ; ดำรงชั้นประทวน; ดำรงภูธรภาค 5

Abstract

The objectives of this research are that 1) to study the factors affecting the career advancement of non-commissioned police officers; 2) to study the relationship between personal factors and the factors affecting the career advancement of non-commissioned police officers; 3) to suggest the solution of problems and to support the factors affecting the career advancement of non-commissioned police officers in the Investigation Division Region 5, Chiang Mai Province. The sampling populations are 139 non-commissioned police officers. The research instrument is questionnaires. The statistical analyses consist of frequency, percentage, mean, standard deviation, and chi-square. The study data is presented in descriptive tables.

The results of research are that factors affecting the career advancement of non-commissioned police officers are, in general, at medium level. By considering in each aspect, it is found that the terms of salary and incumbency mobility are at high level. Career security and performance are found at medium level. The results of the hypothetic test show that personal factors, such as age, education level, tenure, period of performance in the mentioned office, and marital status have relationship with the factors affecting the career advancement of non-commissioned police officers, with statistical significance at 0.05.

Keywords: Career Advancement of Police; Non-commissioned Police; Provincial Police Region 5

บทนำ

การปกครองบริหารประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดรูปแบบการปกครอง การกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้อำนาจอธิปไตยทั้ง 3 ฝ่าย คือ

อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และ อำนาจตุลาการซึ่งรัฐจะต้องจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้นขึ้นมาไว้ในรูปแบบของกฎหมายมหาชน คือ รัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง

ทั้งนี้เพื่อให้ใช้อำนาจรัฐทั้งสามฝ่ายเป็นไปด้วยความถูกต้องชอบธรรมและสามารถนำมาซึ่งความเป็นธรรม ความสงบเรียบร้อยของคนในสังคมอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะบริการสาธารณะทางการปกครอง ซึ่งได้แก่ การรักษาความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศชาติ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การอำนวยความยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น ตำรวจจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม ไม่ว่าจะเป็น การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การบังคับใช้กฎหมายการให้บริการต่าง ๆ กับประชาชนเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม จึงถือได้ว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบอันสำคัญยิ่งที่ตำรวจจักต้องเร่งดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของประเทศชาติที่กำลังพัฒนารุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว สำหรับประเทศไทยแล้วสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานสูงสุดที่ทำหน้าที่ในการ

กำกับดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ประเด็นสำคัญของการพัฒนาระบบบริหารของสำนักงานตำรวจอยู่ที่ว่าเท่าที่ผ่านมาเกิดปัญหาด้านขวัญและกำลังใจของตำรวจซึ่งได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจโดยส่วนรวม นอกจากนั้นหลักเกณฑ์และมาตรฐานในการสนับสนุนด้านขวัญกำลังใจและความก้าวหน้าก็ยังเป็นปัญหา ทั้งนี้ ควรจะต้องคำนึงถึงอาวโส ความชำนาญพิเศษ ผลงาน และความสามารถที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์

การที่ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนจะก้าวหน้าขึ้นไปมีตำแหน่งหน้าที่ในระดับสูงหรือในระดับบริหารของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากลำบากซึ่ง จะต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านทั้งในด้านการปฏิบัติหน้าที่การงานและด้านอื่น ๆ การที่ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนจะก้าวหน้าขึ้นไปมีตำแหน่งในระดับสูงขึ้นไปตามลำดับขั้นนั้นก็ต้องมีการแข่งขันค่อนข้างสูง เนื่องจากตำแหน่งที่จะแต่งตั้งมีจำนวนน้อย แต่ผู้ที่เข้าข่ายหรืออยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการแต่งตั้งมีค่อนข้างสูงในทุก ๆ ระดับชั้น ยิ่งตำแหน่งที่จะได้รับแต่งตั้งนั้นมีตำแหน่งยิ่งสูงขึ้นไปเท่าใด อัตราตำแหน่งจะได้รับการแต่งตั้งก็ยิ่งมีจำนวนน้อยมากยิ่งขึ้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบราชการของศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 ไม่ว่าจะเป็นการเลื่อนขึ้นเงินเดือนการปรับเลื่อนยศ การปรับคุณวุฒิทางการศึกษาและด้านสวัสดิการ เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างมาก เพราะปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นประจำ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหากับข้าราชการตำรวจชั้นประทวนเป็นอย่างมาก ดังนั้น การที่ข้าราชการตำรวจนายใดจะได้รับการแต่งตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะใช้ระเบียบวิธีพิจารณาคุณสมบัติที่ได้ออกเป็นระเบียบ กฎเกณฑ์เอาไว้มาใช้พิจารณาหรือไม่ การแต่งตั้งเป็นไปด้วยความยุติธรรมหรือชอบธรรมหรือไม่อย่างไร ในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจทั้งในระดับชั้นสัญญาบัตรหรือในระดับชั้นประทวนนั้นมีความยุติธรรมหรือไม่แต่อย่างใดก็ตาม เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะพิจารณาด้วยตนเอง หรือคณะที่ได้กำหนดขึ้นมา ซึ่งจะมี ความบริสุทธิ์ยุติธรรมหรือไม่สำหรับการแต่งตั้งนั้น จะมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญขึ้นอยู่กับตัวผู้บังคับบัญชาที่ทำหน้าที่ตรงจุดนั้น ว่าเป็นผู้มีคุณธรรมหรือมีความเป็นธรรมเพียงไหน ดังนั้น จะเห็นว่าการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจในแต่ละครั้งนั้น จะมีเหล่าบรรดาข้าราชการตำรวจทั้งหลายวิ่ง

เข้าหาซื้ออำนาจในแต่ละยุคแต่ละสมัยกันอย่างเอิกเกริก ดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนมากที่สุด นั้น พบว่าเป็นเรื่องการแต่งตั้งโยกย้าย และการเลื่อนตำแหน่ง มีการเล่นพรรคเล่นพวก มีการเมืองเข้าแทรกแซง ผู้บังคับบัญชาไม่มีคุณธรรม ไม่ได้ใช้ระบบคุณธรรมมาบริหาร ปลอมให้ระบบอุปถัมภ์แทรกแซงมากกว่า โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง นับเป็นปัญหาสำคัญยิ่งต่อระบบการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบโดยตรงต่อความคาดหวังความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนทั้งสิ้น

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจ ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการช่วยให้การบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้บังคับบัญชาตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ข้าราชการของตน อันจะได้หาแนวทางในการช่วยให้ข้าราชการตำรวจมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารจากแหล่งต่าง ๆ การสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและการสนทนากลุ่ม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือทางการวิจัย คือ แบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน

จำนวน 139 คน สถิติที่ใช้ในครั้งนี้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (%) ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการทดสอบค่า Chi-Square (χ^2) โดยนำเสนอข้อมูลแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อค้นพบที่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 49.6 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ ร้อยละ 35.3 มีอายุราชการระหว่าง 11-20 ปี ร้อยละ 40.3 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ในสำนักงานผู้บังคับบัญชาไม่เคย ร้อยละ 64.0 และมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 59.0 ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้

1) ด้านเงินเดือน รวมทั้งขึ้นอยู่กับระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม

$(\bar{x}) = 3.69$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.596

2) ด้านความมั่นคงในอาชีพ รวมทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม $(\bar{x}) = 2.65$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.957

3) ด้านการปฏิบัติงาน รวมทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม $(\bar{x}) = 3.34$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.879

4) ด้านการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่ รวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม $(\bar{x}) = 4.00$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.722

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม $(\bar{x}) = 3.42$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.879

3. การทดสอบสมมติฐาน

1) ด้านเงินเดือนพบว่า อายุ วุฒิการศึกษา อายุราชการ ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน ผู้บังคับบัญชา และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ

ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

2) ด้านความมั่นคงในอาชีพพบว่า อายุ วุฒิการศึกษา อายุราชการ ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน ผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

3) ด้านการปฏิบัติงานพบว่า วุฒิการศึกษา มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนอายุ อายุราชการ ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน ผู้บังคับบัญชา และสถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

4) ด้านการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่พบว่า อายุ วุฒิการศึกษา อายุราชการ ระยะเวลาการ

ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานผู้บังคับบัญชา และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยที่มีต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเงินเดือน ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเลื่อนชั้นในตำแหน่งหน้าที่ กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา อายุราชการ ระยะเวลาดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานผู้บังคับบัญชาและสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยที่มีต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข

1) ด้านเงินเดือน

1.1) ประชากรมีปัญหาที่ประสบต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ไว้สามอันดับแรก

คือเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ฐานเงินเดือนน้อย ขึ้นเงินเดือนน้อย จำนวน 15 คน และอันดับที่ 2 ได้แก่ เงินไม่พอกับการใช้จ่ายในภาวะปัจจุบัน จำนวน 9 คน ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ การปรับเงินเดือน ไม่สอดคล้องกับข้าราชการพลเรือน จำนวน 6 คน

1.2) ประชากรมีข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ไว้สามอันดับแรก คือเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ควรปรับโครงสร้างเงินเดือนและสวัสดิการใหม่ จำนวน 20 คน และอันดับที่ 2 ได้แก่ ควรพิจารณาการขึ้นเงินเดือนให้ยุติธรรมและมีหน่วยงานร่วมพิจารณาด้วย จำนวน 15 คน ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ การปรับยศควรที่จะปรับเงินเดือนด้วย จำนวน 9 คน

2) ด้านความมั่นคงในอาชีพ

2.1) ประชากรมีปัญหาที่ประสบต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ไว้สามอันดับแรก คือเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ มีความมั่นคงในอาชีพแต่ไม่มีความมั่นคงในด้านรายได้ จำนวน 16 คน และอันดับที่ 2 ได้แก่ เป็นงานที่เสี่ยงมาก จำนวน 14 คน ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ เข้ายากออก

ง่ายมีความมั่นคงแต่ไม่แน่นอน จำนวน 8 คน

2.2) ประชากรมีข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ไว้สามอันดับแรกคือเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ควรจัดสวัสดิการที่เพียงพอ จำนวน 15 คน และอันดับที่ 2 ได้แก่ ควรสร้างหลักประกันหรือแก้กฎหมายให้เอื้ออำนวยคุ้มครองมากกว่าที่เป็นอยู่ จำนวน 12 คน ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ การปรับยศตำแหน่งให้ผู้ที่มิคุณวุฒิปริญญาขึ้นไป จำนวน 7 คน

3) ด้านการปฏิบัติงาน

3.1) ประชากรมีปัญหาที่ประสบต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ไว้สามอันดับแรกคือเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ ไม่เป็นอิสระ จำนวน 21 คน และอันดับที่ 2 ได้แก่ การปฏิบัติงานมีขั้นตอนการเสนองานมากจนเกิดความล่าช้า จำนวน 18 คน ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ ทำงานไม่มีแผนคำสั่งและระบบที่ดี จำนวน 14 คน

3.2) ประชากรมีข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ไว้สามอันดับแรกคือเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ เพิ่ม

งบประมาณและดูแลส่งเสริมการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น จำนวน 19 คน และอันดับที่ 2 ได้แก่ ปลุกจิตสำนึกให้ผู้บังคับบัญชาบางคนให้มีความยุติธรรม จำนวน 14 คน ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ ให้ผู้บังคับบัญชาทำตามกฎหมายที่กำหนดแบ่งสายงานให้ชัดเจน จำนวน 10 คน

4) ด้านการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่

4.1) ประชากรมีปัญหาที่ประสบต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ไว้สามอันดับแรกคือเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ การพิจารณาไม่ยุติธรรม จำนวน 12 คน และอันดับที่ 2 ได้แก่ ขาดความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา จำนวน 9 คน ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ มีการเล่นพรรคเล่นพวก มีระบบอุปถัมภ์มาก จำนวน 7 คน

4.2) ประชากรมีข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ไว้สามอันดับแรกคือเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ ควรเปิดโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งให้กับผู้ได้บังคับบัญชามากกว่านี้ จำนวน 17 คน และอันดับที่ 2 ได้แก่ ปรับให้เป็นชั้นสัญญาบัตรเมื่อครบวาระหรือมีการสอบเลื่อนตำแหน่งทุกปี จำนวน

11 คน ส่วนอันดับที่ 3 ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงานในการพิจารณาการเลื่อนขั้นจากการปฏิบัติงานจริงและให้มีความเสมอภาค จำนวน 9 คน

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเงินเดือน จากการวิจัยพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในด้านเงินเดือน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ขั้นยศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อเงินเดือนและส่งผลถึงความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน การปฏิบัติหน้าที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อเงินเดือนและความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ผลการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยในการพิจารณาความดีความชอบประจำปีมีผลต่อเงินเดือนและความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน การถูกลงโทษหรือภาคทัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการขึ้นเงินเดือนและความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน การมียศหรือเงินเดือนสูงกว่าเพื่อนร่วมงานรุ่นเดียวกัน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการ

ตำรวจชั้นประทวน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่าการเลื่อนเงินเดือนจะต้องพิจารณาในหลายฝ่ายหลายระดับ ซึ่งมีความสำคัญมากต่อข้าราชการชั้นผู้น้อย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลไปถึงการรับใช้ประชาชนด้วยความเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรรถเดชะราชกูร ที่กล่าวว่า การริเริ่มให้มีการบริหารงานบุคคล ในลักษณะที่เป็นระบบคุณธรรมนั้น นับเป็นความพยายามที่จะเสริมสร้างให้กับบุคคลที่ปฏิบัติภารกิจหน้าที่เพื่อสาธารณะชนได้รับประโยชน์ตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วยความเป็นธรรม มีความมั่นคงและเป็นอิสระจากอิทธิพลของนักการเมืองหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในรูปแบบต่าง ๆ

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ วุฒิ การศึกษา อายุราชการ ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน ผู้บังคับบัญชา และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าปัจจัยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบและมีผลต่อการพิจารณาในการขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ

ตำรวจชั้นประทวน ซึ่งสอดคล้องกับ
งานวิจัยของพลเทพ เศวตาลัย
ที่ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ
ความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการ
ตำรวจกองบังคับการสอบสวน
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยา
เสพติด ได้แก่ ชั้นยศ สถาบันการศึกษา
ที่จบ คุณวุฒิทางการศึกษา สำหรับ
รายได้ของครอบครัว และความพึง
พอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับ
ความก้าวหน้าในอาชีพเฉพาะด้านการ
เลื่อนขั้นเงินเดือน ส่วนความสัมพันธ์
กับ ผู้บังคับบัญชา ไม่มีผลต่อ
ความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการ
ตำรวจ กองบังคับการสอบสวน
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยา
เสพติด

ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า
ฐานเงินเดือนน้อย ขึ้นเงินเดือนน้อย
และข้อเสนอแนะว่าควรปรับโครงสร้าง
เงินเดือนและสวัสดิการใหม่ ที่เป็น
เช่นนี้เพราะว่า สภาวะเศรษฐกิจใน
ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปมากและค่าของ
เงินก็ลดน้อยลง จึงทำให้ต้องเพิ่ม
เงินเดือนและปรับโครงสร้างเงินเดือน
ให้เข้ากับยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ
ทฤษฎีของอับราฮัมมาสโลว์ ที่ว่า
มนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่
มีการสิ้นสุดตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่
ความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง
แล้วจะไม่ใช่แรงจูงใจหรือเป็นสิ่ง

กระตุ้นสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไป
ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการ
ตอบสนองเท่านั้นจึงจะมีอิทธิพลต่อ
การจูงใจได้ และความต้องการของคน
มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูง
ตามลำดับความสำคัญ ในขณะที่ความ
ต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว
ความต้องการขั้นสูงก็จะตามมา

2. ด้านความมั่นคงในอาชีพ
จากการวิจัยพบว่า ประชากรมีความ
คิดเห็น ต่อ ปัจจัย ที่มี ผล ต่อ
ความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการ
ตำรวจชั้นประทวนด้านความมั่นคงใน
อาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
ได้แก่ การโอนย้ายหรือเปลี่ยนสถานที่
ทำงานบ่อย ๆ ตำแหน่งนายตำรวจชั้น
สัญญาบัตร การเปลี่ยนสายงานบ่อย ๆ
เป็นปัจจัยที่มีผลความมั่นคงใน
ตำแหน่งหน้าที่ การย้ายสังกัดไปยัง
หน่วยงานในจังหวัดอื่น เป็นปัจจัยที่มี
ผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ ความ
มั่นคงในอาชีพเป็นปัจจัยที่เข้ารับ
ราชการตำรวจ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น
ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ
ข้าราชการ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า
ทุกคนต้องการความมั่นคงในอาชีพที่
ทำงานด้วยกันทั้งนั้น เพื่อจะมีความ
ตั้งใจและผูกพันในการทำงานได้เต็มที่
เพื่อจะนำไปสู่ความมั่นคงในชีวิต
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
จรัญ สุวรรณเวช ที่กล่าวว่า ฐานะทาง

เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์กับ ผู้บังคับบัญชาปัจจัยด้านหลักเกณฑ์ในการพิจารณาได้แก่ ระบบคุณธรรมและระบบอุปถัมภ์ ปัจจัยด้านคุณภาพการทำงาน ได้แก่ ความรักความผูกพันต่อ งาน การเรียนรู้ งานที่ได้รับ มอบหมายความคิดริเริ่มในการทำงาน กฎระเบียบ และการปฏิบัติตามของ หน่วยงานล้วนมีผลต่อความก้าวหน้าใน อาชีพข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ วุฒิ การศึกษา อายุราชการ และระยะเวลา การปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน ผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับ ปัจจัยที่มีต่อความก้าวหน้าในอาชีพ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนสถานภาพการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีต่อ ความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการ ตำรวจชั้นประทวน ซึ่งไม่สอดคล้อง กับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้ทำการวิจัย มีผลต่อความมั่นคงในอาชีพของ ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ซึ่ง สอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ ที่ว่า การมีความปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ รอบ ด้าน ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ โจรผู้ร้าย มีสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยปกป้องคุ้มครอง

ป้องกันให้ตนเองพ้นจากภัยอันตราย ต่าง ๆ หรือถูกแย่งชิงสิ่งต่าง ๆ ของตน หรือต้องการให้มีความมั่นคงในงานที่ ทำ มีหลักประกันต่าง ๆ ในการทำงาน เมื่อออกจากงานก็มีบำเหน็จบำนาญ หรือได้เงินชดเชยในการเลี้ยงชีพต่อไป มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า มีความมั่นคงในอาชีพแต่ไม่มีความ มั่นคงในด้านรายได้ และข้อเสนอแนะ ว่า ควรจัดสวัสดิการที่เพียงพอ ที่เป็น เช่นนี้เพราะว่า การทำงานแต่ละครั้ง ต้องใช้ทั้งกำลังกายและกำลังเงินเพื่อ คอยสนับสนุน และทั้งสองอย่างต้องมีความเหมาะสมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีของวิกเตอร์ วรูม ที่ว่า บุคคลใด จะได้รับการจูงใจที่จะใช้ความพยายาม ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ หรือให้สำเร็จต่อเป้าหมาย ก็ต่อเมื่อเชื่อ ในความสามารถของตนเองว่าความ พยายามในการปฏิบัติงานจะมีผล ในทางดี และผลการปฏิบัติงาน จะช่วย ให้ได้ผลตอบแทนตามที่ต้องการ หรือ ฟังปรารถนา

3. ด้านการปฏิบัติงาน จากการวิจัยพบว่า ประชากรมีความ คิด เห็น ต่อ ปัจจัย ที่มี ผล ต่อ ความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการ ตำรวจชั้น ประทวนในด้านการ ปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับปาน กลาง ได้แก่ มีการปฏิบัติงานในหน้าที่

อย่างเต็มความสามารถ ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ชอบสายงานที่ท่านปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน และสภาพแวดล้อมมีผลต่อการปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า บางคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบมาก บางคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบน้อย ก็ขึ้นอยู่กับสายงานที่ท่านทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิวัติ เกษตรสินธุ์ ที่กล่าวว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายอำนวยการ กองบังคับการอำนวยการ ตำรวจภูธรภาค 5 ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าผู้ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายอำนวยการจะมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการ มีโอกาสแสดงผลงานในการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาได้เห็นความสามารถมีโอกาสดำเนินการได้ใกล้ชิดผู้บังคับบัญชา มีความมั่นคงในชีวิตราชการ และผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายอำนวยการมากกว่าสายงานอื่น

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ วุฒิการศึกษา มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนอายุ อายุ

ราชการ ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน ผู้บังคับบัญชา และสถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้วิจัยมา มีผลต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพงษ์ เกษมสิน ที่ว่า ผู้นำหรือหัวหน้างานที่มีต่อผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน ผู้นำเป็นเสมือนสะพานที่เชื่อมโยงความเข้าใจอันดีระหว่างองค์การกับผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างหัวหน้างานและผู้ร่วมงาน จึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความก้าวหน้าและความสำคัญขององค์การอย่างมากและความพึงพอใจของบุคลากรต่อหน้าที่การทำงานเพราะในการปฏิบัติงานนั้น ถ้าได้ปฏิบัติงานที่ตนพึงพอใจ ย่อมได้ผลงานดีกว่างานที่ต้องปฏิบัติด้วยความจำใจ

ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า ปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ ไม่เป็นอิสระ และข้อเสนอแนะว่า เพิ่มงบประมาณและดูแลส่งเสริมการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า พฤติกรรมของคนในการทำงานต้องการมีอิสระเพื่อที่จะได้ทำงานตามความสามารถอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Frederick

W. Taylor กล่าวว่า การมีขวัญ และกำลังใจที่ดีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการผลิตความสำคัญของกำลังขวัญต่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เกื้อหนุนและจูงใจให้สมาชิกของหมู่คณะ หรือองค์การเกิดความคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร

4. ด้านการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่ จากการวิจัยพบว่า ประชากรมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในด้านการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความใกล้ชิดกับผู้บังคับบัญชาเป็นปัจจัยในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนเร็วขึ้น ลำดับความอาวุโส การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ระบบเส้นสาย การมีวุฒิการศึกษาที่สูงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่เร็วขึ้น ล้วนมีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ในการปรับเลื่อนขั้นนั้น ถ้ามีผลงานน้อยก็ขึ้นตามลำดับขั้นเป็นปกติ แต่ถ้ามีผลงานมากก็อาจจะได้มากกว่าหนึ่งขั้น ขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัญ สุวรรณเวช ที่กล่าวว่า ความเห็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตั้งแต่โยกย้าย เลื่อนขั้น เลื่อน

ตำแหน่ง การพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรตั้งอยู่บนหลักของระบบคุณธรรมและระบบอุปถัมภ์ผสมผสานกัน

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ วุฒิ การศึกษา อายุราชการ ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน ผู้บังคับบัญชา และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้วิจัยมีผลต่อการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ที่ว่า ความต้องการที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศได้รับการเคารพยกย่องในสังคม ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ต้องการให้มีผู้อื่นยอมรับในความรู้ความสามารถ ต้องการเป็นผู้ที่มีความสามารถมีทักษะหรือมีความชำนาญด้านต่าง ๆ

ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่าการพิจารณาไม่ยุติธรรม และข้อเสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มากกว่านี้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า คำว่า

ยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรมนั้นมันขึ้นอยู่กับความคิด หรือใจจิตเป็นสำคัญ ถ้าคนเราพอใจก็มีความยุติธรรม ถ้าไม่พอใจก็ไม่ยุติธรรม ดังนั้น การที่จะทำให้พอใจทุกคนนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ วิกเตอร์ วรุม ที่ว่า ความพอใจจะเป็นบวกหรือลบได้ภายในสถานการณ์ของการทำงานเราอาจจะคาดหมายได้ว่าผลลัพธ์ เช่น ผลตอบแทนการเลื่อนตำแหน่งและการยกย่องโดยผู้บังคับบัญชาจะให้ความพอใจในทางบวกผลลัพธ์ เช่น ความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน หรือ การตำหนิจากผู้บังคับบัญชาจะให้ความพอใจในทางลบในทางทฤษฎีแล้วผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องให้ความพอใจ เพราะว่าผลลัพธ์ดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคล

สรุป

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบราชการตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเลื่อนขั้นเงินเดือน การปรับเลื่อนยศ การปรับคุณวุฒิทางการศึกษาและด้านสวัสดิการต่าง ๆ เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เพราะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมแก่เหล่าบรรดาข้าราชการตำรวจโดยตรง และมีการวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมในเรื่องปัญหาเหล่านี้ ซึ่งอาจทำให้ความน่าเชื่อถือในระบบราชการตำรวจลดลงได้ การศึกษาถึงปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสิ่ง

สำคัญ เพราะเป็นการสร้างความชอบธรรมในระบบ ด้วยการศึกษาให้เข้าใจปัญหาและหาวิธีการแก้ไขอย่างถูกต้องในการศึกษารั้วนี้ได้มุ่งประเด็นในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ศูนย์สืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริม

สำหรับ ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านเงินเดือน 2) ด้านความมั่นคงในอาชีพ 3) ด้านการปฏิบัติงาน และ 4) ด้านการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่ ได้มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ ดังนี้ 1) ด้านเงินเดือน ได้ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับโครงสร้างเงินเดือนและสวัสดิการใหม่ เพราะเป็นการปรับโครงสร้างเงินเดือนให้เข้ากับยุคปัจจุบัน 2) ด้านความมั่นคงในอาชีพ ได้เสนอแนะในการจัดสวัสดิการที่เพียงพอ เพราะเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะในการเพิ่มงบประมาณและดูแล

ส่งเสริมการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น เพราะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมต่าง ๆ 4) ด้านการเลื่อนขั้นในตำแหน่งหน้าที่ พบข้อเสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้

ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เลื่อนตำแหน่ง เพราะเป็นการสร้างความยุติธรรม การปราศจากอคติของผู้บังคับบัญชา และสร้างความพึงพอใจ แรงกระตุ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กรมตำรวจ. (2540). *แผนแม่บทฉบับที่ 4*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมตำรวจ.
- คมสัน มั่นคงดี. (2544). *ทัศนคติของนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรในจังหวัดเชียงใหม่ต่อระบบบริหารงานบุคคลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จรัญ สุวรรณเวช. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับรองผู้กำกับการในสังกัดตำรวจภูธร ภาค 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจริญ ถานะภิรมย์. (2548). *ความต้องการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพของคณานก่อนสร้างบริษัทไม่วานประเทศไทย จำกัด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ณภัทร ทินราช. (2545). *ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรกรณีศึกษาตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดุชนี ชูสังกิจ. (2548). *ทัศนคติของข้าราชการตำรวจต่อความก้าวหน้าในอาชีพ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2533). *อุดมคติและจริยธรรมตำรวจ หลักการและประสบการณ์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรชัย กายขำ. (2548). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรกองบังคับการตำรวจนครบาล 9*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

- พลเทพ เศวตาลัย. (2548). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการสอบสวน กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วันนิวัติ เกษตรสินธุ์. (2547). ทศนคติต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธร ภาค 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (ม.ป.ป.) การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สายนันท์ จันทรศัพพ์. (2536). ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร. ภาควิชารัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรคเดช เตจ๊ะราษฎร์. (2543). ทศนคติของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในเขตจังหวัดเชียงใหม่ต่อการสอบเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์

The Model of Human Trafficking Prevention and Suppression

อนิรา ธินนท์¹, สหทัยา วิเศษ², ลชนา ชมตระกุล³, สายอรุณ ปินะดวง⁴

Anira Thinon¹, Sahathaya Wises², Lachana Chomtrakool³,

Saiaroon Pinadoung⁴

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย¹,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา², นักวิจัยอิสระ^{3, 4}

Chiang Rai Provincial Social Development and Human Security Office¹,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus²,

Independent Researcher^{3, 4}

Corresponding Author, E-mail: kungwises@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการมาตรการการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน ในอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี โดยใช้แบบสอบถาม และแนวคำถามประกอบการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การค้ามนุษย์ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ การลักลอบนำคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจบริการ/บันเทิงที่ใช้แรงงานต่างด้าว และการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง โดยจังหวัดเชียงรายได้ดำเนินการมาตรการการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อยู่ในระดับมาก คือ ด้านพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน ในการส่งเสริมกลไกการป้องกันและแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ ด้านดำเนินคดีคดีค้ามนุษย์ในประเด็นการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังและชัดเจน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ด้านป้องกันในประเด็นลดปัจจัยเสี่ยง มีการสร้างความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย มีการสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวัง และเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจประชากรกลุ่มเสี่ยง และด้านคุ้มครองช่วยเหลือ

ผู้เสียหายในกระบวนการค้ามนุษย์ ในประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหาย รวดเร็วและเป็นธรรม ส่วนด้านพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ในประเด็นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย การขยายความร่วมมือระดับภูมิภาคและนานาชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน ควรมีการบริหารจัดการที่มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน บูรณาการความร่วมมือกับเครือข่าย การสื่อสาร การใช้มาตรการทางกฎหมายต้องดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง

คำสำคัญ: การค้ามนุษย์; ชายแดนไทย; เชียงราย

Abstract

The research aims to study the prevention and suppression strategies of human trafficking and to develop an appropriate model in order to prevent and suppress human trafficking in the border of Chiang Rai province. The research is conducted in the area of Mae Sai district, Chiang Saen district, and Chiang Khong district. This research is based on questionnaire and group discussion.

The results reveal that the current situation of human trafficking in Chiang Rai province is illegal immigrants, industrial establishments, illegal entertainment services, and illegal immigrant. The prevention strategies to get rid of human trafficking at high level are that 1) the development of policy machinery and the enhancement of human trafficking prevention; 2) serious and clear human trafficking proceeding; 3) the prevention in terms of decreasing risk factors by educating the target groups and creating the connection in monitoring as well as increasing the efficiency in examine the risk groups; 4) protection and help of the victims in human trafficking in terms of increasing efficiency of separate victims fast and justly; 5) the cooperative development in terms of cooperative creation in both of country and different countries are at the highest level. The appropriate model in order to prevent and suppress human trafficking of Chiang Rai province should have the

management model that is appropriate with the context of the area, the government and related organizations should place importance on creating coordination of different organizations in community, integrating cooperation, communication, being aware of media. Legal strategies should be changed according to the context of “being border”. In addition, the legal proceeding of the persons who related to human trafficking should increase penalty of offenders in order to examine the persons who are going to commit human trafficking.

Keywords: Human Trafficking; Thai Border; Chiang Rai

บทนำ

ปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security) และกำลังเป็นประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการกระทำที่ลดทอนศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นต้นเหตุนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง การค้าประเวณี (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2558: 9) การค้ามนุษย์เป็นปัญหาระดับโลกที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือ การดำเนินงานร่วมกัน รวมทั้งความพยายามอย่างต่อเนื่องของรัฐบาลทุกประเทศ ในอันที่จะบรรลุลความก้าวหน้าที่ชัดเจนและสัมฤทธิ์ผลที่ประเมินได้ จากรายงานประจำปี 2558 เรื่องสถานการณ์การค้ามนุษย์

TIP Report (Trafficking in Persons Report) ของกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาได้จัดอันดับให้ประเทศไทยอยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) ติดต่อกันเป็นปีที่ 2 คือ ระดับต่ำสุด เนื่องจากสหรัฐอเมริกา เห็นว่าประเทศไทยยังดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ (Trafficking Victims Protection Act; TVPA) โดยการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ ยังมีไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับขนาดของปัญหา

จากสถิติการดำเนินคดีในปี พ.ศ. 2557 พบว่า ประเทศไทยยังคงมีสถานะประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านของการค้ามนุษย์โดยมีผู้เสียหายในคดีการค้ามนุษย์รวม 595 คน เป็นคนไทย 274 คน ลาว 108 คน พม่า 83 คน กัมพูชา 29 คน สัญชาติอื่น 101 คน โดยผู้เสียหายที่ถูก

แสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี ส่วนใหญ่เป็นคนไทย ผู้เสียหายที่ถูกแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานส่วนใหญ่เป็นคนพม่า (สรายุทธยุทธ, 2558: 120)

ประเทศไทยหยิบยกปัญหาการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนและจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (The Anti-trafficking in Persons Act 2008) และกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (พ.ศ. 2554-2559) ที่ให้ความสำคัญ 5 ด้าน คือ การป้องกันการดำเนินคดี การคุ้มครองช่วยเหลือ การพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน การพัฒนาและการบริหารข้อมูล

กลไกการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ประกอบด้วย คณะกรรมการระดับชาติ 2 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปคม.) ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปกค.) ซึ่งรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ

คณะอนุกรรมการต่าง ๆ เพื่อผลักดันนโยบายระดับชาติ นอกจากนี้ พ.ร.บ. ดังกล่าว ยังได้กำหนดให้จัดตั้งกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยมีการใช้เงินทุนเพื่อการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำ ความผิดฐานค้ามนุษย์ และการดำเนินโครงการเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนสามารถเสนอโครงการเพื่อขอใช้งบประมาณกองทุนฯ โดยเลขาธิการของกลไกระดับชาติ รวมทั้งการบริหารกองทุนฯ อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ใน ระดับ จังหวัด มี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระดับจังหวัดซึ่งประกอบด้วยกรรมการจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และในระดับหน่วยงาน หลายหน่วยงานได้จัดตั้งหน่วยงานย่อยที่มีภารกิจเฉพาะ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม เช่น กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ภายใต้สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น ทั้งนี้ รัฐบาลเน้น

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกลไกทั้งในระดับชาติ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาสังคมเป็นกรรมการในคณะกรรมการระดับชาติและระดับจังหวัด โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และมีส่วนร่วมในกระบวนการคัดแยกเหยื่อด้วย

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ประเทศพม่าและประเทศลาว สภาพภูมิประเทศที่เป็นแม่น้ำและภูเขาทำให้การเข้าออกมีการปะปนกันไปยากต่อการควบคุมหรือจัดบริการต่าง ๆ จึงทำให้พบปัญหาการค้ามนุษย์ทั้ง 3 สถานะ คือ ต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของการค้ามนุษย์ (การเป็นพื้นที่ที่มีการส่งเด็กและหญิงไปค้าต่างประเทศ ทางผ่าน หมายถึง การเป็นพื้นที่ที่ใช้เป็นเส้นทางผ่านของการนำเด็กและหญิงไปค้าในพื้นที่อื่น และปลายทาง หมายถึง การเป็นพื้นที่ที่มีการนำเด็กและหญิงเข้ามาค้า หรือแสวงหาประโยชน์หรือมีการล่วงละเมิดสิทธิ) ในอดีตถึงปัจจุบันวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งสองประเทศได้ไปหาหาสู่กัน และความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ แต่ในยุคโลกาภิวัตน์และการเปิดประชาคมอาเซียนได้ผู้คนมีการเคลื่อนย้ายเพื่อ

เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย เพื่อแสวงหารายได้ที่ดีกว่าและมีอาชีพที่หลากหลาย โดยการเข้ามามีทั้งแบบถูกกฎหมาย และผิดกฎหมายในรูปแบบของการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์ จะมีพัฒนาการขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ที่ผ่านมามีอาจจะเป็นในเรื่องของการบังคับแต่ปัจจุบันมีหลายรูปแบบ เช่น การค้าประเวณีเด็ก การบังคับข่มขืน การลักลอบเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

ในการดำเนินงานจังหวัดเชียงรายได้มีการจัดตั้งศูนย์ต่อต้านชายแดนการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 3 แผ่นดิน และลงนามความร่วมมือในการปิดกั้น และปราบปรามการค้ามนุษย์ 3 แผ่นดิน เมื่อเดือนธันวาคม 2560 ที่โรงแรมฟอร์จูนริเวอร์วิว อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยมีผู้แทนจากจังหวัดท่าขี้เหล็ก ประเทศพม่า แขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว และจังหวัดเชียงราย (ข่าวช่อง 8, ออนไลน์)

ทั้งนี้ ในการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัดเชียงราย โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ได้มีการดำเนินงานโดยใช้หลักยุทธศาสตร์ 5 P ประกอบด้วย 1) นโยบาย มีการจัดตั้ง ศปคม. กับ ศสศ.

จังหวัด และประชุมอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี 2558 รวมถึงจัดตั้งคณะทำงานจัดระเบียบขอทานจังหวัด 2) การป้องกัน คือ ออกตรวจสถานบันเทิง อบรมเผยแพร่ความรู้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จัดระเบียบขอทาน อบรมวิทยากรเพื่อป้องกันภัยการค้ามนุษย์ ตรวจสถานประกอบการ จัดอบรมผู้ประกอบการและผู้ใช้แรงงาน และฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น 3) การดำเนินคดี คือ ประสานชุดสืบสวนตำรวจ ปคม. เอกชน ในการช่วยเหลือ ร่วมคัดแยกผู้เสียหายกรณีจับกุมแรงงานต่างด้าวและดำเนินคดีกับผู้ต้องหาคดีค้ามนุษย์ 4) การคุ้มครองช่วยเหลือ คือ รับผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครอง ได้แก่ บ้านพักเด็ก สถานคุ้มครอง และองค์กรเอกชน ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายเบื้องต้น ขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ประสานหน่วยงานภาคีเพื่อหามาตรการช่วยเหลือ และส่งกลับผู้เสียหาย และ 5) การสร้างความร่วมมือ คือ จัดทำแผนปฏิบัติการร่วมประจำปี 2559 บูรณาการงบประมาณในการจัดกิจกรรม การประชุมความร่วมมือชายแดนเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ และการส่งเสริมความรู้แก่ เครือข่ายทาง

สังคม (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส, 2559: 15-16)

ปัจจุบันรูปแบบของการค้ามนุษย์ได้พัฒนาไปจากเดิมและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยมีสาเหตุจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดภาวะโลกไร้พรมแดน เกิดความเจริญก้าวหน้า ในเส้นทางคมนาคมและเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งเส้นทางการค้ามนุษย์เป็นเส้นทางที่ทับซ้อนกับเส้นทางการลักลอบเข้า-ออกเมืองและทำงานเป็นเครือข่าย มีการรับ-ส่งหญิงและเด็กเป็นทอด ๆ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นหญิงและเด็กต่างชาติ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ชายแดนหรือจังหวัดใกล้เคียง โดยถูกชักจูงจากนายหน้า จัดหางานหรือคนรู้จักใกล้ชิด ส่งต่อให้ผู้รับจ้างนำพาข้ามแดน และส่งต่อให้นายหน้าเพื่อส่งผู้เสียหายไปยังที่ต่าง ๆ ต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย ในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดน มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติตามนโยบายในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในระดับพื้นที่ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการ

ดำเนินมาตรการการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย เพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงรายทั้งในเชิงนโยบาย และระดับพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินมาตรการการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Method) ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในการพรรณนา และนำข้อมูลเชิงคุณภาพ มาประกอบการอธิบาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างใน

การวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย

1. กลุ่มตัวอย่างข้อมูลเชิงปริมาณ ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กลุ่มกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ผู้ประสานงานภาคประชาชน และกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอละ 200 คน รวม 600 คน

2. กลุ่มตัวอย่างข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านความคิดเห็นของแกนนำเยาวชน แกนนำสตรี แกนนำผู้สูงอายุ แกนนำผู้พิการ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้ประกอบการที่พัก อำเภอละ 50 คน รวม 150 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามรูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. การดำเนินมาตรการการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย

1) ด้านพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน (Policy) ในประเด็นการส่งเสริมกลไกการป้องกันและแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ทุกระดับเพื่อให้มีการพัฒนากลไกเชิงนโยบาย การสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่ เพื่อพัฒนากลไกการทำงาน การส่งเสริมบทบาทศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จังหวัด พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการฯ การส่งเสริมการทำงานแบบเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ และการสร้างงานวิจัย บุรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลทั้งในและระหว่างประเทศ พัฒนากลไกและข้อมูลการเฝ้าระวัง และการแจ้งเตือนภัย อยู่ในระดับมาก

2) ด้านดำเนินคดีคดีค้ามนุษย์ (Prosecution) ใน ประเด็น การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังและชัดเจน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ การบูรณาการและแบ่งปันข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายด้านกฎหมาย ระบบคุ้มครองช่วยเหลือพยานและผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างกลไกการแจ้งเหตุจากประชาชนและเครือข่ายอยู่ในระดับ

มาก ส่วนประเด็นมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการดำเนินคดี อยู่ในระดับปานกลาง

3) ด้านป้องกัน (Prevention) ในประเด็นลดปัจจัยเสี่ยง มีการสร้างความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย มีการสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวัง และการเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจประชากรกลุ่มเสี่ยง อยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วม และการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

4) ด้านคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายในกระบวนการค้ามนุษย์ (Protection) ใน ประเด็น การเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหายรวดเร็วและเป็นธรรม การปรับปรุงมาตรฐานของสถานคุ้มครองเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับความคุ้มครอง การส่งเสริมให้ชุมชนดูแลผู้เสียหายหลังส่งกลับเข้าสู่ชุมชน การพัฒนาระบบบริการล่าม เพื่อสร้างความปลอดภัยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาระบบบริการล่าม เพื่อสร้างความปลอดภัยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และการส่งเสริมให้ผู้เสียหายให้ความร่วมมือทางคดีผ่านกระบวนการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก

5) ด้านพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย (Partnership) ใน

ประเด็นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายทั้งภายในและต่างประเทศ การขยายความร่วมมือระดับภูมิภาคและนานาชาติ และการประชาสัมพันธ์และขยายผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การขยายความร่วมมือระดับภูมิภาคและนานาชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นการปรับแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นปัญหา/อุปสรรคในการทำงานเพื่อให้ทันสมัยกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย

1) การบริหารจัดการระดับต้นน้ำ เป็นการจัดการต้นทางใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับครอบครัว ชุมชน และเครือข่าย

(1) ระดับครอบครัว ควรมีมาตรการในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือนในพื้นที่ชายแดน เพื่อให้คนในครอบครัวได้อยู่อาศัยด้วยกันอย่างใกล้ชิด และมีความอบอุ่น ไม่ต้องอพยพโยกย้ายไปทำงานในเมือง อันที่จะส่งผลเสี่ยงต่อการเข้าไปสู่ขบวนการค้ามนุษย์ ดังนั้นหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการทำงานในเชิงการบูรณาการทุกกระทรวง ในด้านการรักษาสถานความมั่นคงในอาชีพและ

รายได้ของครัวเรือน โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหาาร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังระบบ โดยไม่แยกส่วน

(2) ระดับชุมชน ควรมีมาตรการการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ เป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญ เพราะคนในชุมชนจะช่วยกันสอดส่องเป็นหูเป็นตาเมื่อพบเห็นเหตุการณ์ที่ผิดปกติเกิดขึ้นกับลูกหลานของตนเอง และแจ้งให้กับผู้นำหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทราบและเข้ามาจัดการกับปัญหารวมทั้งการเข้ามาทำงานในลักษณะของอาสาสมัครหรือจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้นำหรือหน่วยงานภาครัฐในการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดอาสาสมัครภาคประชาชนที่จะเข้ามาช่วยเหลือ โดยการอบรมให้ความรู้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงานในด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ รวมทั้งการจัดตั้งคณะทำงานร่วมในระดับตำบล อำเภอ เพื่อให้เป็นกลไกของท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

(3) ระดับเครือข่าย ด้านการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

จะต้องมีการบูรณาการการดำเนินงาน และสร้างให้เกิดเครือข่ายภาครัฐ ที่มีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ ที่อยู่ในชุมชน ทั้งภาคประชาสังคม ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคประชาชนที่เป็นกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนที่เข้ามาเป็นอาสาสมัคร หรือจิตอาสาในการช่วยเหลือการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในระดับชุมชน โดยมีการดำเนินงานในลักษณะทีมงานสหวิชาชีพ โดยมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ที่มีหน่วยงานระดับนโยบายและคณะกรรมการจังหวัดให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานในแต่ละระดับ

2) การบริหารจัดการระดับกลางน้ำ เป็นการจัดการกลางทางของสถาบันที่อยู่ชุมชน ประกอบด้วยสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชนที่จะช่วยครอบครัวยุติการดูแลลูกหลาน การขัดเกลา บ่มเพาะให้เป็นคนดีมีศีลธรรม การมีทักษะชีวิต และมีความรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย

(1) การพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน นอกจากจะมีหลักสูตรการสอนด้านวิชาการ ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ หรือทักษะในด้านวิชาชีพ ในโรงเรียนควรจะต้องมีหลักสูตรทักษะชีวิตควบคู่ไปด้วย เพื่อให้เด็กเยาวชนได้เรียนรู้การใช้ชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคม การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง การรู้เท่าทันสื่อ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่เด็กเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน การใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ในทางที่ถูกที่ควร การสอนทักษะชีวิตในโรงเรียนสามารถที่จะแทรกในรายวิชาเรียนหลักได้ หรือจัดทำหลักสูตรขึ้นมาอีกส่วนหนึ่ง เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเสริมจากวิชาหลัก โดยอาจจะเป็นรูปแบบของการทำโครงงาน การฝึกอบรม การจัดค่ายครอบครัว การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเยาวชนได้แสดงออก ได้แสดงความสามารถและทักษะของตนเอง จะเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน และระหว่างผู้สอนอีกด้วย

(2) การขัดเกลาโดยสถาบันศาสนา ถือเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการบ่มเพาะ ขัดเกลาจิตใจของมนุษย์ โดยยึดหลักการดำเนินชีวิต

ตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถประยุกต์หลักพระพุทธศาสนา มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กเยาวชน นอกจากจะอบรมสั่งสอนบุตรหลาน แล้ว จะต้องนำบุตรหลานของตนเองได้เรียนรู้ในเรื่องหลักธรรมและคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในเรื่องต่าง ๆ จากสถาบันศาสนา เพื่อให้เด็กเยาวชนได้ซึมซับหลักธรรมคำสอนเหล่านี้ ให้มีจิตใจอ่อนโยน รู้จักบาปบุญคุณโทษ จะเป็นเกราะป้องกันชีวิตเด็กเยาวชนเหล่านี้ให้รู้จักผิดชอบชั่วดี

(3) การสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลข่าวสาร การป้องกันการค้ามนุษย์ ให้กับประชาชนได้รับรู้ เพื่อช่วยกันเป็นหูเป็นตา โดยวิธีการอบรมแกนนำ การลงพื้นที่แต่ละชุมชนให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานด้านการสื่อสารมวลชน เพื่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ ไปสเตอร์ แผ่นพับ สื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ จะต้องมีการอบรมให้ความรู้แก่เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุได้รู้เท่าทันสื่อ ไม่ถูกหลอกลวงจากพวกมิจฉาชีพที่เข้ามา โดยใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย

3) การบริหารจัดการระดับปลายน้ำ เป็นการจัดการในระดับปลายทาง ในระดับนโยบายของภาครัฐดังต่อไปนี้

(1) มาตรการด้านกฎหมาย จะต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่มีความเป็นชายแดน หน่วยงานระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ชายแดน เป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนย้ายของผู้คนได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะเพื่อเข้ามาประกอบอาชีพในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นแรงจูงใจด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ และรายได้ที่ดีเป็นเรื่องหลักที่ทำให้มีการเข้ามาทำงานในประเทศไทย ที่มีค่าจ้างมากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งผู้ประกอบการในประเทศไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยต้องการแรงงานต่างชาติเช่นกัน เพราะค่าจ้างแรงงานไทยสูง และขอบเกี่ยงงาน อีกทั้งแรงงานไทยค่อนข้างหายาก

รูปแบบในการจ้างงาน แรงงานต่างด้าว อาจจะต้องมีการทดลองงานก่อนที่จะทำการขึ้นทะเบียน เพื่อทดสอบว่าแรงงานมีความชอบ มีความสนใจ หรือมีทักษะในการทำงานประเภทใดบ้าง และเพื่อที่จะให้มีการจ้างแรงงานที่มีความเหมาะสมกับประเภทของงาน และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับแรงงานให้ทำงานกับนายจ้างอย่างมีความมั่นคง

ซึ่งควรจะมีการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ให้มีความเฉพาะเจาะจงและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่มีความเป็นชายแดน

(2) มาตรการในการดำเนินคดี ควรมีการปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง เพราะการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จะมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และเป็นผู้มีอำนาจรัฐสามารถที่จะใช้ตำแหน่งของตนเองในการลักลอบค้ามนุษย์ที่ผิดกฎหมาย

อภิปรายผล

อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ประเทศพม่า และ ประเทศลาว ประชาชนของทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์กับคนไทย เป็นเครือญาติกันมาตั้งแต่ยาวนาน ชาวบ้านพึ่งพาอาศัย และไปมาหาสู่กันตามพรมแดนธรรมชาติ

การมีพื้นที่ติดกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีการเข้าออกเพื่อมาเป็นแรงงานด้านต่าง ๆ ในสถานประกอบการในประเทศไทยที่มีค่าจ้างแรงงานในราคาสูง เป็นแรงจูงใจให้เข้ามาในประเทศไทยทั้งถูกกฎหมายและ

ผิดกฎหมาย ส่งผลให้จังหวัดเชียงรายเป็นทั้งพื้นที่ต้นทาง กลางทาง และปลายทางของการค้ามนุษย์ สถานการณ์การค้ามนุษย์ในจังหวัดเชียงราย พบว่า อำเภอเชียงของ เป็นเมืองชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศลาว ชาวลาวเข้ามาเป็นแรงงานตามร้านอาหาร และรับจ้างทั่วไปในพื้นที่เชียงของ โดยผ่านด่านชายแดนเชียงของ ด้วยบริบทของเมืองเชียงของที่เป็นเมืองธุรกิจ ค่าขายสถานประกอบการ (ที่พัก) ร้านนวดแผนไทย จึงต้องการแรงงานอย่างถูกต้อง ขณะที่แรงงานลาวนิยมมารับจ้างแรงงานในเชียงของ เพราะค่าจ้างแรงงานสูงกว่าในลาว และผู้ประกอบการในเชียงของ นิยมใช้แรงงานจากลาว เพราะค่าแรงจะถูกกว่าจ้างคนไทย อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มเด็ก เยาวชนส่วนหนึ่งยังคงเป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวัง เพราะมีการการรวมกลุ่มกันตามพื้นที่เสี่ยงริมน้ำโขง ตู้อีศัพท์ ตีมสุรา ของมีนเมา สุบบุหรี่ ส่วนเด็กนักเรียนในสถานศึกษา ต้องอบรมให้ความรู้เรื่องการค้ามนุษย์และป้องกันการล่อลวงเป็นประจำ เพื่อให้รู้เท่าทันสถานการณ์ของสังคม ป้องกันการถูกล่อลวงเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ด้วยสอดคล้องกับการศึกษาการค้าประเวณีหญิงจากประเทศในแถบอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทย ของกิตติศักดิ์

เจิมสิทธิประเสริฐ และคณะ (2558 หน้า 2-5) ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของการเข้ามาค้าบริการทางเพศในประเทศไทย โดยมากพบว่าสาเหตุหลักที่ผลักดันให้หญิงจากประเทศในแถบอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพื่อประกอบอาชีพค้าบริการทางเพศคือ ความยากจน และความต้องการแสวงหาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้น ทั้งนี้พบหญิงชาวพม่าเข้ามาค้าบริการทางเพศในประเทศไทยมากที่สุด และพบมากในจังหวัดชายแดนของประเทศไทย คือ เชียงราย ตาก และสุรินทร์

ในอำเภอแม่สาย ที่เคหะชุมชนแม่สาย 1 และ 2 ซึ่งเป็นชุมชนที่ผู้อาศัยส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ เชื้อสายไทขิ่น ไทลื้อ จากประเทศพม่าที่ตั้งถิ่นฐานในอำเภอแม่สายมาเป็นเวลาหลายปี แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทย จึงไม่ได้สิทธิในความเป็นคนไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้างอย่างใดก็ตามในการประกอบอาชีพของคนกลุ่มนี้ พบว่ามีปัญหาบางประการที่ถูกคนไทยบางคนเอาเปรียบเมื่อทำงานร่วมกัน เช่น เมื่อนายจ้างคนไทยบางคนมองว่าแรงงานชาวต่างชาติเหล่านี้ไม่มีสิทธิตามกฎหมายไทย จึงฉวยโอกาสเอาเปรียบไม่จ่ายค่าแรงหรือโกงค่าตอบแทน ด้านแรงงาน

ต่างชาติจึงไม่กล้าที่จะติดตามค่าตอบแทนหรือค่าจ้างที่ถูกโกงไป เพราะคิดว่ากฎหมายไทยไม่เอื้อให้เรียกร้องได้ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติจากท้องถิ่นบางกรณี เช่น การเข้าร่วมประชุมอบรมที่เป็นโครงการรัฐและมีงบประมาณสนับสนุน จะเลือกเฉพาะคนที่มีสัญชาติไทยเข้าโครงการเท่านั้น นอกจากชาวบ้านยังขาดข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ คนในชุมชนจึงมีความต้องการความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาค้ามนุษย์ เพื่อนำไปกระจายความรู้ และสร้างมาตรการ แนวทางการป้องกันตัวเอง ครอบครัว ชุมชน ให้ปลอดภัยจากการค้ามนุษย์

ส่วนอำเภอเชียงแสน พบว่าไม่มีแรงงานจากประเทศลาวข้ามเข้ามารับจ้างทำงานในพื้นที่ เนื่องจากเมืองต้นฝั้ง แขวงบ่อแก้ว มีการลงทุนเปิดบ่อนคาสิโนขนาดใหญ่จากนายทุนประเทศจีน จะมีนักพนันจากประเทศไทยนิยมเข้าไปเสี่ยงโชคทุกวัน ทำให้เศรษฐกิจในเมืองต้นฝั้งและเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้วมีความคึกคัก ส่งผลให้แรงงานลาวมีงานทำ จึงไม่นิยมมารับจ้างทำงานในอำเภอเชียงแสน ขณะที่แรงงานไทยต้องการเดินทางไป สปป.ลาวเพื่อทำงานรับจ้างในบ่อนคาสิโนหรืองานอื่น ๆ แต่ต้อง

ประสบปัญหาค่าธรรมเนียมการผ่านเข้า-ออก และไม่คุ้มค่ากับค่าแรงที่ได้รับ สถานการณ์ปัญหาค่านุชย์ที่อำเภอเชียงแสนจึงไม่มีความรุนแรงเหมือนอำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงของ นอกจากนี้จากการที่คนไทย-ลาว ทั้งสองฝั่งเป็นญาติและพี่น้องกัน ต่างฝ่ายมีความสัมพันธ์กัน มีเครือข่ายคนทำงานที่เข้มแข็ง เช่น กลุ่มพัฒนาสตรี กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีกิจกรรมพบปะและแลกเปลี่ยนกัน บ่อยครั้ง จึงทำให้ปัญหาการค่านุชย์ไม่มีความรุนแรง

รูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค่านุชย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย ควรจะต้องมีรูปแบบในการบริหารจัดการที่มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ที่มีความเป็นชายแดน ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางที่ไม่ได้เน้นการป้องกันและปราบปรามอย่างเดียว แต่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน การสร้างการมีส่วนร่วมของสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว การบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายในชุมชน และการสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อ รวมไปถึงมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นชายแดน และการดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวข้องกับการค่านุชย์อย่างจริงจัง และมีความเด็ดขาดโดยการเพิ่มโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้ที่คิดจะกระทำการค่านุชย์ต่อไป ในประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของแสงจันทร์ มาน้อย (2557) ที่กล่าวว่าการแก้ไขปัญหาการค่านุชย์ สิ่งที่สำคัญที่สุดต้องเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูล ความรอบคอบของผู้เสียหาย ด้วยเหตุที่การค่านุชย์ เป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับหลาย ๆ หน่วยงาน จึงควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังและควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมาทำซ้ำอีก โดยเฉพาะคนต่างด้าว ควรยกระดับการประชาสัมพันธ์ปัญหาการค่านุชย์ต่อสาธารณะ ทั้งในด้านปัญหาและแนวทางการป้องกัน เพื่อจะได้เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขเจ้าหน้าที่ ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค่านุชย์ควรมีความจริงจังและไม่ละเว้น ในการปราบปรามกับคนทุกกลุ่ม เนื่องจากในบางท้องถิ่นมีผู้มีอิทธิพลในพื้นที่กระทำความผิดในรูปแบบการค่านุชย์ แต่ไม่มีการจับกุมดำเนินคดีเนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล อีกทั้งต้องให้ความสำคัญและจริงจัง ในการร่วมมือกับต่างประเทศในการแก้ไข

ปัญหา ร่วมกันรณรงค์ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งและอบอุ่นซึ่งจะเป็นเกราะป้องกันที่สำคัญในการที่จะไม่ทำให้คนในครอบครัวถูกชักจูงหรือ ถูกหลอกลวงไปสู่ชบวนการค้ายมนุษย์

สรุป

การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย ได้มีการดำเนินตามมาตรการ 5 P ประกอบด้วย 1) ด้านพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน ในประเด็นการส่งเสริมกลไกการป้องกันและแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ทุกระดับ เพื่อให้มีการพัฒนากลไกเชิงนโยบาย การสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่ เพื่อพัฒนากลไกการทำงาน การส่งเสริมบทบาทศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการฯ การส่งเสริมการทำงานแบบเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ 2) ด้านดำเนินคดีคดีค้ามนุษย์ ในประเด็นการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังและชัดเจน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ การบูรณาการและแบ่งปันข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายด้านกฎหมาย ระบบคุ้มครองช่วยเหลือพยานและผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างกลไกการแจ้งเหตุจากประชาชน

และเครือข่ายอยู่ใน 3) ด้านป้องกัน ในประเด็นลดปัจจัยเสี่ยง มีการสร้างความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย มีการสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวัง และการเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจประชากรกลุ่มเสี่ยง 4) ด้านคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายในกระบวนการค้ามนุษย์ ในประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกผู้เสียหาย รวดเร็วและเป็นธรรม การปรับปรุงมาตรฐานของสถานคุ้มครองเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานและผู้ได้รับความคุ้มครอง การส่งเสริมให้ชุมชนดูแลผู้เสียหายหลังส่งกลับเข้าสู่ชุมชน การพัฒนาระบบบริการล่าม เพื่อสร้างความปลอดภัยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาระบบบริการล่าม เพื่อสร้างความปลอดภัยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และการส่งเสริมให้ผู้เสียหายให้ความร่วมมือทางคดีผ่านกระบวนการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ และ 5) ด้านพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ในประเด็นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายทั้งภายในและต่างประเทศ การขยายความร่วมมือระดับภูมิภาคและนานาชาติ และการประชาสัมพันธ์และขยายผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การขยายความร่วมมือระดับภูมิภาคและนานาชาติ

ทั้งนี้ รูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงราย มี 3 ระดับ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการระดับต้นน้ำ เป็นการจัดการต้นทางใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับครอบครัว ชุมชน และเครือข่าย 2) การบริหารจัดการระดับกลางน้ำ เป็นการจัดการกลางทางของสถาบันที่อยู่ชุมชน ประกอบด้วยสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชนที่จะช่วยครอบครัวในการดูแลลูกหลาน การขัดเกลา บ่มเพาะให้เป็นคนดีมีศีลธรรม การมีทักษะชีวิต และมีความรู้เท่าทันสื่อ และ 3) การบริหารจัดการระดับปลายน้ำ เป็นการจัดการในระดับปลายทาง ในระดับนโยบายของภาครัฐ ได้แก่ มาตรการด้านกฎหมาย จะต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่มีความเป็นชายแดน และมาตรการในการดำเนินคดี ควรมีการปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง เพราะการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จะมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และเป็นผู้มีอำนาจรัฐ สามารถที่จะใช้ตำแหน่งของตนเองในการลักลอบค้ามนุษย์ที่ผิดกฎหมาย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้

1. ด้านการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย

1) ภาครัฐควรมีมาตรการในการตรวจตราเข้าออกที่เข้มงวดมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้นักต่างด้าว ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย รวมถึงให้คำแนะนำเกี่ยวกับหญิงสาวต่างด้าวที่เข้ามาขายบริการทางเพศว่า ค่านิยมที่ว่า การมาขายบริการทางเพศ และการลักลอบเข้าเมืองนั้นเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย

2) ระบุข้อกำหนดที่ให้ยึดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง และนำมาสมทบเข้ากองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมถึงผู้เสียหายจากกระบวนการค้ามนุษย์

3) รัฐบาลควรมีระเบียบ หรือกฎหมายที่ช่วยเหลือ/ดูแล เรื่องสิทธิของบุคคลที่ไม่ได้ถือสัญชาติไทยถูกเอาเปรียบจากผู้ถือสัญชาติไทย และสัญชาติเดียวกัน

4) การทำบันทึกข้อตกลงเรื่องความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดนและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

5) การปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่มี

ความเป็นชายแดน เช่น กฎหมาย แรงงาน ค่าจ้างแรงงาน รูปแบบการจ้างแรงงาน เป็นต้น

2. ด้านการบูรณาการการทำงาน

1) หน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการทำงานในเชิงการบูรณาการทุกกระทรวง ในด้านการรักษาฐานความมั่นคงในอาชีพและรายได้ของครัวเรือน โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหาาร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาทั้งระบบ โดยไม่แยกส่วน

2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ควรดำเนินงานในลักษณะบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการพัฒนาอาชีพ การฝึกอาชีพ และการจัดสวัสดิการสังคม ตลอดจนประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันให้องค์กรภาคเอกชน ชุมชน และท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์สม่ำเสมอ

3) ประสานความร่วมมือกับกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิตในโรงเรียน การให้ความรู้เรื่องหลักธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ด้านการรู้เท่าทันสื่อ กระทรวงเทคโนโลยีฯ ด้านการสื่อสาร เป็นต้น เพื่อจัดทำแผนงานในเชิงบูรณา

การในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ตามแนวชายแดน

3. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

1) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาบุคลากรของหน่วยงานในสังกัดของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ให้มีความรู้และเข้าใจปัญหาการค้ามนุษย์อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถร่วมงานกันในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

2) การอบรมให้ความรู้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การไปศึกษาดูงาน ในด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ แก่บุคลากรหน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายในทุกระดับ

4. ด้านการสร้างเครือข่าย

1) หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดอาสาสมัครภาคประชาชนที่จะเข้ามาช่วยเหลือ โดยการอบรมให้ความรู้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การไปศึกษาดูงาน ในด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

2) การจัดตั้งคณะทำงานร่วมในระดับตำบล อำเภอ เพื่อให้เป็นกลไก

ของท้องถิ่นในการป้องกันและ
ปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยนำ
อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์ ผู้นำท้องที่ ผู้นำ
ท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กร

ทางศาสนา และสถาบันการศึกษา มา
เป็นเครือข่ายการเฝ้าระวังและป้องกัน
ปัญหาการค้ามนุษย์ชายแดนตั้งแต่
ระดับชุมชน อำเภอ และจังหวัด

บรรณานุกรม

- กองวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
(2559). *รวมงานวิจัย พม. ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2556 ฉบับปรับปรุง*.
กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญณัฐกร เพลท.
- กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ และคณะ. (2558). *การค้าประเวณีหญิงจากประเทศใน
แถบอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทย*. รายงานการวิจัย.
กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ข่าวช่อง 8. (26 ธันวาคม 2559). *3 เมืองชายแดนจับมือต่อต้านการค้ามนุษย์ที่
จ. เชียงราย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2561, จาก
https://www.thaich8.com/news_detail/21269/3-
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2559). *รายงานการศึกษาสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์
จังหวัดพะเยาและจังหวัดเชียงราย*. (เอกสารอัดสำเนา).
- ทวีชัย ระเบียบ. (2555). *กระบวนการค้าประเวณีหญิงข้ามชาติ: ศึกษากรณีหญิงต่าง
ด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สรายุทธ ยะหะกร. (2558). *การค้ามนุษย์ในประเทศไทย*. *วารสารศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. 5 (2), 106-118.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2558). *วารสารไทยคู่ฟ้า*. เล่มที่ 22.
กรุงเทพมหานคร: สำนักโฆษกสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- สุรพี โพธิ์สาราช. (2558). *สถานการณ์การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติ
ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551: กรณีศึกษาอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ธรรมนูญกวีานพะเยากับการเสริมสร้างพลังพลเมือง Phayao Lake Charter and Citizen Empowerment

ชัยวัฒน์ จันธิมา¹, สหัทธยา วิเศษ²

Chaiwat Chantima¹, Sahathaya Wiset²

สถาบันปวงพญาพายาว¹, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา²

Phayao Forum Institute¹,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus²

Corresponding Author, E-mail: chaiwatby009@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะ และ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะผ่านธรรมนูญกวีานพะเยา งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยการสนทนากลุ่ม และถ่ายทอดโดยพะเยาทีวี

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะผ่านธรรมนูญกวีานพะเยา เริ่มจากก่อนจัดเวทีได้ประชุมทำความเข้าใจบทบาทคณะทำงานในฐานะผู้อำนาจกระบวนการสื่อสาร การเตรียมข้อมูลธรรมนูญกวีานพะเยาให้ผู้เข้าร่วมและผู้ชมได้เข้าใจเบื้องต้น ในช่วงการถ่ายทอด ได้สร้างบรรยากาศในการพูดคุย แจ้งให้ผู้ชมและผู้เข้าร่วมทราบถึงความเป็นมา หลังการถ่ายทอดสดได้ถอดบทเรียนกระบวนการ รวมทั้งการประเมินผลจากผู้ชมเพจพะเยาทีวีชุมชนในด้านการรับรู้ การมีส่วนร่วม และการสนับสนุนเชิงนโยบาย 2) รูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะผ่านธรรมนูญกวีานพะเยา รูปแบบแรก การสื่อสารสาธารณะระดับกลุ่มในห้องออกอากาศ ผู้เข้าร่วมเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป้าหมายเพื่อสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในการวิพากษ์นโยบายสาธารณะอย่างสร้างสรรค์ รูปแบบที่สอง การสื่อสารสาธารณะระดับชุมชน ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มคนหลากหลายในชุมชน กำหนดประเด็นการพูดคุยจากประเด็นที่เชื่อมโยงกับชุมชน สถานที่จัดเวทีเป็นสถานที่สาธารณะในชุมชน เป้าหมาย คือ การเข้าถึงพื้นที่สื่อเพื่อมีส่วนร่วมต่อประเด็นสาธารณะ รูปแบบที่สาม การสื่อสารสาธารณะระดับกว้าง ผู้ร่วมเวทีเป็นผู้มีส่วนได้

ส่วนเสีย เพื่อออกแบบนโยบายสาธารณะจากประเด็นของท้องถิ่น ช่องทางการสื่อสาร ได้ร่วมมือกับสื่อวิชาชีพในการออกอากาศ โดยใช้สถานที่สาธารณะ เพื่อเปิดกว้างให้ผู้รับฟังได้เสนอความคิดเห็น เป้าหมาย คือ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางนโยบายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างกระบวนการประชาธิปไตยต่อกิจการสาธารณะ

คำสำคัญ: การเสริมสร้างพลังพลเมือง; การสื่อสารสาธารณะ; ธรรมนูญกวนพะเยา

Abstract

The objectives of this research are to study processes for Citizen Empowerment by public communication and to develop a pattern for Citizen Empowerment by public communication about Phayao Lake Charter. This is an action research with the group discussion and broadcasted by Phayao Community TV via social media.

The results are found that 1) at first the Citizen Empowerment by public communication about Phayao Lake Charter has a team meeting to inform the roles of researcher as facilitators for communication with the public. It also includes providing information about Phayao Lake Charter to participants and audients before live broadcasting. During live broadcasting facilitators talk to participants and audients to make good atmosphere for discussion. Also, they are informed about the background of the discussion. After live broadcasting it is a group discussion about the forum or lesson learned. Then, it is an evaluation from public communication by Phayao Television Facebook Page audients through perception, participation, and support of the policy. 2) The first pattern for Citizen Empowerment by public communication about Phayao Lake Charter is public communication in a group level in a broadcasting room. The participants are stakeholders. This purpose is to create democratic culture to criticize the public policy positively. The second pattern is in a community level. The participants are different groups of people in communities. The discussion topics benefit to a community. Group discussion is hold in a public space. This purpose is to build communicative skill and to participate in a public agenda. The third

pattern is in a public level. The participants are stakeholders and policy makers of local area. It is made in cooperation with a networking of the professional media for broadcasting. The discussion is hold in a public which audients can watch and comment. This purpose is to make a change in public policy by communities' participation and to create democratic processes for public affairs.

Keywords: Citizen Empowerment; Public Communication; Phayao Lake Charter

บทนำ

จากการสานเสวนาหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาของกว๊านพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ภายใต้โครงการวิจัยเพื่อเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งด้านกฎหมายแก่ภาคประชาชน (Legal Empowerment) ศึกษากรณีชุมชนรอบกว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา โดยสถาบันพระปกเกล้า และสถาบันปวงผลพายาว (2554) มีเป้าหมายเพื่อหาทางออกร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการกว๊านพะเยาทุกกลุ่ม โดยใช้วิธีการสานเสวนาหาทางออกร่วมกัน (Public Deliberation) ผลการศึกษาได้ค้นพบประเด็นปัญหาร่วม และข้อเสนอที่เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหา 3 ด้านคือ 1) ระบบนิเวศกว๊านพะเยา 2) ระบบบริหารจัดการกว๊านพะเยา และ 3) การสร้างจิตสำนึกและการใช้ประโยชน์กว๊านพะเยาร่วมกัน

สำหรับประเด็นที่ 2 เรื่องระบบการบริหารจัดการกว๊านพะเยานั้น มีข้อเสนอ คือ ให้มีกฎหมายเฉพาะพื้นที่ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบธรรมนูญกว๊านพะเยา มีสภาพบังคับตามกฎหมาย มีกลไก คือ สภาพัฒนากว๊านพะเยาหรือคณะกรรมการท้องถิ่น เป็นองค์กรที่รับผิดชอบด้านการจัดการกว๊านพะเยาในปี พ.ศ. 2557 สถาบันปวงผลพายาว ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสานเสวนาเพื่อออกแบบธรรมนูญกว๊านพะเยาที่พึงปรารถนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบธรรมนูญกว๊านพะเยาที่พึงปรารถนาที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับ เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการแสดงความคิดเห็นในการออกแบบธรรมนูญกว๊านพะเยา โดยการสานเสวนาสู่ทางเลือกที่ทุกคนยอมรับ และเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระของธรรมนูญกว๊านพะเยาที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ผลจากการวิจัยพบว่า

รูปแบบและหลักการในการร่าง
ธรรมนูญกวีานพะเยา ได้นำมา
ออกแบบร่างธรรมนูญกวีานพะเยา
โดยแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่
หมวดที่ 1 ปรัชญาแนวคิดของ
ธรรมนูญกวีานพะเยา หมวดที่ 2 การ
อนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ การฟื้นฟู
และการพัฒนา หมวดที่ 3 ขอบเขต
พื้นที่การบังคับใช้ หมวดที่ 4 กลไก
หรือองค์กรในการบริหารจัดการ หมวด
ที่ 5 งบประมาณและกองทุน

การดำเนินงานวิจัยเชิง
ปฏิบัติการทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว
ดำเนินงานโดยสถาบันปวงผญาพายว
และสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา
เขตพะเยา ได้รับการสนับสนุนจาก
สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบัน
พระปกเกล้า ทำให้เกิดการพูดคุย
แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันของภาคส่วน
ต่างๆ เกี่ยวกับทางออกในการแก้ไข
ปัญหา กวีานพะเยา โดยการมีส่วนร่วม
ของคนพะเยา ผลที่เป็นรูปธรรม คือ
การนำร่างธรรมนูญกวีานพะเยาสู่การ
ปฏิบัติ สถาบันปวงผญาพายวและ
เครือข่าย ได้นำเสนอนโยบายในเวที
สมัชชาสุขภาพจังหวัดพะเยา พ.ศ.
2556 ให้การรับรองเป็น 1 ใน 7 มติ
สำคัญของจังหวัดพะเยา ร่วมกับ
เครือข่ายสร้างบ้านแปงเมือง จังหวัด
พะเยา จัดเวทีห้อมก้ำกััดคนพะเยา

และนำเสนอมติธรรมนูญกวีานพะเยา
ร่างธรรมนูญกวีานพะเยาต่อแผนงาน
พัฒนา ลุ่ม น้ำ กวีาน พะเยาใน
พระราชดำริสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ มุลนิธิชัยพัฒนา และ
จังหวัดพะเยา ในส่วนเทศบาลเมือง
พะเยาได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาและบริหาร
จัดการกวีานพะเยา (ศพบก.) ได้มีการ
ลงนามข้อตกลงความร่วมมือกับองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นรอบกวีานพะเยา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
เครือข่ายประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา
และสถาบันปวงผญาพายว

ในปี พ.ศ. 2558 สถาบัน
ปวงผญาพายวร่วมกับมหาวิทยาลัย
พะเยาและสมาคมสื่อชุมชนจังหวัด
พะเยา ได้จัดทำโครงการก่อตั้ง
สถานีโทรทัศน์ระบบดิจิทัลประเภท
บริการชุมชน “พะเยาทีวีชุมชน”
เพื่อที่จะให้เป็นสื่อชุมชนของคนพะเยา
ดังนั้นเพื่อพัฒนากระบวนการและ
รูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วย
การสื่อสารสาธารณะผ่านธรรมนูญ
กวีานพะเยา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิง
ปฏิบัติการเรื่อง “ธรรมนูญกวีานพะเยา
กับการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการ
สื่อสารสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหา กวีาน
พะเยา” โดยการใช้สื่อสารสาธารณะพะเยา
ทีวีชุมชน เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร
เป้าหมาย คือ ให้เกิดการสร้างพลัง
พลเมือง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน

เนื้อหาของธรรมนูญกวีานพะเยา ในการแก้ไขปัญหา กวีานพะเยาด้วยการสื่อสารสาธารณะ โดยการมีส่วนร่วมของคนพะเยา ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงพลังของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในอันที่จะเข้ามามีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นในกิจการสาธารณะต่าง ๆ ของท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะในด้านต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ผ่านเนื้อหาของธรรมนูญกวีานพะเยา

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ผ่านเนื้อหาของธรรมนูญกวีานพะเยา

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมือง ด้วยการสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ผ่านธรรมนูญกวีานพะเยา เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา กวีานพะเยา โดยให้บุคคลในชุมชนเป็นทั้งเครื่องมือและช่องทางสื่อเพื่อเผยแพร่ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

ด้านการเมืองภาคพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ ได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากตัวแทนภาคประชาชน ภาคธุรกิจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนภาควิชาการ ตัวแทนภาคราชการ และตัวแทนประชาสังคม แกนนำและสมาชิกเครือข่ายประมงพื้นบ้านกวีานพะเยา ซึ่งเป็นกลุ่มองค์กรที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และทำกิจกรรมร่วมกันมาก่อนหน้านั้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการจัดเวทีการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก การบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง การสื่อสารสาธารณะ โดยถ่ายทอดสดจากพะเยาทีวีชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊ก และเผยแพร่ผ่านทางยูทูบ และเพื่อสื่อสารความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อหาในธรรมนูญกวีานพะเยาสู่สาธารณะ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

1) ขั้นเตรียมตัวก่อนจัดเวทีผู้เข้าร่วมได้รับหนังสือเชิญหรือประสานงานล่วงหน้าพร้อมเอกสารร่างธรรมนูญกวีานพะเยา ผู้เข้าร่วมเดินทางมาลงทะเบียน จากนั้นผู้ประสานงานได้เชิญมาพูดคุยเพื่อพบปะ สร้างความคุ้นเคยกันก่อน เมื่อ

ผู้เข้าร่วมมาพร้อม ผู้ดำเนินรายการ ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ประเด็นในการพูดคุย และกติกาเบื้องต้น พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้เพิ่มเติม ชี้แจงทางเทคนิคด้านการถ่ายทอดสด เพื่อสร้างบรรยากาศในการพูดคุยและความเชื่อมั่นในการแสดงความคิดเห็น

2) ขั้นตอนการถอดบทเรียน สาธารณะ ผู้ดำเนินรายการเชิญผู้เข้าร่วม มายังสตูดิโอหรือพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้ โดยจัดวางที่นั่งเป็นรูปวงกลม ผู้ดำเนินรายการทักทาย สร้างความคุ้นเคยในสตูดิโอ มีการซักซ้อมการจับไมค์ ทดสอบระบบภาพและเสียง จากนั้นฝ่ายเทคนิคนับถอยหลังการถ่ายทอดสด เริ่มออกอากาศ โดยเปิดวิดีโอทัศน์ (ภาคผนวก) ความเป็นมาของเวที และประเด็นข้อท้าทายที่จะมีการพูดคุยในครั้งนี้ ผู้ดำเนินรายการกล่าวต้อนรับผู้ชมและให้ผู้เข้าร่วมแนะนำตัวเอง

ผู้ดำเนินรายการนำเสนอรายละเอียดร่างรัฐธรรมนูญกวีานพะเยา ใน 5 หมวด จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยรอบแรกให้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ตนเองสนใจหรือเกี่ยวข้องทุกคนต้องได้จับไมค์โฟน มีการประมวลสรุปเป็นระยะ นำข้อคิดเห็นจากผู้ชมภายนอกมาตอบ และกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดการแลกเปลี่ยนเพิ่มเติม มี

การสรุปประเด็นที่เวทีได้นำเสนอต่อผู้ชม เป็นภาพรวมของเวทีอีกครั้ง

3) ขั้นตอนการถอดบทเรียน หลังออกอากาศ ให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัวในการเข้าร่วมเวทีครั้งนี้ ก่อนหน้าและหลังจากเวทีจบลง โดยแจ้งว่าจะไม่มีการถ่ายทอดสด แต่ขอบันทึกข้อมูลไว้ใช้ในงานวิจัย ขอความคิดเห็นถึงการจัดเวทีครั้งต่อไป หรือประเด็นอื่น ๆ ที่ชุมชนต้องการให้มีการจัดเวที

หลังจากการประมวลสรุปข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ได้จัดเวทีสื่อสารสาธารณะเพื่อนำเสนอผลการวิจัย และขยายองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาธรรมนูญกวีานพะเยาให้เกิดการนำไปปฏิบัติด้วยการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะ

ผลการวิจัย

1) กระบวนการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ผ่านธรรมนูญกวีานพะเยา ในการแก้ไขปัญหาากวีานพะเยา เริ่มจากก่อนการจัดเวทีได้มีการประชุมทำความเข้าใจในบทบาทของคณะทำงานวิจัยในฐานะผู้เอื้อกระบวนการสื่อสารกับสังคม จัดเตรียมเอกสารข้อมูลธรรมนูญกวีานพะเยา แผ่นภาพนำเสนอและวิดีโอทัศน์

สรุปย่อประเด็นสำคัญ ให้ผู้เข้าร่วมและผู้ชมได้เข้าใจเบื้องต้นทุกครั้งก่อนถ่ายทอดสด การเตรียมประเด็นคำถาม และข้อตกลงร่วม การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ การจัดการถ่ายทอด การเตรียมคนดู และเตรียมชุมชน ขั้นตอนที่สองในช่วงการถ่ายทอด มีการสร้างบรรยากาศในการพูดคุย แจ้งให้ผู้ชมทางบ้าน และผู้เข้าร่วมทราบถึงความเป็นมา มีจอโทรทัศน์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเห็นตนเองหรือบรรยากาศขณะที่ออกอากาศ ขั้นตอนที่สาม หลังจากการถ่ายทอดสดได้ถอดบทเรียนจากกระบวนการ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการประเมินผล การสื่อสารสาธารณะจากผู้ชม ในด้านการรับรู้ การมีส่วนร่วม ความรู้ ความเข้าใจ การสนับสนุนหรือผลักดันเชิงนโยบายจากผู้เข้าชมเพจพะเยาทีวีชุมชน

2) รูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ผ่านธรรมนูญก๊วนพะเยา รูปแบบแรก การสื่อสารสาธารณะระดับกลุ่มในห้องออกอากาศ ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการแยกเวทีกลุ่มย่อย และรวมกลุ่มใหญ่ การมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มีเป้าหมายคือ การสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในการวิพากษ์นโยบายสาธารณะอย่างสร้างสรรค์ รูปแบบที่

สอง การสื่อสารสาธารณะระดับชุมชน ผู้เข้าร่วมเวทีเป็นกลุ่มคนหลากหลายในชุมชน กำหนดประเด็นการพูดคุยจากการผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงกับชุมชน สถานที่จัดเวทีเป็นสถานที่สาธารณะ จัดเวทีด้วยการสนทนากลุ่มเป้าหมายคือ ให้เกิดทักษะการสื่อสารระดับชุมชน การเข้าถึงพื้นที่สื่อเพื่อมีส่วนร่วมต่อประเด็นสาธารณะ และรูปแบบที่สาม การสื่อสารสาธารณะระดับวงกว้าง ผู้ร่วมเวทีเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์และออกแบบนโยบายสาธารณะ กำหนดประเด็นการพูดคุยของท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้น นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในระดับชุมชน จังหวัดและประเทศ ช่องทางการสื่อสารได้ร่วมมือกับเครือข่ายสื่อวิชาชีพในการออกอากาศ โดยใช้สถานที่สาธารณะเพื่อเปิดกว้างให้ผู้รับฟังได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเสนอความคิดเห็น มีเป้าหมายคือ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางนโยบายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างกระบวนการประชาธิปไตยที่มีต่อกิจการสาธารณะ

3) บทเรียนจากการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ผ่านธรรมนูญก๊วนพะเยา

(1) บทเรียนที่ได้ด้านปัจจัยที่ทำให้เวทีสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม สามารถช่วยเสริมสร้างพลเมืองได้ดี คือ สารหรือประเด็นร่วมที่กำหนดโดยชุมชนเป็นที่ต้องการของท้องถิ่น และสื่อประกอบด้วยองค์กรหรือสถาบันสื่อที่มีความเป็นกลางเอื้อให้เกิดการพูดคุยอย่างเปิดเผย ด้านเงื่อนไข คือ การจัดวางพื้นที่และเวลาอันเหมาะสมแก่การพูดคุย และด้านข้อจำกัด คือ ช่องทางในการสื่อสาร ซึ่งยังไม่สามารถเข้าถึงประชากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยส่วนใหญ่ได้ ยังคงอยู่ในสื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก)

(2) องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น ประเด็นร่วมในการสร้างพื้นที่สื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม เกิดจากการพิจารณาร่วมกันจากกลุ่มคนในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาหรือนโยบายของรัฐ โดยรูปแบบและกระบวนการสื่อสารสาธารณะที่เหมาะสมกับชุมชน และกระบวนการหลากหลาย มีการเชื่อมโยงประเด็นที่สังคมต้องการรับรู้ มีช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย มีการยกระดับการพูดคุย เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเห็นพัฒนาการของการแก้ไขปัญหา

(3) การนำไปประยุกต์ใช้ มี 3 กรณี ได้แก่ 1) กรณีปัญหาที่มีความเร่งด่วนหรือขัดแย้งสูง เบื้องต้นอาจนัด

หมายพูดคุยแกนนำเป็นการเฉพาะก่อน เพื่อสร้างข้อตกลงหรือกติการ่วมกัน โดยจัดให้มีชุดคำถามหรือประเด็นชุดเดียวกัน แสดงความคิดเห็นภายในกรอบกติกาที่ตกลงทั้งสองฝ่าย 2) กรณีเป็นโครงการพัฒนาหรือนโยบายขนาดใหญ่ ที่มีความเกี่ยวข้องหรือผลกระทบในวงกว้าง อาจเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมได้ แต่ข้อเสนอหรือการตัดสินใจควรเป็นของคนในชุมชน และ 3) กรณีที่เป็นประเด็นภายในองค์กรหรือหน่วยงาน ต้องการสร้างประชาคมตีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ควรให้มีเอกสารประกอบ ผลดี ผลเสียของกิจกรรมนั้น ๆ และหาทางออกร่วมกัน โดยใช้กระบวนการหาฉันทามติ

อภิปรายผล

1) กระบวนการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ผ่านธรรมนูญกวีานพะเยา ในการแก้ไขปัญหา กวีานพะเยา เริ่มจากก่อนการจัดเวทีได้มีการประชุมทำความเข้าใจในบทบาทของคณะทำงานวิจัยในฐานะผู้เอื้อกระบวนการสื่อสารกับสังคม จัดเตรียมเอกสารข้อมูลธรรมนูญกวีานพะเยา แผ่นภาพนำเสนอ และวีดิทัศน์สรุปย่อประเด็นสำคัญ ให้ผู้เข้าร่วมและผู้ชมได้เข้าใจเบื้องต้นทุกครั้งก่อนถ่ายทอดสด การเตรียมประเด็นคำถาม

และข้อตกลงร่วม การเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ การจัดการถ่ายทอด การเตรียมคนดู และเตรียมชุมชน ขั้นตอนที่สองในช่วงการถ่ายทอด มีการสร้างบรรยากาศในการพูดคุย แจ้งให้ผู้ชมทางบ้าน และผู้เข้าร่วมทราบถึงความเป็นมา มีจอโทรทัศน์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเห็นตนเองหรือบรรยากาศขณะที่ออกอากาศ ขั้นตอนที่สาม หลังจากการถ่ายทอดสดได้ถอดบทเรียนจากกระบวนการ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการประเมินผล การสื่อสารสาธารณะจากผู้ชม ในด้านการรับรู้ การมีส่วนร่วม ความรู้ ความเข้าใจ การสนับสนุนหรือผลักดันเชิงนโยบายจากผู้เข้าชมเพจพะเยาทีวีชุมชน ประเด็นการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Balit (2002) ที่กล่าวว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมประชาธิปไตยที่ต้องการกระจายอำนาจการจัดสรรทรัพยากรและการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้กับประชาชนในแต่ละพื้นที่ โดยการสร้างโอกาสทางการสื่อสาร และใช้สื่อเพื่อเพิ่มพลังให้กับเสียงและการต่อรองระหว่างประชาชนรากหญ้าที่ไม่มีอำนาจกับผู้มีอำนาจ โดยเชื่อว่าแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องมือที่มีพลังสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อบุคคลและชุมชนในทิศทางที่ดีขึ้น โดยการใช้สื่อหรือเทคโนโลยีเป็น

เครื่องมือ ขั้นตอนที่ทำให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการสื่อสารประกอบด้วย 1) การเลือกคนที่จะมาเป็นพี่เลี้ยงหรือผู้อำนวยการความสะดวกในกระบวนการ โดยผู้ที่จะมาเป็นพี่เลี้ยงควรเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมทักษะด้านการสื่อสาร การจัดการกลุ่ม ทักษะการสร้างโอกาสในการพูดคุย อภิปรายร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทักษะการสร้างพลวัตกลุ่มและการสื่อสารภายในกลุ่ม 2) การฟังเสียงประชาชนหรือคนในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้อง เกิดขึ้นก่อนในกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการของคนในชุมชนว่ามีความรู้ ทักษะและมีความปรารถนาอย่างไร และมีแนวทางทำอย่างไร รวมถึงความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อศักยภาพของตนเอง และชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน และ 3) การสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ระหว่างพี่เลี้ยงและประชาชนหรือคนในชุมชน ซึ่งขั้นตอนนี้อาจใช้เวลาการสร้างความคุ้นเคยและทำงานร่วมกันมากกว่าขั้นตอนอื่น

2) รูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ผ่านธรรมนูญภูผาพะเยา รูปแบบแรก การสื่อสารสาธารณะระดับกลุ่มในห้องออกอากาศ ผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการแยก

เวทีกลุ่มย่อย และรวมกลุ่มใหญ่ การมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มีเป้าหมาย คือ การสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในการวิพากษ์นโยบายสาธารณะอย่างสร้างสรรค์ รูปแบบที่สอง การสื่อสารสาธารณะระดับชุมชน ผู้เข้าร่วมเวทีเป็นกลุ่มคนหลากหลายในชุมชน กำหนดประเด็นการพูดคุยจากการผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงกับชุมชน สถานที่จัดเวทีเป็นสถานที่สาธารณะ จัดเวทีด้วยการสนทนากลุ่มเป้าหมายคือ ให้เกิดทักษะการสื่อสารระดับชุมชน การเข้าถึงพื้นที่สื่อเพื่อมีส่วนร่วมต่อประเด็นสาธารณะ และรูปแบบที่สาม การสื่อสารสาธารณะระดับวงกว้าง ผู้ร่วมเวทีเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์และออกแบบนโยบายสาธารณะ กำหนดประเด็นการพูดคุยของท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้น นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในระดับชุมชน จังหวัดและประเทศ ช่องทางการสื่อสารได้ร่วมมือกับเครือข่ายสื่อวิชาชีพในการออกอากาศ โดยใช้สถานที่สาธารณะเพื่อเปิดกว้างให้ผู้รับฟังได้เข้าร่วมชมหรือเสนอความคิดเห็น มีเป้าหมายคือ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางนโยบายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับศรัณยู หมั่นทรัพย์ (2550) กล่าวถึงการสร้าง การมีส่วน

ร่วมในกิจการสาธารณะของประชาชน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกต่อกิจการสาธารณะที่มุ่งให้ชีวิตสาธารณะหรือชีวิตส่วนรวมดีขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ต่อสภาพส่วนรวมและการเมือง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพทางการเมืองและชีวิตสาธารณะ ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ตั้งแต่ การออกเสียงเลือกตั้ง การวิพากษ์วิจารณ์ การกำหนดนโยบายหรือกฎหมาย การเคลื่อนไหวทางการเมือง การยื่นหยัดทางการเมืองในประเด็นต่างๆ หรือการแสดงพลังในการผลักดันทิศทางการเมือง

3) บทเรียนจากการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะผ่านธรรมนูญกวันพะเยา พบว่าปัจจัยที่ทำให้เวทีสื่อสารสาธารณะสามารถช่วยเสริมสร้างพลเมืองได้ดี คือ สารหรือประเด็นร่วม ที่กำหนดโดยชุมชนเป็นที่ต้องการของท้องถิ่นและสื่อ ประกอบด้วย องค์กร หรือสถาบันสื่อ ที่มีความเป็นกลางเอื้อให้เกิดการพูดคุยอย่างเปิดเผย ด้านเงื่อนไขคือ การจัดวางพื้นที่และเวลาอันเหมาะสมแก่การพูดคุย ประเด็นนี้สอดคล้องกับทิวนิดา วินิจจะกุล (2552) กล่าวว่า การทำงานของสื่อมวลชนสนใจเรื่องที่เป็นกระแสความสนใจของประชาชนวงกว้าง ดังนั้นหากข้อมูลที่น่าเสนอมี

ความเกี่ยวพันกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ของสังคม หรือตรงกับวาระที่สำคัญของสังคม ข้อมูลหรือประเด็นที่เรานำเสนอก็จะได้รับความสนใจมากขึ้นเป็นพิเศษ และถ้าเราจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ หรือให้ทางออกกับสังคมได้ในวาระนั้น ๆ ประเด็นที่เรานำเสนอก็จะได้รับความสนใจสูงขึ้น ดังนั้น สื่อต้องพร้อมที่จะให้ข้อมูลที่ชัดเจน และมีบุคลากรที่พร้อมจะสื่อสารด้วย ด้วยความรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์

ในการสร้างพื้นที่สื่อสารสาธารณะของชุมชน เกิดจากการพิจารณาร่วมกันจากกลุ่มคนในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาหรือนโยบายของรัฐ โดยรูปแบบและกระบวนการสื่อสารสาธารณะที่เหมาะสมกับชุมชน และกระบวนการหลากหลาย มีการเชื่อมโยงประเด็นที่สังคมต้องการรับรู้ มีช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย มีการยกระดับการพูดคุย เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเห็นพัฒนาการของการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2548) ที่กล่าวว่าพลเมืองคือความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม ชุมชน และเกี่ยวข้อง กับเรื่องของสิทธิและความรับผิดชอบ ในฐานะสมาชิก อีกทั้งยังต้องปฏิบัติตามในการมีสิทธิและการปฏิบัติตาม

กฎระเบียบของชุมชน สังคม ความสามารถมีส่วนร่วมในการออกแบบสังคมได้ด้วย โดยนัยนี้พลเมืองจึงมิใช่เพียงผู้มีสิทธิและความรับผิดชอบ แต่หากรวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพล เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้ด้วย

สรุป

จากการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะผ่านเนื้อหาของธรรมนูญกวีานพะเยา พบว่า ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและรูปแบบการเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะผ่านธรรมนูญกวีานพะเยา ที่มีความเหมาะสมกับชุมชน และกระบวนการหลากหลาย มีการเชื่อมโยงประเด็นที่สังคมต้องการรับรู้ มีช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย มีการยกระดับการพูดคุย เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเห็นพัฒนาการของการแก้ไขปัญหา ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์การเสริมสร้างพลังพลเมืองด้วยการสื่อสารสาธารณะ 3 กรณี ได้แก่ กรณีปัญหาที่มีความเร่งด่วนหรือขัดแย้งสูง เบื้องต้นอาจนัดหมายพูดคุยกันเป็นการเฉพาะก่อน เพื่อสร้างข้อตกลงหรือกติการ่วมกัน โดยจัดให้มีชุดคำถามหรือประเด็นชุดเดียวกัน แสดงความคิดเห็น

ภายในกรอบกติกาที่ตกลงทั้งสองฝ่าย กรณีที่เป็นโครงการพัฒนาหรือนโยบายขนาดใหญ่ ที่มีความเกี่ยวข้องหรือผลกระทบในวงกว้าง อาจเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมได้ แต่ข้อเสนอหรือการตัดสินใจควรเป็นของคนในชุมชน และกรณีที่เป็นประเด็นภายในองค์กรหรือหน่วยงาน ต้องการสร้างประชาคมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ควรให้มีเอกสารประกอบ ผลดี ผลเสียของกิจกรรมนั้น ๆ และหาทางออกร่วมกัน โดยใช้กระบวนการหาฉันทามติ

ทั้งนี้ ใน กระบวนการดำเนินงานวิจัย ทำให้เกิดการพัฒนาระเบียบวิธีมาตรฐานกฎบ้านพะเยาทั้งด้านที่เป็นความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อเสนอและนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาบ้านพะเยา เพิ่มเติมจากร่างธรรมนูญเดิมในประเด็นขอบเขตการบังคับใช้ ขยายไปยังพื้นที่หมู่บ้าน/ตำบลที่อยู่ต้นน้ำและปลายน้ำบ้านพะเยา การเพิ่มบทบาทของชุมชน และหน่วยงานในกลไกหรือองค์กรบริหารจัดการบ้านพะเยา โดยได้นำเสนอประเด็นธรรมนูญบ้านพะเยาเข้าสู่ 5 ประเด็นขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ในเวทีสองทศวรรษสร้างบ้านแปงเมืองพะเยาต่อหน่วยงานรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ได้ทำให้เกิดช่องทางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีพื้นที่

กว้างขวางขึ้น สร้างการเข้าถึงในการแสดงความคิดเห็นที่มาจากหลากหลายกลุ่ม และส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออก การมีส่วนร่วมในการออกแบบกติกา เวทีและสื่อสารต่อสาธารณะเป็นที่เปิดเผย และมีพันธะสัญญาที่เกิดจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนและนำเสนอผ่านช่องทางสื่อสารออนไลน์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและมีบทบาทในการพัฒนาบ้านพะเยา ซึ่งได้พัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนพูดคุยในประเด็นนโยบายสาธารณะอื่น ๆ ที่เกิดปัญหาขึ้นในขณะนั้น ได้แก่ เวทีพระตำหนักบ้านพะเยา เวทีทางจักรยานในเขตเทศบาลเมืองพะเยา การพูดคุยแบบออกแบบอนาคตเมืองเชียงคำ เวทีการมีส่วนร่วมของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนกับการมีส่วนร่วมในจังหวัดพะเยา

กล่าวได้ว่า การออกแบบเวทีสื่อสารสาธารณะในรูปแบบนี้ จะช่วยให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนกว้างขวางขึ้น นั่นคือ การสร้างระบบกลไกการเชื่อมโยงผ่าน “สื่อสาธารณะ” หรือ “สื่อชุมชน” จะเป็นกระบวนการที่ย่นระยะทางทางความคิด ความรู้ และการแสวงหาทางออกให้กับภาคประชาชนและนโยบายได้ง่ายขึ้น ด้วยเทคโนโลยีที่มีต้นทุนถูกลง มีระบบการรับส่งหรือตอบกลับง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึง

ทั้งสองฝ่าย เป็นอิสระ เปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้ เวทีสื่อสารสาธารณะ ทำให้ทุกคนเห็นภาพรวมของการแก้ไข ปัญหา บทบาทของแต่ละภาคส่วนที่มีการมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างพลังให้แก่กลุ่มคน องค์กร หน่วยงาน ได้สานพลังกัน กำหนดทิศทางของนโยบาย และสำนึก ในความเป็นเจ้าของต่อไป ซึ่งการเสริมสร้างพลังพลเมือง ผ่านเวทีสื่อสาร สาธารณะ โดยใช้ “ประเด็นร่วม” เป็นเครื่องมือเบื้องต้น จะเป็นการ ผักฝนทักษะในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยใน อนาคตนั่นเอง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ ดังนี้ (1) ควรให้มีการจัดเวทีสื่อสาร สาธารณะในลักษณะนี้ ขยายไปยังกลุ่ม อื่นๆ โดยเฉพาะในชุมชนโดยรอบกว๊าน พะเยาในประเด็นสาธารณะอื่น ๆ ใน

อนาคตจะทำให้เกิดการสื่อสารสร้าง ความเข้าใจ และหาทางออกให้กับ ชุมชนมากขึ้น ซึ่งอาจจะมีการจัดเวที เดือนละ 1 ครั้ง (2) ควรให้ชุมชนหรือ ผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนดเนื้อหา หรือ ประเด็นในการจัดเวที โดยมีคนกลาง ที่มาจากสถาบันการศึกษา หรือสถาบัน ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็น ผู้สนับสนุนหรือเอื้อกระบวนการ เพื่อให้เกิดความเป็นกลางต่อผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียหลายฝ่าย และ (3) ควรมีการ กำหนดรูปแบบ และวิธีการของ กระบวนการสื่อสารสาธารณะ เช่น การกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย การ จัดสรรพื้นที่และบรรยากาศอันเหมาะสม กับกลุ่มคนตามวิถีวัฒนธรรม การสร้าง ภาพให้เกิด “ตัวตน” ของพลเมืองใน สื่อสาธารณะ และการกำหนด “สาร” ประเด็นที่จะนำเสนอต่อฝ่ายนโยบาย และสังคมให้มีความชัดเจน

บรรณานุกรม

- เดวิด แมทธีวส์ เขียน, วันชัย วัฒนศัพท์ แปล. (2552). *การเมืองภาคพลเมือง*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ออฟเซต.
- จารุวรรณ แก้วมะโน. (2555). *รายงานการประเมินโครงการสร้างสำนักพลเมือง*. สำนัก ส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. *รายงานการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. สถาบันพระปกเกล้า. (เอกสารอัดสำเนา).
- ธงชัย สายแม่จัน. *กระบวนการสื่อสารชุมชนท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2561, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/65018>

- ธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). รายงานการวิจัยการศึกษาความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของ นักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ธัญศญา ธรรมิสกุล. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ.
- ลดาวัลย์ แก้วสินวล. (2552). การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส). สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2561, จาก <https://www.isranews.org/thaireform-data-strategy/item/14040--3-.html>
- เลิศพร อุดมพงษ์. บทความการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education) ในการส่งเสริมบทบาทของภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทน: แนวทางที่ยั่งยืนผ่านประสบการณ์จากต่างประเทศ. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า (เอกสารอัดสำเนา).
- วนิดา วินิจจะกุล. แนวคิดและเครื่องมือที่ควรรู้เพื่อการสื่อสารสาธารณะและกรณีศึกษารณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2561, จาก http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1826:2010-06-29-10-47-04&catid=123:-11&Itemid=21.
- วิสุทธิ์ โพธิแท่น. (2550). แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2558). คู่มืออำนาจในการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: เอพี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (วปส.). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). (2556). ปฏิรูปประเทศไทย ปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ เพิ่มพลังพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งและพับลิชชิ่ง.
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. (2553). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจริญรัฐการพิมพ์.

- สุรพล สุยะพรม. (2548). *การเมืองการปกครองของไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2548). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ศรีณยุ ห่มจันทร์พย์. (2550). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- Balit, S. In Foreword. White, S.A. (eds.), (2002). *Participatory Video Images that Transform and Empower*. New Delhi: Sage Publication India Pvt Ltd.
- Boafo, S.T.K. (2000) . Introduction in Boafo, S.T.K. (ed). *Promoting Community Media in Africa*, UNESCO.
- Carpentier, N. (2011). *Media and Participation: A Site of Ideological-democratic Struggle*. Chicago: The University of Chicago Press.

การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการจากการนำเสนอ งานกลุ่มด้วยคำถามปลายเปิด

The Promotion of Integrated Critical Thinking through Group Presentations with Open-ended Questions

พระมหาไกรสร โชติปัญญา (แสนวงศ์)

Phramaha Kaison Jotipanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Lamphun Buddhist College

Corresponding Author, E-mail: ksanvong@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการทำงานกลุ่มโดยเน้นการนำเสนองานในห้องเรียนตามประเด็นคำถามปลายเปิด 2) เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชารัฐศาสตร์ รายวิชาความรู้เบื้องต้นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน จำนวน 73 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) โครงร่างการทำงานกลุ่มศึกษาค้นคว้าเพื่อนำเสนอในห้องเรียนจำนวน 7 กลุ่ม 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอของกลุ่มผู้เรียน 3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยการตั้งคำถามเพื่อสุมผู้เรียนในการตอบคำถาม 4) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน จำนวน 5 ข้อ

ผลการศึกษา พบว่าการศึกษาและการนำเสนอของนิสิตในห้องเกิดแรงกระตุ้นในการวิเคราะห์และศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติม นิสิตสามารถตอบโจทย์ประเด็นคำถามปลายเปิดได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลต่าง ๆ และเมื่อมีการนำเสนอในห้องเรียน การสอบถามจากผู้สอน และการให้ผู้ฟังตั้งคำถามเพื่อเสาะหาองค์ความรู้ใหม่ ปรากฏว่ากลุ่มที่นำเสนอแสดงเหตุผลอย่างชัดเจน ใช้ตัวอย่างประกอบอธิบายได้ถูกต้อง แต่การแสดงความแนวคิดและการนำข้อมูลจากภายนอกมาอธิบายยัง

ไม่สมบูรณ์ และไม่มีการเปรียบเทียบอย่างชัดเจน และสามารถขยายคำตอบของตนเองไปได้มากกว่าประเด็นหัวข้อที่มอบหมายในระดับดี กระบวนการเรียนการสอนแบบกลุ่มเพื่อนำเสนองานโดยเน้นประเด็นคำถามปลายเปิด จึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นิสิตเกิดการค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหาได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น ยังทำให้ผู้นำเสนอได้นำองค์ความรู้มาวิเคราะห์เชิงบูรณาการให้เพื่อนในห้องเรียนฟัง เกิดการซักถาม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม องค์ความรู้จากการวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่ม จึงเป็นองค์ความรู้ที่เพื่อนในห้องเรียนเกิดการสังเคราะห์ร่วมกัน และเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการเรียนการสอนในรายวิชา

คำสำคัญ: การนำเสนองานกลุ่ม: คำถามปลายเปิด; การคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการ

Abstract

This research aims to study the learning process under group study by presentations in the classroom according to open-ended questions. It is also to promote integrated critical thinking. Target group for this research is 73 students from political science major, Introduction to International Relations subject, MCU in Chiang Mai Campus and Lamphun Buddhist College. Methodological Tools are that 1) proposal of group study for presenting in 7 classes; 2) behavioral observational forms of group presentations; 3) semi-structured interview forms for student random to answer; 4) pre and post learning achievement testing forms.

The results of this research are that the study and presentations of students encourage to analyze and to study more details. Students are able to answer and compile information of questions through study more information from other materials. When they present in the class, ask teachers, and answer the questions from classmates they are able to explain the reason clearly and give an example correctly. But they cannot analyze, show the idea, and give external information to explain the main idea of the topics. They are able to give the related and unrelated examples to answer the questions but cannot compare each other. They are able to add more details of their own answers than the topics, it is at good level. The process of group learning for presenting

the open-ended questions is for students' inspiration and encouragement to achieve self-study and compile information. In addition, these presentations have created body of knowledge from integrated critical thinking in the classroom. They have discussed between classmates and teachers and created participatory learning. The body of knowledge from each group is synthesized by classmates and created to be a new knowledge.

Keywords: Group Presentations; Open-ended Questions; Integrated Critical Thinking

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันมีความเคลื่อนไหวในการสอนให้ผู้เรียนได้คิด จึงทำให้เกิดแนวทางการสอนให้ “คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น” และการสอนให้คิดตามแนวพุทธศาสตร์ คือ “การคิดอย่างถูกวิธีตามหลักโยนิโสมนสิการ” การศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการดำเนินการเกี่ยวกับการคิด การคิดจึงได้ถูกระบุเป็นสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษา โดยเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และ แก้ไข ปัญหา นอกจากนี้ยังระบุไว้ในหลักสูตรการเรียนรู้ โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายในมาตรฐานที่ 4 ที่กำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิด

สร้างสรรค์และวิสัยทัศน์ เพื่อนำไปใช้ในดำเนินชีวิตตนเอง และจากการรายงานการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยของกรมวิชาการ (2543) สรุปว่า จุดที่ควรเพิ่มให้มากขึ้นในการจัดการเรียนการสอน คือ ทักษะการคิด ทักษะการเขียน ความขยันอดทน

สำหรับประเทศไทย ทักษะการคิดของผู้เรียนถือว่ายังอ่อนด้อย ซึ่งสาเหตุจากการสอนของครูยังคงเน้นเนื้อหา ความรู้ความจำ และกำหนดทุกสิ่งทุกอย่าง ทำให้ผู้เรียนขาดการศึกษาทักษะที่สำคัญในเรื่องการคิด ขาดทักษะในการแสดงความคิดของตนเอง และจากผลการประเมินการจัดการเรียนรู้รายวิชาความรู้เบื้องต้นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในช่วงระยะเวลา 3 อาทิตย์ พบว่า นิสิตมีทักษะการคิดวิเคราะห์จากงานที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับพอใช้ แสดงให้

เห็นว่าการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ควรได้รับการพัฒนา

ทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นคุณลักษณะที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีเหตุผล มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีหลักฐานที่เชื่อถือได้ และนำไปสู่การสรุปและตัดสินใจว่าสิ่งไหนควรเชื่อ จะทำสิ่งใดหรือไม่ทำอะไรได้ เป็นคนมีเหตุผลนำไปสู่พฤติกรรมที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อผู้เรียนได้รับการส่งเสริมคุณลักษณะที่ดี จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดสามารถประมวล สรุปข้อมูล วิเคราะห์วิจารณ์ จับประเด็นในการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทั้งยังส่งผลต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประชากรที่มีคุณภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์มีหลายวิธี เช่น การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้กิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา เป็นต้น ส่วนการจัดกิจกรรมเรียนรู้เป็นกลุ่มที่เน้นการวิเคราะห์โดยใช้ประเด็นคำถามปลายเปิด มีลักษณะที่เหมาะสมอีกวิธีหนึ่งในการพัฒนาทักษะการคิด ดังที่ทิตินา แคมมณี และคณะ (2530) ได้กล่าวถึงความรู้เรื่องกลุ่มว่า มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การนำประเด็น

คำถามให้ผู้เรียนศึกษาร่วมกันนั้น เป็นอีกวิธีหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ และกระบวนการทำงานกลุ่ม ทั้งนี้ เพราะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างถูกต้อง และนำไปปฏิบัติเพื่อฟื้นฟู พัฒนาหรือแก้ปัญหาได้ และในด้านกิจกรรมที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ควรเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองในลักษณะกิจกรรมกลุ่ม เป็นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ในการตอบโจทย์ประเด็นคำถาม จากสภาพเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการทำงานกลุ่มมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคคลในสังคมส่วนรวม ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะที่พร้อมต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

การเรียนการสอนรายวิชาความรู้เบื้องต้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับอุดมศึกษา มีเนื้อหาที่กว้างและเป็นองค์ความรู้ทั่วไป นิสิตผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีความความฝึกฝนในการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้เพิ่มเติม และนิสิตในระดับอุดมศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อรวบรวมองค์ความรู้

และสร้างนวัตกรรมองค์ความรู้ให้เกิดขึ้น จากการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน 3 อาทิตย จากการประเมิน พบว่า นิสิตมีทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์อยู่ในระดับพอใช้ ประเมินจากการตั้งคำถามในห้องเรียน และจากการมอบหมายงาน แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ควรได้รับการพัฒนา

ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการทำงานกลุ่มโดยเน้นการนำเสนองานในห้องเรียนตามประเด็นคำถามปลายเปิดในรายวิชาความรู้เบื้องต้นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระดับอุดมศึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการของนิสิต และความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้นอีกทั้งช่วยให้นิสิตสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการทำงานกลุ่ม โดยเน้นการนำเสนองานในห้องเรียนตามประเด็นคำถามปลายเปิด
- 2) เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงบูรณาการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้มีกลุ่มเป้าหมาย คือนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชารัฐศาสตร์ รายวิชาความรู้เบื้องต้นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน จำนวน 73 รูป/คน โดยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน คือ 1. โครงสร้างการทำงานกลุ่มศึกษาค้นคว้าเพื่อนำเสนอในห้องเรียนจำนวน 7 กลุ่ม เพื่อศึกษาเนื้อหาจำนวน 7 เรื่อง และโครงสร้างประเด็นคำถามปลายเปิดเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ตามประเด็นเหล่านั้นในการนำเสนองาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการนำเสนอของ กลุ่มผู้เรียน ที่เน้นการนำเสนอตามประเด็นคำถามปลายเปิด ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม 3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยการตั้งคำถามเพื่อสุ่มผู้เรียนในการตอบคำถามตามประเด็นที่นำเสนอ นั้น ๆ เพื่อทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางเรียน 4. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน จำนวน 5 ข้อ เพื่ออธิบายโดยการวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้า และการรับฟังการนำเสนอของเพื่อนในห้องเรียน

ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินกิจกรรมตามแผนจัดการเรียนรู้ และผลจากการนำเสนองานตามโครงร่างการนำเสนอ งานที่สร้างขึ้น และบันทึกผลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และทดสอบองค์ความรู้ จากนั้นนำผลการสังเกต สัมภาษณ์ และทดสอบองค์ความรู้มาวิเคราะห์

ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาโดยมีประเด็นในการวิเคราะห์ คือ การมีทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการในกระบวนการทำงานกลุ่มโดยเน้นประเด็นคำถามปลายเปิดเพื่อนำเสนองาน เพื่อส่งเสริมการวิเคราะห์เชิงบูรณาการในแต่ละองค์ประกอบซึ่งใช้การพรรณนาความ มีเกณฑ์การนำเสนอของกลุ่มผู้เรียน และการทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่นำไปทดสอบกับผู้เรียนเพื่อการเปรียบเทียบผลของการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้การสอน โดยตั้งเกณฑ์เป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับพอใช้ และระดับควรปรับปรุง

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า

1. การนำเสนอของนักเรียนกลุ่มโดยการนำเสนอตามประเด็นหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย เกิดทักษะการวิเคราะห์เชิง

บูรณาการของนิสิตมากที่สุด อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งนิสิตที่ได้ดำเนินการกระบวนการกลุ่มได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างดี แต่การนำเสนอยังขาดการแสดงผลที่สมบูรณ์ แม้จะอธิบายสละสลวย มีการใช้ตัวอย่างประกอบอธิบายอย่างถูกต้อง แต่ขาดความเข้าใจในประเด็นคำถาม การวิเคราะห์และการแสดงความแนวคิด รวมถึงสามารถนำข้อมูลจากภายนอกมาใช้ในการอธิบาย ยังไม่ได้ระบุความสำคัญของข้อมูลต่าง ๆ ในหัวข้อที่กำหนดให้ และไม่ได้ระบุตัวอย่างที่สอดคล้องกับประเด็นคำถามเพื่อเปรียบเทียบให้ชัดเจน นอกจากนี้ ยังไม่สามารถขยายคำตอบของตนเองไปได้นานกว่าประเด็นหัวข้อที่มอบหมาย

2. การนำเสนอของนักเรียนกลุ่มที่เน้นการนำเสนอตามประเด็นคำถามปลายเปิด จากแบบสังเกตการณ์และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง เกิดทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการของนิสิตมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนิสิตได้ดำเนินการกระบวนการกลุ่ม ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลและการนำเสนอ ที่มีการแสดงผลที่สมบูรณ์ ชัดเจน อย่างมีเหตุผลไม่คลุมเครือ รวมถึงการอธิบายที่สละสลวย มีการใช้ตัวอย่างประกอบอธิบายอย่างถูกต้อง มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาของประเด็นคำถาม แต่มีการวิเคราะห์และแสดงความแนวคิด

รวมถึงสามารถนำข้อมูลจากภายนอกมาใช้ในการอธิบายไม่สมบูรณ์ ไม่ได้ระบุความสำคัญของข้อมูลต่าง ๆ ในหัวข้อที่กำหนดให้ และสามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ นิสิตมีการระบุตัวอย่างที่สอดคล้องและตัวอย่างที่ขัดแย้งกับประเด็นคำถาม แต่ไม่มีการเปรียบเทียบอย่างชัดเจน และสามารถขยายคำตอบของตนเองไปได้มากกว่าประเด็นหัวข้อที่มอบหมายในระดับดี

3. ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการเขียนอธิบายของนิสิต เพื่อประเมินทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการ ก่อนการใช้กระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อนำเสนอโดยใช้ประเด็นคำถามปลายเปิด พบว่า นิสิตมีทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการอยู่ในระดับพอใช้ และหลังจากการดำเนินการดำเนินกิจกรรมนำเสนอานกลุ่ม พบว่า นิสิตมีทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยพบว่า

1. การนำเสนอานกลุ่มโดยการนำเสนอตามประเด็นหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย นิสิตมีทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการในระดับพอใช้ ปัจจัยหนึ่งมาจากนิสิตไม่เกิดการกระตุ้นให้

ศึกษาค้นคว้าโดยการวิเคราะห์ และมีค่านิยมของการค้นคว้าข้อมูลจากสื่อทางเทคโนโลยีโดยขาดการเรียบเรียงเนื้อหา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอง จึงทำให้เกิดทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการน้อย ซึ่งนิสิตได้ดำเนินการกระบวนการกลุ่มศึกษาค้นคว้าข้อมูลและการนำเสนอ ที่ขาดการแสดงเหตุผลที่สมบูรณ์ ชัดเจน อย่างมีเหตุผลไม่คลุมเครือรวมถึงการอธิบายที่สละสลวย มีการใช้ตัวอย่างประกอบอธิบายอย่างถูกต้อง ขาดความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ปัจจัยมากจากการนำเสนอานในห้องเรียนที่เลียนแบบกัน และเกิดการซักถามในห้องเรียนน้อย ทำให้กระบวนการในศึกษาค้นคว้าและการนำเสนอานในห้องเรียนถูกดำเนินการเพื่อเป็นกิจกรรมในรายวิชาเท่านั้น องค์ความรู้จากการศึกษาค้นคว้าและการรับฟังองค์ความรู้ใหม่จากเพื่อนจึงมีบรรยากาศที่นิสิตแต่ละคนไม่สนใจในการแสวงหาความรู้ ประเมินจากการสังเกตและสอบถามในห้องเรียน การนำเสนอานกลุ่มโดยการไปศึกษาค้นคว้าตามประเด็นที่ได้รับมอบหมายเป็น กลายเป็น กิจกรรมที่ นิสิต ดำเนินงาน เพื่อคะแนนของกิจกรรมนั้น ๆ

2. การนำเสนอานกลุ่มที่เน้นการนำเสนอานตามประเด็นคำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นนวัตกรรมของการ

ส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการ จากการดำเนินการของนิสิตพบว่า การศึกษาค้นคว้าและการนำเสนองานในห้องเกิดแรงกระตุ้นในการวิเคราะห์และศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติม นิสิตสามารถเรียบเรียงเนื้อหาจากการประเด็นคำถามปลายเปิด และสามารถตอบโจทย์ของประเด็นนั้น ทั้งนี้ ต้องอาศัยการค้นคว้าจากข้อมูลต่าง ๆ และเมื่อมีการนำเสนอในห้องเรียนและการสอบถามจากผู้สอนในรูปแบบคำถามปลายเปิด พร้อมกับให้ผู้ฟังตั้งคำถามปลายเปิดถามกลุ่มนำเสนอ เพื่อเสาะหาองค์ความรู้ใหม่ ปรากฏว่ากลุ่มของนิสิตที่นำเสนอมีการแสดงเหตุผลที่สมบูรณ์ ชัดเจน อย่างมีเหตุผล ไม่คลุมเครือรวมถึงการอธิบายที่สละสลวย มีการใช้ตัวอย่างประกอบอธิบายอย่างถูกต้อง มีความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ของประเด็นคำถาม แต่มีการวิเคราะห์และแสดงความแนวคิดรวมถึงสามารถนำข้อมูลจากภายนอกมาใช้ในการอธิบายไม่สมบูรณ์ ไม่ได้ระบุความสำคัญของข้อมูลต่าง ๆ ในหัวข้อที่กำหนดให้ และสามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ นิสิตมีการระบุตัวอย่างที่สอดคล้องและตัวอย่างที่ขัดแย้งกับประเด็นคำถาม แต่ไม่มีการเปรียบเทียบอย่างชัดเจน และสามารถขยายคำตอบของตนเอง

ไปได้มากกว่าประเด็นหัวข้อที่มอบหมายในระดับดี

ถึงแม้ว่าการนำเสนอานกลุ่มที่เน้นการนำเสนอานตามประเด็นคำถามปลายเปิดจะทำให้ นิสิตเกิดกระบวนการทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการในระดับหนึ่งนั้น ต้องอาศัยผู้สอนในการสังเกตการณ์สภาพบรรยากาศของการดำเนินการนำเสนอกลุ่มนั้น ๆ เพราะผู้สอนจะต้องจุดประเด็นคำถามปลายเปิดเพิ่มเติมจากการนำโครงสร้างประเด็นการศึกษา ค้นคว้ามอบหมายให้นิสิต และจะต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนในห้องเรียนเพื่อให้เกิดความสงสัยในองค์ความรู้นั้น เพื่อให้ในห้องเรียนเกิดการวิเคราะห์เชิงบูรณาการร่วมกัน และทำให้บรรยากาศในห้องเรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วม

3. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน เป็นการประเมินนิสิตเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า กระบวนการเรียนการสอนแบบกลุ่มในการนำเสนอานโดยเน้นประเด็นคำถามปลายเปิดนั้น นิสิตจะมีทักษะการวิเคราะห์เชิงบูรณาการได้มากแค่ไหน เพราะนิสิตบางคนหรือบางกลุ่มอาจจะนำเสนอไม่คล่องแต่สามารถเขียนบรรยายอย่างมีคุณภาพได้ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน พบว่าหลังจากมีการนำเสนอานในห้องเรียน

ตามรูปแบบนวัตกรรมนี้ ทำให้นิสิตสามารถเขียนบรรยายโดยมีการวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่ค่อนข้างอยู่ในระดับดี เพราะจากการประเมินทั้งสังเกตการณ์และทดสอบพบว่า นิสิตมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนในระดับปานกลางมาก และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาได้เอง ทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้

สรุป

กระบวนการเรียนการสอนแบบกลุ่มเพื่อนำเสนอผลงานโดยเน้นประเด็นคำถามปลายเปิดเป็นกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางของการสร้างแรงจูงใจและการกระตุ้นให้นิสิตเกิดการศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหาได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการนำเสนอผลงานในห้องเรียนตามประเด็นคำถามปลายเปิดยังทำให้ผู้นำเสนอเกิดการนำองค์ความรู้จากการศึกษาค้นคว้ามาวิเคราะห์เชิงบูรณาการให้เพื่อนในห้องเรียนฟัง เพื่อให้เกิดการซักถามระหว่างเพื่อนในห้องเรียน และผู้สอน

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2543). *การวิจัยและพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย*. กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยทางการศึกษา.

พร้อมกันนั้นให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในห้องเรียน องค์ความรู้จากการวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่ม จึงเป็นองค์ความรู้ที่เพื่อนในห้องเรียนเกิดการสังเคราะห์ร่วมกัน และเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการเรียนการสอนในรายวิชา และทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในรายวิชานี้มากขึ้น ทั้งยังเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและการนำเสนอผลงานในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรใช้ประเด็นคำถามปลายเปิดกระตุ้นให้กลุ่มผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าต่อยอด และผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาเนื้อหาสาระในหลักสูตรให้สอดคล้องกับประเด็นในการมอบหมายภาระงานให้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับรายวิชาและการนำเสนอผลงานของกลุ่มผู้เรียน ผู้สอนจะต้องใช้คำถามปลายเปิดเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้นำเสนอเกิดการวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ศึกษามา และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนให้ห้องเรียนเกิดข้อสงสัย ต้องการซักถามพร้อมกับร่วมกันสังเคราะห์องค์ความรู้

- กัญญา สิริพิศุภเศรษฐ์. (2548). ผลการใช้กิจกรรมการตั้งคำถามที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินตนา สุขมาก. (ม.ป.ป.). *หลักการสอน*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครูสวนสุนันทา สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- เจนสมุทร แสงพันธ์. (2548). *การใช้คำถามปลายเปิดในการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. เชียงใหม่: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาติ แจ่มนุช. (2545). *สอนอย่างไรให้คิดเป็น*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). *เทคโนโลยีทางการศึกษา: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ดนัย ไชโยธธา. (2534). *หลักการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ทองจันทร์ หงส์ดารมภ์. (2540). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก*. เชียงใหม่: ข่าวสารกองบริการการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2530). *การทดลองรูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกองวิชาการ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจ.
- ชนะพรหม พรหมวารธ. (2539). *เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชางานเกษตรระหว่างการสอนแบบศูนย์การเรียนกับการสอนแบบปกติในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก. *หลักการสร้างสรรค์ปัญญา ใน ปฏิรูปการศึกษาสังสรรค์ภูมิปัญญา*. อุทัย ดุลยเกษม ธรรมเกียรติ กัณโธริ และวิวัฒน์ คติธรรมนิตย์ (บรรณาธิการ). (2539). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์วิชาการและมูลนิธิสตร.
- นิภา เมธาวีชัย. (2536). *การประเมินผลการเรียน*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารตำราสถาบันราชภัฏธนบุรี.
- บันลือ พลกษะวัน. (2534). *ยุทธศาสตร์การสอน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2530). *นวัตกรรมการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2534). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: พี แอนด์ บี พับลิชชิง.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2535). *การวัดและการประเมินผลการสอน*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พี แอนด์ บี พับลิชชิง.
- ประนอม เดชชัย. (2531). *นวัตกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประหยัด จิระวรพงศ์. (ม.ป.ป.). *หลักการและทฤษฎีเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ลัดดา สุขปรีดี. (2523). *เทคโนโลยีการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วนิช สุธารัตน์. (2544). *ความคิดและความคิดสร้างสรรค์*. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ. (2530). *การพัฒนาการคิดของนักเรียนด้านกิจกรรมทักษะกระบวนการ*. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนจามินต์.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ. (2542). *เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนการพิมพ์.

บันทึกโบราณของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เมืองพะเยา The Ancient Notes of Phrakrusiwiratwachirapanya in Phayao

วิมล ปิงเมืองเหล็ก¹, พูล พัฒใหม่²,
จักรแก้ว นามเมือง³, คนอง วังฝายแก้ว⁴, มงคลกิตติ์ โวหารเสาวภาคย์⁵,
Wimol Pingmuangleg¹, Poon Phatmai²,
Chakkaew Nammuang³, Kanong Wangfaikaew⁴,
Mongkhonkit Wohansaovapak⁵

นักวิชาการอิสระ^{1, 2}, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา^{3, 4, 5}

Independent Scholar^{1, 2},

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus^{3, 4, 5}

Corresponding Author, E-mail: chakkaew.mcu@thaimail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อแสวงหาความเป็นมาและจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับคัมภีร์โบราณเมืองพะเยา 2. เพื่อวิเคราะห์บันทึกโบราณของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการศึกษาวิเคราะห์บันทึกโบราณของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา ในช่วงปี พ.ศ. 2404-2475 มีจำนวน 11 เล่ม

ผลการวิจัย พบว่า 1. คัมภีร์โบราณเมืองพะเยามีความเจริญรุ่งเรืองในช่วงพุทธศตวรรษที่ 21 โดยจารึกเป็นอักษรฝักขาม เนื้อหาแบ่งเป็น 2 เรื่อง คือ 1) ประวัติการสร้างวัด 2) ความผูกพันของอำนาจระหว่างเมืองเชียงใหม่มากับเมืองพะเยา 2. ความเป็นมาของบันทึกพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา (ปิ่นตา วชิรปัญญา) เป็นลักษณะของการบันทึกประจำวันที่เกี่ยวข้องเหตุการณ์และพิธีกรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3. จุดมุ่งหมายของการเขียนคัมภีร์โบราณเมืองพะเยา แบ่งเป็น 2 ยุค คือ 1) ยุคก่อนสมัยพระเจ้าติโลกราช และ 2) ยุคหลังพระเจ้าติโลกราช 4. จุดมุ่งหมายของบันทึกพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา มีดังนี้ 1) เกิดจากอุปนิสัยการชอบเขียนของผู้บันทึก 2) เพื่อรายงานทางราชการ 3) เกิดจากการเป็นปราชญ์ผู้รู้ของชุมชน 4) เพื่อบันทึกและรวบรวมเอกสารโบราณและคำบอกเล่าของผู้รู้ 5. จากการวิเคราะห์บันทึกของพระครู

ศรีวิราชวชิรปัญญาพบว่า 1) ด้านประวัติศาสตร์ มีเหตุการณ์สำคัญ 2 กรณี คือ กรณี กบฏเจ็ย และกรณีการบูรณะพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองราชอาณาจักรและพุทธจักร 3) ด้านวิถีชีวิต และภูมิปัญญา มีการดำเนินวิถีชีวิตแบบชาวล้านนาโบราณที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติและมีวัดเป็นศูนย์กลาง 4) ด้านอักษรศาสตร์ มีบันทึกด้วยอักษรล้านนา (ตัวเมือง)

คำสำคัญ: บันทึกโบราณ; พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา; เมืองพะเยา

Abstract

This research aims to search a story and purpose of the Phayao ancient scripture and 2) to analyze the ancient notes of Phrakrusiwiratwachirapanya. It is based on documentary research through analyzing the eleven ancient notes of Phrakrusiwiratwachirapanya in 2404-2475 B.E.

The results of this research are that 1) the Phayao ancient scripture was civilized since the 21st Buddhist century. It was written by Phagkham character and divided into two parts: (1) to inscribe the details of monastery instruction; (2) authoritative relation of Chiang Mai and Phayao cities; 2) the story of Ven. Phrakrusiwiratwachirapanya (Pinta Vajirapanno) which was written as a diary and concerned with activities and rites in Buddhism; 3) the purpose of Phayao ancient scripture was divided into two periods: 1) pre-story of King Tiloka and post-story of King Tiloka; 4) the purpose of Ven. Phrakrusiwiratwachirapanya's notes was divided into four reasons: (1) to keep diary; (2) to report the office; (3) to be information center of community; and (4) to memorize and collect the ancient notes and stories of local sages; and 5) the analysis of Ven. Phrakrusiwiratwachirapanya's notes were found that (1) in historical aspect it had two situations: Ngiaw rebel and the repair of Wat Phrachaotonluang; (2) in social and cultural aspect it had the national reformation in the reign of King Rama V; (3) in living and local wisdom aspect it appeared the Lannas' lifestyle which related to nature, lineage

system, and monastery was the center of community; (4) in literal aspect it had inscription in Lanna alphabets.

Keywords: Ancient Notes; Phrakrusiwiratwachirapanya; Phayao

บทนำ

พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา (ปิ่นตา วชิรปัญญา) เป็นเจ้าคณะแขวงเมืองพะเยา ในช่วงพุทธศักราช 2404-2475 ท่านได้บันทึกในสมุดฝรั่ง เป็นกระดาษฟูลสแก๊ปที่เย็บเป็นเล่มด้วยอักษรล้านนา (พื้นเมือง) ขณะนี้เก็บรักษาไว้ที่หอวัฒน ธรรม นิทัศน์ วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 11 เล่ม เนื้อเรื่องของการบันทึกเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการสืบสานทางประวัติศาสตร์ของเมืองพะเยา ท่านได้บันทึกประจำวัน มีการบอกวัน เดือน ปี ทั้งจุลศักราช พุทธศักราชและคริสต์ศักราช โดยเนื้อหาในการบันทึกพอสรุปความสำคัญไว้ ดังนี้

1. เนื้อหาที่เป็นการบันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวัน เป็นการบันทึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน งานที่รับผิดชอบในแต่ละวัน ผู้คนหรือพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาพบกับท่าน แม้แต่เรื่องลม ฟ้าอากาศ เช่น ฝนน้ำท่วมเมืองพะเยา เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ถึงสภาพสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวพะเยาในสมัยนั้น

2. เนื้อหาที่เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคม บันทึกตอนนี้นับเป็นตอนสำคัญและถือเป็นการบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สำคัญอย่างยิ่ง เช่น ตอนที่บันทึกถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองของรัชกาลที่ 5 เป็นระบบมณฑลเทศาภิบาล จนทำให้เจ้าผู้ครองนครหัวเมืองต่าง ๆ ไม่พอใจ บางแห่งถึงกับร่วมมือกับกลุ่มชนที่อยู่ในบังคับอังกฤษ เช่น พม่า เงี้ยว (ไทใหญ่) เพื่อต่อสู้ให้ได้อำนาจเดิมกลับคืน กรณีกบฏเงี้ยวที่เข้าปล้นเมืองพะเยา ในปี พ.ศ. 2445 ซึ่งเป็นผลกระทบจากการร่วมมือระหว่างเจ้าพิริยเทพราช เจ้าเมืองแพร่ กับกลุ่มเงี้ยวที่ร่วมกันต่อต้านอำนาจรัฐจากส่วนกลาง คือ รัชกาลที่ 5 ผลกระทบครั้งนี้ได้มาถึงเมืองพะเยาด้วย และกรณีนี้ได้เกิดขึ้นในขณะที่ผู้บันทึกซึ่งเป็นเจ้าคณะแขวงและร่วมรู้เหตุการณ์อย่างใกล้ชิด จึงได้บันทึกอย่างละเอียด

3. บันทึกเป็นจดหมายโต้ตอบกับครูบาทศรีวิชัยแล้วอาราธนามาเป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระเจ้าตนหลวง ซึ่งบันทึกนี้เป็นลักษณะจดหมายที่เขียนด้วยถ้อยคำสละสลวย แสดงภูมิ

ปัญหาทางภาษาของทั้งสองฝ่าย คือ พระครูศรีวิราชวชิรปัญญาและครูบา ศรีวิชัย ในด้านภูมิรัฐภูมิธรรม ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความละเอียดลออใน ทุกสิ่งทุกอย่างของทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะมี คุณค่าทางด้านอักษรศาสตร์อย่าง แท้จริง

4. บันทึกลงในส่วนที่เป็น ภูมิปัญญา เช่น ตำรายาสมุนไพร จารัต ประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

จากความสำคัญของบันทึก ดังกล่าว คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมี การวิเคราะห์ถึงเอกสารดังกล่าว เพื่อคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ ด้าน สังคมและวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตและ ภูมิปัญญา และด้านอักษรศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อแสวงหาความเป็นมา และจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับคัมภีร์โบราณ เมืองพะเยา
2. เพื่อวิเคราะห์บันทึกโบราณ ของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยบันทึกเอกสาร โบราณของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา ในช่วงปี พ.ศ. 2404-2475 มีจำนวน 11 เล่ม โดยดำเนินการศึกษาในรูปของ การวิเคราะห์วิจัยในประเด็นต่อไปนี้

1. ความเป็นมาเกี่ยวกับคัมภีร์ โบราณเมืองพะเยาและบันทึกของ พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา
2. จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับคัมภีร์ โบราณเมืองพะเยาและบันทึกของ พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา
3. ด้านประวัติศาสตร์โดย ศึกษาประวัติศาสตร์ที่บันทึกในเอกสาร ในเหตุการณ์ที่สำคัญ เช่น การบูรณ ปฏิสังขรณ์วัดพระเจ้าตนหลวง (วัดศรี โคมคำ) การเกิดกบฏเงี้ยว เป็นต้น
4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม จะศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาที่บันทึกถึง สภาพสังคม ค่านิยมของสังคม และ วัฒนธรรมท้องถิ่นของพะเยาในอดีต
5. ด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญา จะศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาที่สะท้อนวิถี ชีวิตชาวบ้านเมืองพะเยาในอดีต และ วิเคราะห์ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้าน ต่าง ๆ

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของคัมภีร์ โบราณเมืองพะเยา เมืองพะเยามีความ เจริญรุ่งเรืองด้านอักษรศาสตร์ในช่วง พุทธศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2001-2100) โดยจารึกเป็นอักษรฝักขาม เนื้อหา จารึกแบ่งเป็น 2 เรื่อง คือ 1) จารึกถึง ประวัติการสร้างวัด บอกอาณาเขตของ วัด และการมอบข้าวัดไว้อุปฐาก 2) จารึกกล่าวถึงความผูกพันของ

อำนาจระหว่างเมืองเชียงใหม่กับเมืองพะเยาของเจ้าผู้ครองนคร และจากการสำรวจพบว่า เมืองพะเยามีคัมภีร์ใบลานและปั๊บสา ประมาณ 3,900 ฉบับ

2. ความเป็นมาของบันทึกพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา บันทึกเก็บไว้ที่หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ โดยพระธรรมวิมลโมลีหรือพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปวง ธมมปญฺญมหาเถร) สมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทานครั้งหลังสุด เป็นผู้รวบรวมไว้ มีจำนวน 11 เล่ม บันทึกลงในกระดาษฟูลสแตปที่เย็บเป็นเล่ม บันทึกด้วยอักษรธรรมล้านนา ลักษณะของเนื้อหาไม่ต่อเนื่อง มีการบันทึกเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวพุทธและการปกครองคณะสงฆ์

3. จุดมุ่งหมายของการเขียนคัมภีร์โบราณเมืองพะเยา แบ่งออกเป็น 2 ยุค คือยุคก่อนสมัยพระเจ้าติโลกราช มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) จารึกเรื่องราวของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการสร้างวัดและพระพุทธรูปองค์สำคัญของเจ้าเมือง 2) จารึกเรื่องราวความผูกพันของอำนาจตั้งแต่การสืบทอด และการเชื่อมโยงอำนาจระหว่างเมือง ยุคหลังพระเจ้าติโลกราช มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นเอกสารเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนา 2) เป็นเอกสารบันทึกภูมิปัญญา ความรู้ในท้องถิ่น

4. จุดมุ่งหมายของบันทึกพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา มีดังนี้ 1) เกิดจากอุปนิสัยในการชอบเขียนและการแสวงหาความรู้ของผู้บันทึก 2) เพื่อเป็นรายงานของทางราชการ 3) เพื่อการบันทึกในฐานะที่ผู้รู้เป็นศูนย์ข้อมูลของชุมชน 4) เพื่อเป็นการบันทึกและรวบรวมจากเอกสารโบราณและคำบอกเล่าของผู้รู้

5. จากการวิเคราะห์บันทึกของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา พบว่า 1) ด้านประวัติศาสตร์ มีเหตุการณ์ที่สำคัญ 2 กรณี คือ กรณีกบฏเงี้ยว ในปีพุทธศักราช 2445 และกรณีการบูรณะพระวิหารวัดพระเจ้าตนหลวง ซึ่งเหตุการณ์ทั้งสองมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเมืองพะเยา 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสมัยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองราชอาณาจักรและพุทธจักร ซึ่งเป็นสังคมสมัยรัชกาลที่ 5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมเป็นสังคมแบบล้านนาโบราณ มีการพึ่งพิงอาศัยกันระหว่างวัดกับชาวบ้าน ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นที่พึ่งพิงทางจิตวิญญาณของชาวบ้านอย่างแท้จริง 3) ด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญา การดำเนินวิถีชีวิตเป็นไปตามแบบฉบับของล้านนาโบราณ เป็นวิถีชีวิตชนบท มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ

และมีวัดเป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน โดยอาศัยขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญ ทางด้านภูมิปัญญา เป็นสิ่งที่ชาวบ้านได้คิดทำขึ้นด้วยสติปัญญาของตนเองและสืบทอดกันมาทั้งทางสายเลือดและความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับศิษย์ ภูมิปัญญาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับด้านความรู้ ความเชื่อ ความคิด ค่านิยม ความเห็น ความสามารถ และความฉลาดรอบคอบ เช่น ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค ภูมิปัญญาด้านการสอน 4) ด้านอักษรศาสตร์ เป็นการบันทึกโดยใช้อักษรล้านนา (ตัวเมือง) โดยศึกษาด้านประวัติความเป็นมา ลักษณะการเขียนตัวเมือง และรูปแบบการเขียนของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา โดยวิเคราะห์ด้านรูปแบบหรือการวางตัวอักษรและด้านสำนวนภาษา

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องนี้ สามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นดังต่อไปนี้ ประเด็นที่ 1 ความเป็นมาของคัมภีร์โบราณเมืองพะเยา เนื่องจากเมืองพะเยามีคัมภีร์โบราณและปั๊บสามมาถึง 3,900 ฉบับ ส่วนใหญ่เป็นประวัติเกี่ยวกับวัดและอำนาจระหว่างเมืองเชียงใหม่กับเมืองพะเยา ในประเด็นที่

เกี่ยวกับการสร้างวัด หากมีการศึกษาเปรียบเทียบด้านแนวคิดระหว่างคัมภีร์กับบันทึกของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา หรือการเปรียบเทียบกับคัมภีร์ล้านนาในเมืองอื่น ก็จะทำให้ทราบความเป็นมาหรือประวัติศาสตร์เมืองพะเยามากขึ้น และอาจทำให้มองเห็นวิถีชีวิตของชาวล้านนาโดยภาพรวมต่อไปได้

ประเด็นที่ 2 ความเป็นมาของบันทึกพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา ทำให้ทราบกิจวัตรที่สำคัญของท่าน รวมถึงประเพณี พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม การศึกษาประวัติส่วนตัวของผู้บันทึกยังต้องศึกษาให้ละเอียด เพราะข้อมูลที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะมาวิเคราะห์ถึงพื้นฐานบางประเด็นของการบันทึก เช่น ประวัติการศึกษา ควรศึกษาถึงประเด็นที่ว่า ทำไมผู้บันทึกถึงมีความรู้ความสามารถบันทึกเหตุการณ์ได้มากมาย ซึ่งแตกต่างกับปกติวิสัยของคนไทยสมัยโบราณทั่วไป

ประเด็นที่ 3 จุดมุ่งหมายของการเขียนคัมภีร์โบราณเมืองพะเยา มี 2 ยุค คือ ยุคก่อนและหลังสมัยพระเจ้าติโลกราช อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายในการเขียนคัมภีร์ส่วนใหญ่เป็นการจารึกเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา องค์ความรู้ท้องถิ่น และอำนาจทางการปกครองของกษัตริย์ในโบราณ

ประเด็นนี้หากศึกษาแบบเชื่อมโยงให้เห็นความเหมือนหรือความต่างในการเขียนคัมภีร์ในเมืองอื่น ก็อาจเกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านจุดมุ่งหมายของการเขียนคัมภีร์ในเมืองพะเยาได้

ประเด็นที่ 4 จุดมุ่งหมายของบันทึกพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา มี 4 ลักษณะด้วยกัน อย่างไรก็ตาม เอกสารที่ท่านเขียนที่สืบค้นได้มี 11 เล่ม ซึ่งจะต้องนำไปซ่อมแซมและจัดเก็บตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อป้องกันการชำรุดเสียหายโดยประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาเอกสารโบราณของหอจดหมายเหตุแห่งชาติหรือจัดเก็บในระบบไมโครฟิล์มในระบบคอมพิวเตอร์ต่อไป นอกจากนี้จะมีการสืบค้นหาบันทึกที่สูญหายและกระจัดกระจายไปตามที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ จากข้อมูลบอกเล่าของพระราชวิริยสุนทร (ธงชัย จิตปัญญมหาเถร) เจ้าอาวาสวัดราชคฤห์ เจ้าคณะจังหวัดพะเยา ซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของผู้บันทึกได้กล่าวไว้ว่า “หลวงตาท่านเป็นพระที่ปกครองสงฆ์เมืองพะเยามาก่อน เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์โดยได้บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน โดยใช้สมุดฟูลสแก๊ปมาเย็บเป็นเล่ม ๆ มีจำนวนมากหลายร้อยเล่ม แต่ที่ปรากฏอยู่ที่วัดศรีโคมคำ เป็นจำนวนเล็กน้อย” ถ้ามีการสืบค้นเอกสารที่สูญหายและกระจัดกระจาย

ดังกล่าวได้มากขึ้น จะทำให้ทราบถึงข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญา และด้านอักษรศาสตร์ของท้องถิ่นอย่างมากมายและจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องท้องถิ่นในอนาคต

ประเด็นที่ 5 การวิเคราะห์บันทึกของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา ในประเด็นนี้สามารถวิเคราะห์ได้ 4 ด้าน คือ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญา และด้านอักษรศาสตร์ ซึ่งต้องศึกษาแบบเจาะลึกต่อไป เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในยุคปัจจุบันได้ เช่น การผลิตตำราสมุนไพร การดำเนินตามพิธีกรรมพื้นบ้านล้านนาเพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นต้น

สรุป

คัมภีร์โบราณของเมืองพะเยาเป็นคัมภีร์ใบลานและปี่สาที่จารึกด้วยอักษรฝักขาม มีทั้งหมด 3,900 ฉบับ เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวัดและวัง ที่ปรากฏในคัมภีร์โบราณของเมืองพะเยามี 2 ยุค คือ ยุคก่อนสมัยพระเจ้าติโลกราชที่มีบันทึกเรื่องราวการสร้างวัดและการสร้างพระพุทธรูปองค์สำคัญ และเรื่องราวการสืบทอดอำนาจของกษัตริย์ ส่วนยุคหลังพระเจ้าติโลกราชมีการบันทึก

เกี่ยวกับเอกสารเผยแพร่คำสอนของ พระพุทธศาสนาและเอกสารบันทึก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสารบันทึกโบราณของ พระครูศรีวิราชวชิรปัญญา เมืองพะเยา โดยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปวง ธรรมปญฺญมหาเถร) ได้รวบรวมเก็บไว้ที่ หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ มี จำนวน 11 เล่ม เป็นการบันทึก ประจำวัน เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับ พิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่น รวมถึงการปกครองคณะสงฆ์ ด้วยอักษรธรรมล้านนาในกระดาดข พูลสแก๊ปที่เย็บเป็นเล่ม จุดมุ่งหมาย การบันทึกพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา สามารถสรุปได้ 4 ลักษณะ คือ เป็น ลักษณะของผู้เฝ้ารู้และเฝ้าบันทึก เป็นการรายงานของทางราชการ เป็นการ บันทึกในฐานะที่ผู้รู้เป็นศูนย์ข้อมูลของ ชุมชน และเป็นการบันทึกและรวบรวม

จากเอกสารโบราณและคำบอกเล่าของ ผู้รู้ จากการบันทึกของท่านได้สร้างองค์ ความรู้ใน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้าน ประวัติศาสตร์ เช่น กรณีกบฏเงี้ยว กรณีการบูรณะพระวิหารวัดพระเจ้า ตนหลวง 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่ทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงระบอบ การปกครองราชในสมัยรัชกาลที่ 5 รวมถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรม ล้านนาโบราณในยุคนั้น 3) ด้านวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของล้านนาโบราณที่มีความ เกี่ยวพันกับธรรมชาติ เครือญาติ และมีวัดเป็นศูนย์กลาง โดยอาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ สำคัญ 4) ด้านอักษรศาสตร์ เป็นการ บันทึกโดยใช้อักษรล้านนาที่ทำให้ ทราบประวัติความเป็นมา รวมถึง ลักษณะการเขียนตัวเมืององพระครูศรี วิราชวชิรปัญญาเอง

บรรณานุกรม

- คงเดช พรหมยา. (ม.ป.ป.). *ตุง ภูมิปัญญาชาวล้านนา*. พะเยา: สำนักงานศึกษาธิการ อำเภอมืองพะเยา.
- ชัยมงคล อุดมทรัพย์. (ม.ป.ป.). *คัมภีร์ไสยศาสตร์ ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาการ.
- ทรงศักดิ์ ปรารค์วัฒนากุล. (2524). *เปรียบเทียบลักษณะวรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา อีสาน และใต้*. ในเอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เมื่อวันที่ 26-28 ตุลาคม 2524. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประคอง กระแสชัย. (2534). *วิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนล้านนาไทย เรื่องธรรมดาสอนโลก*. ลำปาง: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลำปาง วิทยาลัยครูลำปาง.

- ประคอง นิมมานเหมินทร์. (2526). *มหาชาติลานนา: การศึกษาในฐานะเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- พรรณเพ็ญ เครือไทย. (2540). *วรรณกรรมพุทธศาสนาในล้านนา*. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นตังเฮ้าส์.
- พระเทพวิสุทธิเวที. (2531). *ประวัติศาสตร์เมืองพะเยายุคหลัง*. กรุงเทพมหานคร: พิฆเนศ พริ้นตัง เซ็นเตอร์.
- พระเมธีธรรมาภรณ์. (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมวิมลโมลี. (2540). *บันทึกประวัติศาสตร์ของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา*. ในบันทึกประวัติศาสตร์ของพระครูศรีวิราชวชิรปัญญา อดีตเจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา เจ้าอาวาสวัดราชคฤห์ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เนื่องในวโรกาสฉลองสมณศักดิ์ที่พระราชวริยสุนทร. พะเยา: โรงพิมพ์เจริญอักษร.
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (2538). *จารึกเมืองพะเยา*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- วิมล ปิงเมืองเหล็ก. (ม.ป.ป). *เดือนแปดเป็ง วันเกิดพระเจ้าตนหลวง*. พะเยา: สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเมืองพะเยา.
- สถาบันวิจัยสังคม. (2533). *รายชื่อหนังสือโบราณล้านนา: เอกสารไมโครฟิล์ม*. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเจตน์ วิมลเกษม. (ม.ป.ป). *แบบเรียนภาษาล้านนา*. เชียงใหม่: เจริญวัฒนาการพิมพ์.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2538). *ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมเมืองพะเยา*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- อนันต์ กาญจนพันธุ์ และฉลาดชาย รมิตานนท์. (ม.ป.ป). *พิธีกรรมและความเชื่อล้านนา: การผลิตใหม่ของอำนาจทางศีลธรรม*. พะเยา: สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเมืองพะเยา.
- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. (ม.ป.ป). *วรรณกรรมลายลักษณ์: คัมภีร์ใบลาน*. พะเยา: ม.ป.ท.
- อินสม ไชยชมภู. (2534). *เขียนหนังสือล้านนาคด้วยตนเอง*. เชียงใหม่: ธาราทองการพิมพ์.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (ม.ป.ป). *วรรณกรรมล้านนา*. ม.ป.ท.
- เอื้อ มณีรัตน์. (2533). *แบบเรียนภาษาล้านนา*. กรุงเทพมหานคร: พิฆเนศ พริ้นตัง เซ็นเตอร์.

คุณค่าของสุภาษิตพระร่วงที่มีต่อสังคมไทย

The Significance of Phra Ruang Proverbs toward the Thai People

ประพันธ์ กุลวินิจชัย

Prapan Kulavinichai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author, E-mail: praphan.kulwi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อในสุภาษิตพระร่วง 2. เพื่อศึกษาคุณค่าของสุภาษิตพระร่วงที่มีต่อการดำเนินชีวิตของสังคมไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1. การค้นคว้าเชิงประวัติศาสตร์เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง 2. การสืบค้นสุภาษิตพระร่วง 3. การนำมาวิเคราะห์กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 4. การประเมินคุณค่าสุภาษิตพระร่วงที่มีต่อการดำเนินชีวิตของสังคมไทย

ผลการวิจัย พบว่า สุภาษิตพระร่วงเป็นคำสอนที่มีลักษณะสอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพระราชกุศโลบายของพระมหากษัตริย์ในการประยุกต์เป็นหลักการปกครองบ้านเมือง และคุณค่าของสุภาษิตพระร่วงที่มีต่อการดำเนินชีวิตของสังคมไทย จะพบสุภาษิตที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนไทย เช่น 1) เมื่อน้อยเรียนวิชา 2) ให้หาสินมาเมื่อใหญ่ 3) อย่าไผ่เอาทรัพย์ท่าน 4) อย่ารื้อร้นแก่ความ นอกจากนี้ยังพบหลักคำสอนที่ปรากฏในสุภาษิต ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น 1) สันโดษ 2) วาจาสัตย์ 3) เมตตา 4) ธิชยา 5) โลภะ โดยที่สันโดษ วาจาสัตย์ และเมตตา จัดเป็นกุศลธรรมที่ควรเจริญให้เกิดปัญญา ส่วนธิชยาและโลภะจัดเป็นอกุศลธรรมที่ควรละเพื่อมิให้เกิดทุกข์

คำสำคัญ: ความเป็นไทย; สุภาษิตพระร่วง; สังคมไทย; วรรณคดีไทย

Abstract

This research aims to analyze the belief of Phra Ruang Proverbs and to study the values of Phra Ruang Proverbs toward the Thai people. It is based on qualitative research which has four steps in the followings: 1) to search a history for finding the fact; 2) to search the Phra Ruang Proverbs; 3) to analyze the proverbs with Buddhist teachings; 4) to evaluate the values of Phra Ruang Proverbs toward the Thai people.

The results of this article are that the Phra Ruang Proverbs concerns with Buddhist teachings. It is a strategy of the King Phra Ruang to apply proverbs for governing the people. The values of these proverbs toward the Thai people are that 1) to study when you are childhood; 2) to gain income when you are adulthood; 3) to abstain from other property; 4) to abstain from quarrel. In addition, the proverbs are related to Buddhist teachings, such as solitude; faithful speech; compassion; jealousy; greed. First three teachings are morally good to cultivate the wisdom and latter two teachings are unwholesome to abstain from sufferings.

Keywords: Thai Values; Phra Ruang Proverbs; Thai People;
Thai Literature

บทนำ

ในโลกยุคใหม่ที่นับวันจะลึ้มของเก่า เนื่องจากหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทำให้คนในปัจจุบันไม่สนใจคำสุภาษิต คำพังเพย หรือคำสอนของผู้ใหญ่ในสกุล ดังนั้นการสำรวจต่าง ๆ จากโพลก็ดี วิจัยก็ดี บางครั้งอาจผิดหรือถูก แต่ก็เป็วิธีการที่ยอมรับกันตามหลักวิชานั้น ๆ ดังตัวอย่างการสำรวจเรื่องสุภาษิตที่

อาศัยความเชื่อตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ในกระแสวัฒนธรรมใหม่ในการสำรวจข้อเท็จจริง แต่ก็ควรใช้หลักกาลามสูตรในพระพุทธศาสนาที่ไม่ควรด่วนเชื่ออะไรก่อนการพิสูจน์ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามในการสำรวจเรื่องสุภาษิตตามหลักวิทยาศาสตร์ เช่นในการสำรวจของธุรกิจบัณฑิตยโพล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย ในเรื่องความเชื่อของชาวกรุงเทพมหานครที่มีต่อสุภาษิตที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลง

ของสังคมไทย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 โดยสอบถามชาวกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,283 คน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่าง ๆ กัน ในผลสำรวจพบว่า ความเชื่อในสุภาชิตไทยโดยรวมของชาวกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นเล็กน้อยร้อยละ 0.53 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (มกราคม 2551) สะท้อนให้เห็นว่า ในปัจจุบันสังคมไทยยังมีความเชื่อในหลักการปฏิบัติในชีวิตที่ดีเหมือนกับปีที่ผ่านมา ความเชื่อเรื่อง “ชื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน” “เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด” “รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา” “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน” “ข้า ๆ ได้พราสงเล่มงาม” “อย่าจับปลาสองมือ” “รู้ไว้ไว้ว่า ใส่บาฏกหาม” “กันไว้ดีกว่าแก้” และ “คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ” ของชาวกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นมากกว่าปีที่ผ่านมา โดยความเชื่อต่อสุภาชิต “อย่าจับปลาสองมือ” เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 3.89 และ “รู้ไว้ไว้ว่า ใส่บาฏกหาม” เพิ่มขึ้นรองลงมาที่ร้อยละ 1.98 ในขณะที่ความเชื่อเรื่อง “มีสสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาท” “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” “อย่าหวังน้ำบ่อหน้า” “คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก” และ “แข่งเรือแข่งพายแข่งได้ แข่งบุญแข่งวาสนาแข่งไม่ได้” ลดลงกว่าที่ผ่านมา โดยความเชื่อต่อ

สุภาชิต “มีสสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาท” ลดลงถึงร้อยละ 0.54 และ “คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก” ลดลงรองลงมาที่ร้อยละ 0.49 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สังคมคนกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับการไม่โลภมากที่สุด และให้ความสำคัญกับการออมน้อยที่สุด เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวย

อย่างไรก็ดี สุภาชิตพระร่วงเป็นวรรณคดีเล่มแรกที่แต่งเป็นคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง แบบร้อยสุภาพ นั่นคือจบด้วยโคลงสองสุภาพ และมีโคลงกระทู้ลงท้ายตอนจบอีก 1 บท บางท่านเรียกว่า ร่ายลิลิต เพราะมีร่ายแล้วมีโคลงตอนจบ 1 บท เป็นสุภาชิตไทยแท้ ใช้ถ้อยคำอย่างพิน ๆ ยังไม่มีสุภาชิตต่างประเทศเข้ามาปะปน แสดงว่าเป็นสุภาชิตไทยเก่าแก่ที่ติดปากคนไทยสืบมา สุภาชิตพระร่วงเป็นวรรณคดีที่ใช้เรียนนิชาววรรณคดีเกี่ยวกับลัทธิประเพณี ของนิสิตชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากการสำรวจความรู้เรื่องสุภาชิตพระร่วงทั้ง 154 ข้อ ของพระนิสิตที่มีภูมิลำเนาต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น สระบุรี สุรินทร์ อุดรธานี เลย มุกดาหาร นครพนม เชียงใหม่ ยโสธร นครปฐม นครราชสีมา บุรีรัมย์ ชุมพร สกลนคร ศรีสะเกษ ระนอง ขอนแก่น ชุมพร พบว่า เคยได้ยินหรือคุ้นหูมาก

เกิน 50% มีเพียง 10 ข้อ ส่วนข้อที่ไม่เคยได้ยินเกิน 50% มีมากถึง 73 ข้อของพระนิสิตทั้งหมด 18 รูป ดังตัวอย่างบางข้อที่ยกมา ดังนี้

a1 เมื่อน้อยเรียนวิชา

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
ไม่เคยได้ยิน	3	16.7	16.7	16.7
เคยได้ยิน	11	61.1	61.1	77.8
ไม่ออกความเห็น	4	22.2	22.2	100.0
Total	18	100.0	100.0	

a19 เห็นเรือทอดกลางถนน

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
ไม่เคยได้ยิน	16	88.9	88.9	88.9
ไม่ออกความเห็น	2	11.1	11.1	100.0
Total	18	100.0	100.0	

ตาราง 1: ตัวอย่างสุภาชิตพระร่วงที่ใช้สำรวจความรู้ของพระนิสิต

สาเหตุของปัญหามี 2 ประการ คือ 1. เป็นภาษาโบราณที่เลิกใช้แล้ว 2. ไม่เข้าใจความหมายของสุภาชิต ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาค้นคว้าเรื่องความเชื่อของสังคมไทยในสุภาชิตพระร่วง อันส่งผลในแง่มุมต่าง ๆ ในสมัยเริ่มต้นจากอิทธิพลของหลักธรรมที่แทรกอยู่ในสุภาชิตคำสอน ทำให้พระพุทธศานามันคงสืบมาจนปัจจุบัน เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความเชื่อในผู้นำคือพระร่วงเจ้า ว่าทรงมีวาทาสีหิ เมื่อพระร่วงเจ้าตรัสสอนเรื่องใด ๆ ก็ตามมักรับมาปฏิบัติ ทำให้เป็นประโยชน์ต่อการปกครอง เศรษฐกิจและสังคม ที่มีรากฐานจากคำ

สอนทางพระพุทธศาสนาและได้ก่อตัวขึ้นในรูปของวัฒนธรรมไทยมาจนทุกวันนี้ และจะสืบทอดต่อไปในอนาคตตามพลวัตการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงได้นำเรื่องนี้มาเพื่อฟื้นความจำในฐานะที่เป็นสุภาชิตของพระร่วงเจ้าที่ทรงสั่งสอนพสกนิกรไทยยุคแรกที้นับวันจะเลือนหายไป และนำกลับมาเป็นแบบอย่างของสังคมไทย ด้วยเห็นคุณค่าประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) เป็นปฐมสุภาชิตที่เป็นคำสอนที่ดั่งาม เป็นภาชิตประจำชาติและเป็นต้นเค้าความคิด ให้สติปัญญาแก่คนไทย เป็นสิ่งแสดงถึงอุดมคติและค่านิยมของคนไทย กวีรุ่นหลังได้นำไปกล่าวอ้างในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ

2) เป็นหนังสือสอนที่สอนอย่างตรงไปตรงมา ใช้คำสอนทั้งในเชิงห้ามและเชิงแนะโดยตรง ส่วนใหญ่เป็นเชิงห้ามด้วยถ้อยคำที่กะทัดรัด ถ้าอ่านสุภาชิตพระร่วงไปที่ละวรรคด้วยความสังเกตจะทราบทันทีว่า คำสอนทั้งหลายที่เรียกว่า สุภาชิตพระร่วงนั้นคือ หลักธรรมทางพุทธศานานั่นเอง

จึงเป็นสุภาชิตที่มีใจความลึกซึ้ง เป็นคติธรรมที่คนไทยยึดถือปฏิบัติ กระทั่งได้กลายเป็นลักษณะของกวีนิพนธ์แบบต่าง ๆ แทรกอยู่ในวรรณคดีไทยในเวลาต่อมา ถ้าพิจารณาตามรูปของวลีจะเห็นว่า คล้ายคลึงกับศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง จึงอาจ

กล่าวได้ว่า สุภาสิตพระร่วงเดิมเป็นพระบรมราชาบาท ซึ่งพ่อขุนรามคำแหงทรงแสดงสั่งสอนประชาชนชาวไทยดังที่กล่าวไว้ในศิลาจารึกว่า “1214 ศก ปีมะโรง พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัยนี้ ปลุกไม้ตาลนี้ได้สิบสี่เข้า จึงให้ช่างพันชะดาร์หินตั้งหว่างกลางไม้ตาลนี้ วันเดือนดับ เดือนโอกแปดวัน วันเดือนเต็มเดือนบ้าง แปดวัน ผูกปู้ครู เกร มหาเกร ขึ้นนั่งเหนือชะดาร์หินสวดธรรมแก่อุบาสกผูกท่วยจำศีลผิไชวันสวดธรรม พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัยขึ้นนั่งเหนือชะดาร์หิน ให้ผูกท่วยลูกเจ้าลูกขุนผูกท่วยถือนบ้านถือนเมือง” และ “พ่อขุนรามคำแหงนั้น หาเป็นท้าวเป็นพระยา แก่ไทยทั้งหลาย หาเป็นครูอาจารย์สั่งสอนไทยทั้งหลาย ให้รู้บุญรู้ธรรมแท้” จากข้อความในศิลาจารึกนี้ แสดงว่าพ่อขุนรามคำแหงทรงวางพระองค์อย่างครูอาจารย์ของประชาชน และทรงพอพระทัยในการสั่งสอนประชาชนชาวไทยให้รู้บุญรู้ธรรม เมื่อพระองค์เสด็จขึ้นประทับนั่งเหนือชะดาร์หินทรงอบรมรัฐาภิบาลบายแต่งตั้งเจ้าบ้านผ่านเมือง และคงจะโปรดพระราชทานพระบรมราชาบาทด้วยคติพจน์ ณ ที่นั้นด้วย จึงทำให้คิดว่า พระบรมราชาบาทเหล่านั้นกระมัง ที่ต่อมามีผู้แก้ไขแต่งเติมเพื่อให้เข้าแบบกวีนิพนธ์แล้วกลายมาเป็นสุภาสิตพระร่วง

เนื่องด้วยสุภาสิตพระร่วงเป็นสุภาสิตไทยแท้ และเกี่ยวข้องด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก เช่น เกี่ยวกับการมดีกรรมชั่ว ความเมตตา กรุณา ความประมาท ความเพียร ความโลภ สันโดษ ความริษยา ความโกรธ มุสาวาท ปัญญา ฯลฯ ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามสำนวนภาษาแล้วสุภาสิตพระร่วงสามารถเป็น 2 ประเภท คือ สุภาสิตไทยแท้ และ พุทธศาสนสุภาสิต (จารึกพ่อขุนรามคำแหงหลักที่ 1)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการจะนำเสนอแนวความรู้ใหม่ของสุภาสิตพระร่วง โดยการวิเคราะห์บูรณาการให้เข้ากับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก โดยเฉพาะหลักธรรมที่เป็นพุทธภาษิต เพื่อให้สังคมไทยยุคใหม่หันกลับมาให้ความสนใจศึกษาคำโบราณมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อในสุภาสิตพระร่วง
2. เพื่อศึกษาคุณค่าของสุภาสิตพระร่วงที่มีต่อการดำเนินชีวิตของสังคมไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการค้นคว้าเชิงประวัติศาสตร์ คือ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นวิธีแสวงหาข้อเท็จจริงของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาแล้วในอดีต โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้การรวบรวมข้อมูล การสืบเสาะหาข้อเท็จจริง การตรวจสอบข้อเท็จจริง ตลอดจนการสรุปผลเป็นไปอย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล และสามารถนำผลที่ได้มาใช้ในการอธิบายสภาพความเป็นจริงในอดีต หรือบันทึกเหตุการณ์ในอดีตในรูปแบบที่มีระบบ และมีความเป็นปรนัยยิ่งขึ้น

2. ขั้นตอนการสืบค้นสุภาสิตพระร่วง ซึ่งเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์จารึกลงในแผ่นศิลารูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสติดไว้กับผนังด้านในศาลาหน้าพระมหาเจดีย์หลังเหนือ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร และจดไว้ในสมุดไทยอีกหลายเล่ม และมีการจารึกไว้หลายสำนวนในสมัยต่อมา พร้อมทั้งได้รับอิทธิพลจากบาลีและสันสกฤต

3. ขั้นตอนการนำมาวิเคราะห์กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อบูรณาการในการเรียนการสอนในวิชาวรรณคดีเกี่ยวกับลัทธิประเพณี ของพระนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเพิ่มคุณค่าแก่คำสอน

โบราณของไทยที่ได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนา

4. ขั้นตอนการประเมินคุณค่าสุภาสิตพระร่วงที่สังคมไทยได้รับ และข้อเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ ในการปรับปรุงแก้ไขในโอกาสทำวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและคุณค่าของสุภาสิตพระร่วงที่มีต่อสังคมไทย ทำให้ทราบคุณค่าของสุภาสิตพระร่วงทั้ง 158 บท โดยเฉพาะการนำหลักธรรมในพระไตรปิฎกมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสุภาสิตพระร่วง ทำให้เห็นพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทยในการปกครองบ้านเมือง โดยอิงอาศัยพระพุทธศาสนาอันเป็นพระราชกุศโลบายได้ชัดเจน ผู้วิจัยขอสรุปบางสุภาสิต ดังต่อไปนี้

1) เมื่อ น้อย เรียน วิชา หมายความว่า ทำอะไรทำให้เหมาะสมกับวัย จึงจะสำเร็จประโยชน์ มีความเจริญรุ่งเรือง เมื่อยังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งไม่ภาระต้องรับผิดชอบอะไร มีเวลามากกว่าวัยอื่น จึงเหมาะที่จะแสวงหาความรู้ใส่ตนเอาไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตประกอบกิจการงาน (อุทัย ไชยานนท์, 2545: 14)

ตรงกับสำนวนสุภาสิตคำโคลงรัชกาลที่ 6 ที่ว่า

เมื่อตนอายุน้อย พรรษา
 จมุงหาวิชา มากไว้
 ต่อใหญ่จึงไผ่ หาสินทรัพย์
 ส่วนทรัพย์ผู้อื่นไซ้ อย่าได้ไผ่เอา

(กรมศิลปากร, 2511: 15)

หากเปรียบเทียบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จะตรงกับหลักธรรมที่ว่า วิชา อุปปตฺตํ เสฏฐา แปลว่า บรรดาสิ่งทั้งหลาย ความรู้ประเสริฐ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 74: 81) และ ทนฺโต เสฏฺโฐ มนุสฺเสสุ แปลว่า ในหมู่มนุษย์ ผู้ฝึกตนได้แล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 321: 133)

ในพระไตรปิฎกระบุเรื่องวิชาไว้มาก เช่น ในอัมพภุสสุต พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “...แม้เราก็ก้าวอย่างเดียวกันนี้ว่า ในหมู่ชนที่ถือตระกูลเป็นใหญ่ กษัตริย์จัดว่าประเสริฐที่สุด ส่วนท่านผู้เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรรยา จัดว่าเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในหมู่เทวดาและมนุษย์” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 9 ข้อ 277: 99)

ข้อนี้จะเห็นว่า อิทธิพลคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เข้ามาในสมัยสุโขทัยเป็นที่ยอมรับของชนทุกระดับชั้น ผู้นำตั้งแต่ระดับสูงสุดและพระสงฆ์ต่างช่วยกันเผยแผ่ธรรมจนกลายมาเป็นแบบแผนของสังคมทั่วไป

2) ให้หาสินมาเมื่อใหญ่ หมายความว่า เมื่อเจริญวัยเป็นผู้ใหญ่ อยู่ในภาระที่มีความรับผิดชอบได้แล้ว ต้องรู้จักทำการงานประกอบอาชีพ เพื่อรับผิดชอบตัวตัวเองและครอบครัว พ่อแม่และหมู่คณะญาติ โดยอาศัยความรู้ได้ศึกษาเล่าเรียนในระหว่างที่อยู่ในวัยเด็กนั้นแหละ วิชาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เล่าเรียนมา จะถูกนำมาใช้มากในตอนทำการงานนี้เอง (อุทัยไชยานนท์, 2545: 14-15)

ตรงกับสำนวนสุภาษิตคำโคลงรัชกาลที่ 6

รวมสารประเสริฐไว้ อนุศาสน์
 สอนจิตประชากรार्ว ผ่องแผ้ว
 ให้กอบกิจที่ปราศ จากโทษ
 ปวงกิจที่ผิดแล้ว ละเว้นเพนดี่

(กรมศิลปากร, 2511: 5)

เมื่อเปรียบเทียบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตรงกับหลักที่ว่า ปฏิรูปการี ธุรวา อฏฐาตา วินฺเต ธนํ แปลว่า คนปฏิบัติตนตรงต่อเวลา เอาธุระ มีความขยันหมั่นเพียรหาทรัพย์ได้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 189: 544) ตรงกับสำนวนถอดความคือ โตมหาทรัพย์ไว้

3) อย่าไผ่เอาทรัพย์ท่าน หมายความว่า อย่าคิดอยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่น อย่าละโมภโลภอยากได้สมบัติของใคร ๆ ธรรมด่าว่าของของใครย่อมเป็นที่รักและหวงแหน

ของ ผู้นั้นไม่ยากให้คนอื่นเอาไป (อุทัย ไซยานนท์, 2545: 16) ความเป็นปาปกรรมที่ทำให้เกิดอาสวะ ความเร่าร้อนและเกิดในทุกข์ได้ และบุคคลที่จะละความโลภได้ก็ด้วยการไม่มีความโลภนั่นเอง ดังข้อความใน โปตลยสูตรที่ระบุว่า “...บุคคลพึงละความโลภคือความกำหนดยินดีได้ เพราะอาศัยความไม่โลภ คือ ความไม่กำหนดยินดี...” (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 32: 37) ตรงกับ สำนวนร้อยถอดความ คือ การข่มใจไม่ละโมภ

4) *อย่าวิร่าณ แก่ ความ* หมายความว่า อย่าได้ใคร่ตวนหา เรื่องราว อย่าหาเหตุก่อการวิวาท อย่า แส่เข้าไปหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว จงนำชีวิตหลีกออกจากเส้นทางที่นำไปสู่ทุกข์ ความหรือภัยอันตรายต่าง ๆ ตรงกับ พุทธสุภาษิต คือ *อตตานญเจ ปิย ชญญา น น ปาเปเน สยฺเซ* แปลว่า *ถ้าบุคคลรู้ว่ารักตน ก็ไม่พึงชักนำตนไปในทางชั่ว* (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 115: 133) ตรงกับ สำนวนร้อยถอดความ คือ หลบเลี่ยงอันตราย

อภิปรายผล

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการ เน้นให้เห็นว่า พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรง พระปรีชาสามารถในการปกครองโดย

ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพราะ ตอนต้นนั้นได้ตกอยู่ภายใต้การ ปกครองของขอมมาช้านาน ซึ่งใช้หลัก ศาสนาพราหมณ์ปกครองประเทศ ดังนั้น เมื่อไทยได้เป็นอิสระแล้วจึงควร แยกให้หมดโดยใช้หลัก พระพุทธศาสนามาเป็นธรรมนูญการ ปกครอง แทนการใช้แบบขอมที่มี ศาสนาพราหมณ์เป็นธรรมนูญ ดังนั้น ในชั้นวิจารณ์นี้ขอตัดเอาบางตอนใน ภาคผนวกมานำเสนอต่อไป

ในข้อความในพระไตรปิฎกที่ ใช้ประกอบการเปรียบเทียบในการวิจัย เช่น

1) *ธรรมราชา* เป็นภาษาทาง ศาสนาที่มาจากบาลีสันสกฤตใช้อ้างใน เรื่องต่าง ๆ เช่น ระบอบการปกครอง หมายถึง การปกครองแบบพ่อปกครอง ลูก และพระนามาภิไธย หมายถึง ชื่อ ของสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้า ตัวอย่างในพระไตรปิฎกที่อ้างถึงพระ เจ้าจักรพรรดิ ผู้ทรงธรรมเป็นธรรม ราชา ในจกกวัตติสูตรความว่า “*พระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงธรรม เป็นธรรม ราชาในโลกนี้ ทรงอาศัยธรรมเท่านั้น สักการะธรรม เคารพธรรม นอบน้อม ธรรม เชิดชูธรรม...*” (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 14: 154)

2) *สุภาสิต* เป็นคำที่มาจาก บาลีสันสกฤต หมายถึง คำพูดที่ทรง แล้ว ในหลักธรรมถือเป็นฉันทลักษณ์ ดังนั้น คำพูดนี้จึงมีความไพเราะ น่าฟัง

ละเอียดอ่อน บางครั้งเรียกว่า ภาชิต
ดังที่เวรัญพราหมณ์ได้ทูลพระผู้มีพระ
ภาคเจ้าว่า “ท่านพระโคตมเป็นผู้ใหญ่
ผู้ประเสริฐที่สุด ท่านพระโคตม ภาชิต
ของพระองค์ชัดเจน ไพเราะยิ่งนัก ท่าน
พระโคตม ภาชิตของพระองค์ชัดเจน
ไพเราะยิ่งนัก พระองค์ทรงประกาศ
ธรรมแจ่มแจ้ง โดยประการต่างๆ
เปรียบเหมือนบุคคลหงายของที่คว่ำ
เปิดของที่ปิด บอกทางแก่ผู้หลงทาง
หรือตามประทีปในที่มืด ด้วยตั้งใจว่า
คนมีตาดีจักเห็นรูป...” (พระไตรปิฎก
ภาษาไทย เล่ม 1 ข้อ 14: 7)

3) สรุ ป ข้อ ธรรม ทาง
พระพุทธศาสนาบางข้อของสุภาชิต
พระร่วง 158 บท ดังตัวอย่าง ดังนี้

(1) สันโดษ คือ ความพอใจใน
สิ่งที่ตนมี เช่น “อย่าไผ่ตนให้เกิน อย่า
ไผ่สูงเกินศักดิ์” มีข้อเปรียบเทียบใน
หลักธรรมในสันตมูฏฐสูตร ว่า “ภิกษุ
ทั้งหลาย เพราะภิกษุเป็นผู้สันโดษด้วย
ปัจจัยที่มีค่าน้อยและหาได้ง่าย นี้เราจึง
กล่าวว่า ‘เป็นองค์ประกอบแห่งความ
เป็นสมณะอย่างหนึ่ง’ ของภิกษุนั้น”
(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 21 ข้อ
27: 42) ข้อธรรมชี้ให้เห็นบุคคลที่อยู่
เป็นสุขไม่ว่าบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ต้อง
รู้จักความพอดี รู้ประมาณในการ
บริโภคใช้สอยปัจจัยสี่

(2) วาจาสัตย์ ในสุภาชิตพระ
ร่วง เช่น “เจรจาตามคติ” มีข้อธรรม

เปรียบเทียบให้เห็นในธรรม 8 ประการ
ที่พระพุทธเจ้าตรัสกับโปตลียคฤหบดี
ตัวอย่างมีดังนี้ “...บุคคลพึงละการพูด
เท็จได้ เพราะอาศัยการพูดจริง...”
(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ
32: 37) การพูดจาดีมีคุณรักและไว้วางใจ
ในวงการกิจการทุกอย่างย่อมได้รับความ
ร่วมมืออย่างดีถ้ามีความจริงใจต่อกัน
เรียกว่ามีเครดิตคือความเชื่อใจกัน

(3) เมตตา เป็นธรรมของ
ผู้ใหญ่หรือพ่อปกครองลูกเรียกว่า
พรหมวิหารธรรม ในข้อว่า “โอบอ้อม
เอาใจคน” ข้อนี้พระร่วงเจ้าตรัสสอน
พสกนิกรให้เป็นผู้ใหญ่ที่เป็นกลาง
อย่างพระพุทธเจ้าตรัสกับพระ
อานนท์เรื่องพระเจ้ามหาสุทิสสนะว่า
“จากนั้น พระเจ้ามหาสุทิสสนะทรง
ออกจากเรือนยอดมหาวิญหะเสด็จ เข้า
ไปยังเรือนยอดทอง ประทับนั่งบน
บัลลังก์เงิน ทรงมีเมตตาจิตแผ่ไปตลอด
ทิศที่ ๑ ... ทิศที่ ๒ ... ทิศที่ ๓ ... ทิศที่
๔ ... ทิศเบื้องบน ทิศเบื้องล่าง ทิศเฉียง
แผ่ไปตลอดโลกทั่วทุกหมู่เหล่าในที่ทุก
สถาน ด้วยเมตตาจิตอันไพบูรณ์ เป็น
มหัคคตะ ไม่มีขอบเขต ไม่มีเวร ไม่มี
ความเบียดเบียนอยู่ ฯ” (พระไตรปิฎก
ภาษาไทย เล่ม 10 ข้อ 262: 194) ใน
พระสูตรกลางถึงพระเจ้าสุทิสสนะทรง
เข้ามานแล้วแผ่เมตตาครอบจักรวาล
ถึงอุเบกขาอันไพบูรณ์หาประมาณไม่ได้
พระร่วงเจ้าในครั้งสุโขทัยทรงปกครอง

ด้วนระบอบธรรมราชาน่าจะทรงมีพระทัยพยายามปกครองประเทศให้ใกล้เคียงหลักการทางพระพุทธศาสนาโดยแท้

(4) รัชยา เป็นข้อหนึ่งในอุปกิเลสทำให้ใจเศร้าหมองถ้ามีในตนในสุภาสิตพระร่วงมีข้อความว่า “อย่ากอธิษฐาน” จึงเป็นคำสอนโบราณที่อิงหลักธรรมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสกับพระสาวกว่า “ภิกษุทั้งหลาย จิตนี้ผู้ดูแล แต่จิตนั้นแล เศร้าหมองเพราะอุปกิเลสที่เกิดขึ้นภายหลัง ปุณฺณผู้ไม่ได้สติ ย่อมไม่ทราบจิตนั้นตามความเป็นจริง เพราะเหตุนี้ เราจึงกล่าวว่า ปุณฺณผู้ไม่ได้สติ ย่อมไม่มีการอบรมจิต” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 51: 9) ทรงสอนให้อบรมจิตไว้เพื่อสะดวกในการบำเพ็ญเพียรให้พ้นจากทุกข์

(5) โลภะ เป็นกิเลสอย่างหยาบที่มีในคน สุภาสิตพระร่วงชื่อว่า “อย่ายินคำคนโลก” ข้อนี้สอนให้อย่าคลุกคลีกับคนที่ไม่รู้จักพอจะทำให้ตนกลายเป็นคนที่ไม่รู้จักสงเคราะห์คนที่ด้อยโอกาสกว่าตน หลักธรรมที่ปรากฏมียืนยัน คือ “การปล้นฆ่าชาวบ้าน การจี๋ข่มขู่เอาทรัพย์ การคดโกง และการหลอกลวงย่อมปรากฏมีอยู่ในบุคคลผู้มีความโลภ เพราะฉะนั้น อาตมาจึงไม่ชอบความโลภ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 27 ข้อ 18: 324) ซึ่ง

สอนไม่ให้คบหาสมาคม หรือไม่เข้าไปติดต่อกับธุรกิจการงาน เพราะคนโลกมักเอาเปรียบฝ่ายเดียว

สรุป

วรรณคดีถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่ควรอนุรักษ์ เพราะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นความเคลื่อนไหวทางประวัติศาสตร์ งานด้านวรรณกรรมแต่ละเรื่องจะพูดถึงเรื่องราวของบุคคล สถานที่ รวมถึงภาษา วัฒนธรรม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ วรรณกรรมจึงเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นภาพภูมิหลังของสังคมในวรรณกรรม เช่น สุภาสิตพระร่วง ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ จะเห็นความเชื่อของสังคมสมัยนั้นที่ผูกพันอยู่กับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก การวิจัยจึงน่าจะเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดคุณค่าในการจรรโลงสังคมสืบไป โดยเฉพาะผู้ที่ชำนาญหรือเชี่ยวชาญในบทร้อยกรอง หากได้ต่อยอดคำประพันธ์หรือกวีนิพนธ์ก็จะเกิดประโยชน์มหาศาล เช่น การรังสรรค์เป็นกลอนบทละครพระร่วงเจ้า ในลักษณะบทละครร่วมสมัยที่ทำให้สถานศึกษานำไปแสดงเกี่ยวกับวีรบุรุษผู้กอบกู้แผ่นดิน คล้ายกับวรรณกรรมตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทในไทย เช่น โรมิโอกับจูเลียตส์ สโนไวท์ เป็นต้น ซึ่งในเรื่องมีทาสและทาสี

ทั้งความรัก ความโศกและความตลก
สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น
กระทรวงศึกษาธิการควรเพิ่ม
งบประมาณในการอนุรักษ์และส่งเสริม
วรรณกรรมที่เห็นว่ามีคุณค่าต่อสังคม
ควรค้นหาประเด็นการวิจัยและนำ

ผลการวิจัยมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อ
จรรโลงสังคม รวมถึงองค์กรเอกชน
ควรร่วมมือกันเพื่อเผยแพร่งาน
วรรณกรรมของชาติให้เจริญรุ่งเรือง
ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). *ประชุมสุภาวชิตพระร่วง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันภาษาไทย
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมศิลปากร. (2505). *สุภาวชิตพระร่วงและนางนพมาศ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
สหกรณ์ขายส่งแห่งประเทศไทย.
- _____. (2511). *สุภาวชิตพระร่วง สุภาวชิตพระร่วงคำโคลงและโคลงสุภาวชิตเรื่องพระ
ร่วง ศิลปจารึกพ่อขุนรามคำแหง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รวมมิตรไทย.
- _____. (2529). *จารึกในประเทศไทย เล่ม 5*. กรุงเทพมหานคร: หอสมุดแห่งชาติ.
- จอมพล ป. พิบูลสงคราม และท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม. (2498).
ประวัติศาสตร์สุโขทัย (ภาค 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยบริการ.
- ปัญญา บริสุทธิ์. (2523). *โลกทัศน์ของคนไทย: วิเคราะห์จากวรรณคดีคำสอนสมัย
สุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). *อมฤตพจนนา*. กรุงเทพมหานคร: เพชรกะ
รัต.
- พระยาประชาภิจักรจักร (แหม่ม บุญนา). (2507). *พงศาวดารโยนก*, พิมพ์ครั้งที่ 9.
กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย เล่ม 1, 9, 10, 13, 15, 20, 21, 25, 27*. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มาลัย จูฑารัตน์. (2552). *ราชาธิราช*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- สนธิ ตั้งทวี (ผศ.). (2528). *วรรณคดีและวรรณกรรมไทยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ O.S. Printing House.

- สมศรี ชัยวนิชยา. (2536). *คติความเชื่อเรื่องพระร่วงในงานเขียนประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา สัจฉายา. (2542). พระร่วง: วีรบุรุษในประวัติศาสตร์และวีรบุรุษทางวัฒนธรรม. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*. 16 (ธันวาคม), 202-216.
- _____. (2543). การสร้างชาติและท้องถิ่นจากคติชน. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*. 17 (ธันวาคม), 104-105.
- อุทัย ไชยานนท์. (2545). *ยอดวรรณกรรมสมัยสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร: น้ำฝน.
- _____. (2549). *สุภาชีวิตพระร่วง*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- Geengong, Prapan. (1981). *The Political and the Cultural History of Thailand during Sukhothai Period*. India: Master's Degree Dissertation, Magadh University.

ครูกับการแนะแนวในศตวรรษที่ 21 The Teacher and Guidance in the 21st Century

มนตรี หลินภู

Montree Linphoo

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: montreegate@hotmail.com

บทคัดย่อ

การแนะแนวถือว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเอง ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก มุมมอง ทักษะและพฤติกรรม เป็นกระบวนการช่วยเหลือ ที่จะทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงศักยภาพ ความสามารถภายในตนเอง สะท้อนให้เห็น ตนเองอย่างที่เป็น เกิดการยอมรับในข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองและพร้อม ที่จะแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือส่งเสริมพัฒนาดตนเองให้มีความ เจริญก้าวหน้าและปรับตัวได้ในการอยู่ในสังคมร่วมกับคนอื่น การแนะแนวเป็น กระบวนการช่วยเหลือที่ครูสามารถดำเนินการผ่านสื่อเทคโนโลยีสมัยได้ ไม่จำกัดเฉพาะ ภายในห้องเรียนหรือที่ต้องเผชิญหน้าระหว่างครูกับผู้เรียนอย่างเดียว บทบาทของครูจึง เปลี่ยนแปลงจากผู้สอนหนังสือเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกหรือเป็นกระบวนการในการ ขับเคลื่อนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดำเนินไปเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการทักษะในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง มองเห็นความถนัดความสนใจและศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: การแนะแนว; สื่อเทคโนโลยี; ครูศตวรรษที่ 21

Abstract

Guidance is the process of helping the learners to understand their feeling, attitude and behavior which helps them to be aware of potentialities and abilities within themselves including reflection of the real self in order to accept both pros and cons and lead to remedy the inappropriate behavior or promote the self-development and to adjust

in spending their lives with others. Guidance process can be launched through varied modern technology media apart from facing to face between the teacher and student within the classroom. The teacher's role has changed from the book-teaching to be the motivator or facilitator in propelling the students' learning in order to help the students in creating the learning skill, aptitude and interest awareness and self-study.

Keywords: Guidance; Technology Media; Teacher in the 21st Century

บทนำ

ยุคปัจจุบันถือว่าเป็นยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้เรียนด้านการปรับตัว ผู้เรียนที่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเพราะมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลาตามสภาพการณ์ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลต่อการปรับตัวด้านการเรียนการสอนอีกด้วยเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้และการปรับตัวที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น กล่าวได้ว่า ในยุคศตวรรษนี้ภาระหน้าที่การสอนหนังสือของครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่การเป็นผู้แนะแนว (Guide) ผู้ให้คำปรึกษา (Counselling) ผู้สนับสนุน (Supporter) หรือ ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มองเห็นความสามารถในตนเอง ครูจึงเปรียบเสมือนเป็นเพื่อนร่วมทางหรือร่วมเรียนรู้ไปกับ

ผู้เรียน ขณะที่ความหลากหลายทางด้านองค์ความรู้ทำให้ความรู้ที่มาจากครูไม่เพียงพอหรืออาจไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ ครูจะต้องมีความสามารถที่จะชี้แนะแนวทางให้กับผู้เรียน มีทักษะในการให้คำปรึกษา เปลี่ยนบทบาทมาเป็นกระบวนการเพื่อจะสนับสนุน และคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความสามารถ และความสนใจของตนเอง ฉะนั้น ครูจึงต้องมีความรู้ด้านการแนะแนว เพื่อนำความรู้ด้านนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านสมบุรณ์มากยิ่งขึ้น

เนื้อเรื่อง

ความหมายของการแนะแนว
การแนะแนว (Guidance) แตกต่างจากการสอนหนังสือทั่วไป (Teaching) การสอนหนังสือเป็นการถ่ายทอดความรู้จากตำราด้วยวิธีการ

จัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาเหล่านั้น แต่การแนะแนวเป็นการดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียนออกมา เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าในศักยภาพที่ตนเองมีอยู่และใช้ศักยภาพเหล่านั้นในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตของตนเองอย่างรอบด้านตามปรัชญาของการแนะแนวที่ว่า ‘Help him to help himself’ หมายความว่า ครูทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนให้ผู้เรียนได้มองเห็นตัวเอง พร้อมทั้งสามารถที่จะทำตนเองให้เป็นที่ยิ่งของตนเองได้และใช้ศักยภาพที่มีอยู่ภายในของตนเองให้คุ้มค่า

การแนะแนวตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Guidance หมายถึง การชี้แนะแนวทางหรือการบอกแนวทาง การแนะแนวเป็นการเตรียมผู้เรียนให้มีชีวิตที่เติบโตและช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่เหมาะสม มีคุณค่าช่วยพัฒนาให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพของสังคม (Gordon, 2000: 1) กฤตวรรณ คำสม (2557: 2) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยให้เด็กแต่ละคนได้เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและสามารถที่จะปรับตัวในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งในปัจจุบันและในอนาคต สามารถวางแผนชีวิตของตนในอนาคตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมอันจะนำไปสู่ความสุขและ

ความสำเร็จในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับสุนิสา วงศ์อารีย์ (2559: 2) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ วางแผนชีวิตได้อย่างเหมาะสมและพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นบริการที่ถูกออกแบบมาเพื่อที่จะช่วยเหลือแต่ละคน หรือกลุ่มให้มีการปรับตัวที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกสถานศึกษา (Rwechoka, ออนไลน์) กล่าวได้ว่า การแนะแนวเป็นรูปแบบการช่วยให้บุคคลได้ตระหนักรู้ในตนเองทั้งความถนัด ความสนใจ รวมถึงความสามารถและช่วยให้บุคคลได้ดึงศักยภาพที่มีอยู่ออกมาใช้ในการแก้ไขปัญหา การวางแผนชีวิตเพื่อการปรับตัวและการดำรงอยู่อย่างมีความสุขของชีวิตนั่นเอง

เป้าหมายของการแนะแนว

การแนะแนวไม่ใช่การสั่งสอนซึ่งบทบาทและหน้าที่จะแตกต่างจากการเป็นครู กล่าวคือ ครูจะมีหน้าที่ในการสั่งสอนหรือถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ในหนังสือหรือประสบการณ์ภายในตัวครูเองไปสู่ผู้เรียน แต่การแนะแนวครูจะมีบทบาทเสมือนกับเพื่อนที่คอยปลอบใจเมื่อผู้เรียนกำลังประสบปัญหา

ครูทำหน้าที่เหมือนกระจกเงาสະท้อน เมื่อผู้เรียนมองไม่เห็นคุณค่าและความสามารถภายในตนเอง ฉะนั้นเป้าหมายของการแนะแนวคือ การช่วยให้ผู้เรียนได้มองเห็นตัวเองอย่างที่เป็น ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเองและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเหตุปัจจัยภายในตัวเองให้เกิดการพัฒนาตนเองทั้งด้านความคิด เจตคติและทักษะการแสดงออก การแนะแนวจึงเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองและเป็นที่พึ่งให้กับตนเองได้ สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าและความสุขในชีวิต ได้พัฒนาตนเองถึงขีดสุดในทุกด้าน นอกจากนี้การแนะแนวยังเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองโลกที่มีสุขภาวะ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ตนเอง รู้จักสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับคนอื่น ๆ เรียนรู้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multi-culture) ดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาวะและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เผชิญกับปัญหาและรู้จักจัดการกับปัญหาเหล่านั้นพร้อมทั้งดำเนินชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการและ

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559: 1) โดยเป้าหมายของการแนะแนวเป็นไปเพื่อ (กฤตวรรณ คำสม, 2557: 5-6)

1. เพื่อป้องกันปัญหา การป้องกันปัญหาเป็นวิธีที่จะช่วยไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาบางอย่างหากเกิดขึ้นแล้วจะต้องใช้เวลาในการแก้ปัญหาหรือต้องใช้ความพยายามในการแก้ปัญหานั้น ๆ เช่น ปัญหา ยาเสพติด ปัญหา การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น ซึ่งการป้องกันปัญหาจะช่วยให้อาการนั้นไม่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นแต่ไม่รุนแรง

2. เพื่อ แก้ ปัญหา การแก้ปัญหาก็จะเกิดขึ้นเมื่อการป้องกันปัญหาไม่สามารถป้องกันได้ทั้งหมดและเกิดปัญหาขึ้น ดังนั้น การแนะแนวจึงเป็นวิธีการช่วยให้ผู้รับบริการได้แก้ปัญหได้ด้วยตนเอง โดยมีผู้แนะแนวเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้รับบริการได้ใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหานั้นได้

3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนา การส่งเสริมและพัฒนาเป็นกระบวนการของการแนะแนวที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทั้งนี้ หากผู้เรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เต็มศักยภาพแล้ว

จะช่วยให้ผู้เรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป

การแนะแนวเป็นการสร้าง ภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อ ป้องกันการกระทำต่าง ๆ ทั้งพฤติกรรม อารมณ์ เจตคติ แนวคิดมุมมองที่จะ นำไปสู่การกระทำที่เป็นปัญหาของ ผู้เรียนเอง เป็นการช่วยเหลือหรือ หาทางออกร่วมกันระหว่างครูกับ ผู้เรียนเพื่อหาวิธีการในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นแล้ว และเป็นการปลูกฝัง ส่งเสริมพัฒนาเจตคติ มุมมอง พฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่พึง ประสงค์เพื่อความสำเร็จพร้อมของ ผู้เรียนทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและ สติปัญญา อีกด้านหนึ่งก็เป็นการ พัฒนาทักษะความเป็นครูแนะแนวให้ สอดคล้องกับครูในศตวรรษที่ 21 และ เป็นการขยายมิติภายใต้จิตใจความเป็น ครูด้านความกระตือรือร้นในการเป็นผู้ ใฝ่หาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ นอกจากนี้เป็นการส่งเสริมการ ประกอบอาชีพความเป็นครูอย่างมี ออาชีพต่อไป

ปรัชญาการแนะแนวกับ ความเป็นครู

การแนะแนวเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ในการให้ความช่วยเหลือและ พัฒนาศักยภาพของมนุษย์ หมายความว่า มีหลักการที่อาศัยกระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ที่เป็นลำดับขั้นตอน และ จะต้องมີศิลปะในการปรับประยุกต์ใช้ ศาสตร์ดังกล่าวให้สอดคล้องกับปัญหา ของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความเข้าใจ ตระหนักรู้ในตนเองและ นำพาตนเองไปให้พ้นจากสภาพที่เป็น ปัญหาด้วยการพึ่งตนเองให้ได้ การแนะ แนวจึงมีหลักปรัชญาที่ยึดถือสรุปได้ ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีความ แตกต่างกันทั้งร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก แนวคิดสติปัญญา พฤติกรรม เจตคติ ความเชื่อ บุคลิกภาพ การแนะแนวจึงให้ ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคล ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวจึงไม่ควรที่จะ เอามาตรฐานของผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง ไปตัดสินผู้เรียนอีกคนหนึ่ง ต้องทำใจ ให้กว้างและยอมรับความแตกต่าง ดังกล่าวและพร้อมที่จะให้ความ ช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง อย่างเต็มความสามารถอย่างที่คุณเรียน สนใจและมีความถนัด

2. มนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย อารมณ์ แนวคิด พฤติกรรมต่าง ๆ ครูจะต้อง อาศัยหลักการดังกล่าวนี้ปรับเปลี่ยน ผู้เรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปใน ทิศทางที่ดีขึ้น เพราะโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์มักคล้อยตามหรือถอยหลังไปสู่ พฤติกรรมด้านลบ เช่น อารมณ์

ความรู้สึกหดหู่ ความคิดวิตกกังวล การหมกมุ่นอยู่กับอดีตหรือวาดฝันถึงอนาคต เป็นต้น การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พัฒนาขึ้นจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูที่จะต้องอาศัยกระบวนการแนะแนวเป็นตัวขับเคลื่อน

3. บุคคลย่อมต้องการที่พึ่งและความช่วยเหลือ ตั้งแต่วัยเด็กจะต้องพึ่งพ่อแม่คอยอบรมเลี้ยงดู วัยเรียนจะต้องพึ่งครูบาอาจารย์ในการอบรมพร่ำสอน วัยเรียนจึงเป็นวัยที่สำคัญที่กำลังเติบโตและมีพัฒนาการต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ครูจะต้องใช้การแนะแนวให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในการพัฒนาองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถลดการพึ่งพาบุคคลอื่นให้ได้มากที่สุด ในทางตรงกันข้ามจะต้องหันกลับมาพึ่งตนเองให้มากที่สุด นอกจากนี้ยังจะต้องเป็นที่พึ่งให้กับคนอื่น ๆ และสังคมต่อไป

4. มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ความเป็นอิสระที่จะเลือกและตัดสินใจในการดำเนินชีวิต ทุกคนต้องการความก้าวหน้าในชีวิตและการทำงาน ต้องการความรักและการยอมรับในสังคม ไม่ต้องการกดขี่ข่มเหง ครูจะต้องใช้การแนะแนวเพื่อให้ผู้เรียนได้มองเห็นคุณค่าภายในตนเอง เห็น

ศักยภาพที่ซ่อนอยู่ภายในและพร้อมที่จะดึงออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์และพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อการตัดสินใจเลือกในการกระทำการณใด ๆ ของตนเอง นอกจากนี้จะต้องให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล ให้เกียรติและให้ความเคารพต่อบุคคลอื่น ๆ และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับตนด้วย

5. พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ย่อมมีสาเหตุ ทั้งสาเหตุจากภายนอกที่เป็นสิ่งเร้าและสาเหตุภายในที่เป็นตัวอินทรีย์ซึ่งจะคอยกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมา ตัวครูเองจะต้องเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่อาศัยหลักการแนะแนวคอยเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม เพราะวัยเรียนเป็นวัยที่ใกล้ชิดกับครู มีครูเป็นแบบอย่างไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ ทัศนคติ แนวคิด อารมณ์ความรู้สึก ผู้เรียนจะคอยซึมซับและเรียนรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

6. มนุษย์ทุกคนมีปัญหา ปัญหาเป็นเรื่องธรรมดาของการดำรงอยู่ของชีวิตตั้งแต่เด็ก ผู้ใหญ่ คนรวย คนจน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางร่างกาย เช่น ความหิวกระหาย ความเจ็บป่วย เป็นต้น ปัญหาทางจิตใจ เช่น ความผิดหวัง ความเครียด เป็นต้น แต่การจะพ้นไปจากปัญหาเป็นเรื่องของการใช้

ปัญญาในการแก้ไข มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่คิดได้ คิดเป็น แต่กว่าจะคิดได้คิดเป็น จะต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ครูในฐานะผู้แนะแนวจะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดสติปัญญาที่จะรู้จักปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตนเอง นำไปสู่การพ้นจากสภาพที่เป็นปัญหาทั้งหลายเหล่านั้น

7. มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ต้องฝึกฝนและพัฒนา ความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์อยู่ที่การฝึกฝน พฤติกรรมของสัตว์จะดำเนินไปตามสัญชาตญาณ แต่พฤติกรรมของมนุษย์จะดีหรือเลวอยู่ที่การฝึกฝน ถ้าหากไม่มีการฝึกฝนมนุษย์จะเป็นสิ่งมีชีวิตที่ด้อยคุณภาพหรือซ้ำร้ายอาจจะสร้างปัญหาให้กับคนอื่นหรือสังคมอย่างมหาดล ครูจึงใช้การแนะแนวเป็นการฝึกฝนแนวคิดหรือเปิดมุมมองให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และตระหนักถึงความจริงในข้อนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน ปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

หลักการแนะแนวในศตวรรษที่ 21

การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่จะต้องอาศัยองค์ความรู้และจะต้องรู้จักประยุกต์องค์ความรู้เหล่านั้นให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มาใช้บริการ เพราะแต่ละคนมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและมีลักษณะที่

แตกต่างกัน การให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้เรียนแต่ละคนซึ่งถูกหล่อหลอมมาแตกต่างกันไม่ว่าจากการอบรมเลี้ยงดู ประเพณีวัฒนธรรม ความคิดความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ จนกลายมาเป็นบุคลิกของบุคคลนั้น

การประยุกต์หลักการใดหรือวิธีการใดจะต้องอาศัยศาสตร์ในการมองมนุษย์มาเป็นฐานในการจัดการแนะแนว เช่น ถ้าอาศัยศาสตร์แนวมนุษยนิยมในการมองมนุษย์ ก็จะมีพบว่า มนุษย์ทุกคนมีคุณค่า มีความสามารถ ศักดิ์ศรีภายในตัวเอง ฉะนั้น ครูจะต้องให้เกียรติ ให้ความเคารพในตัวผู้เรียนและมองผู้เรียนอย่างมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ซึ่งจะนำไปสู่หลักการในการจัดบริการแนะแนวที่ว่า ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียน หลักการแนะแนวที่ครูให้บริการจึงต้องสอดคล้องกับปรัชญาของการแนะแนว สามารถสรุปให้เห็นความเชื่อมโยงของทั้งสองอย่างนี้ที่นำไปปรัชญาไปสู่หลักการปฏิบัติในกระบวนการแนะแนว ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ปรัชญาการ แนะแนว	หลักการแนะแนว
1. มนุษย์มี เอกลักษณ์หรือ บุคลิกเป็นของ ตัวเอง	ครูต้องประเมินคุณ ลักษณะเฉพาะของ ผู้เรียนให้ตรงต่อความ เป็นจริง มีบุคลิกเป็น แบบไหนและครูจะต้อง ให้บริการแนะแนวที่ตรง กับบุคลิก ลักษณะของ ผู้เรียน เช่น ลักษณะนิสัย ความชอบ ความถนัด เป็นต้น จะต้องสะท้อน ให้ผู้เรียนเห็นศักยภาพ ความสามารถที่มีอยู่ ภายในตนเองและช่วย ผู้เรียนดึงสิ่งเหล่านี้ ออกมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด
2. มนุษย์มี ลักษณะ แตกต่างกัน	ครูจะต้องจัดบริการ แนะแนวให้มีความหลาก หลายและตอบสนอง ผู้เรียนแต่ละคนที่ สามารถเลือกรับบริการ ได้ตรงตามชอบและ ลักษณะเฉพาะของ ตนเอง การจัดกิจกรรม ต่าง ๆ จึงต้องคำนึงถึง ความแตกต่างของผู้เรียน
3. มนุษย์มี ความคล้ายคลึง กัน (รักสุข เกลียดทุกข์)	ครูจะต้องจัดบริการ แนะแนวให้เข้าถึงง่ายต่อ ผู้เรียนทุกคน ต้อง คำนึงถึงความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ ของผู้เรียน
4. มนุษย์มี คุณค่าและ ศักดิ์ศรีของ ความเป็น มนุษย์เท่าเทียม กัน	ครูจะต้องไม่ยึดถือ ความรู้สึกร่วมตัวหรือ เลือกปฏิบัติกับผู้เรียนแต่ ละคน จะต้องให้ความ เสมอภาคเท่าเทียมกัน ครูจะต้องคำนึงถึง สิทธิและเสรีภาพในเลือก บริการแนะแนวของ ผู้เรียนและเคารพในการ ตัดสินใจในการเลือก เป้าหมายของผู้เรียนแต่ ละคนด้วย ครูจะต้องไม่ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้เรียนทั้ง คำพูด พฤติกรรมการ แสดงออก สีน้าแววตา อีกทั้งจะต้องให้ความ เคารพในความเป็นตัว ของตัวเองของผู้เรียน ไม่ ว่าจะเป็นทัศนคติ ความ เชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ ครูจะต้องถือ ประโยชน์ของผู้เรียนที่มา รับบริการเป็นหลัก ไม่ หวังลาภสักการะใด ๆ อันเกิดจากการให้ความ ช่วยเหลือของตนเอง
5. พฤติกรรม ทุกอย่างย่อมมี สาเหตุ	ครูจะต้องศึกษา พฤติกรรมของผู้เรียนให้ ชัดเจนและตรงต่อความ เป็นจริง ไม่ประเมินหรือ ด่วนสรุปโดยเอาสามัญ สำนึกเป็นเกณฑ์ตัดสิน จะต้องรวบรวมข้อมูลใน ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

	ตามกระบวนการวิทยาศาสตร์และเป็นข้อมูลที่เป็ นปัจจุบันแสดงถึงข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องและจะต้องค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่ผู้เรียนประสบเพื่อจะหาแนวทางในการช่วยเหลือได้ตรงจุดและเป็นการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน ครูจะต้องเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาของตนเอง เป็นกระจกสะท้อนให้ผู้เรียนได้มองเห็นปัญหาและช่วยให้ผู้เรียนได้ตั้งศักยภาพภายในตนเองออกมาเพื่อที่จะแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ครูจะต้องสร้างเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้แก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตนเองและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นบวกมากยิ่งขึ้น		น้อยลงครูจะต้องช่วยเหลือผู้เรียนด้วยความรู้ความเข้าใจบนพื้นฐานของความรู้สึกที่ประกอบด้วยความรักความเมตตาปรารถนาดีที่จะช่วยเหลือให้เขาประสบความสำเร็จ อีกทั้งประสานร่วมมือกับทุกฝ่ายในการให้ความช่วยเหลือ
	ครูจะต้องเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาของตนเอง เป็นกระจกสะท้อนให้ผู้เรียนได้มองเห็นปัญหาและช่วยให้ผู้เรียนได้ตั้งศักยภาพภายในตนเองออกมาเพื่อที่จะแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ครูจะต้องสร้างเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้แก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตนเองและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นบวกมากยิ่งขึ้น	7. มนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และฝึกฝนตนเองได้	ครูจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยคำนึงถึงความสามารถ ความถนัด ความชอบและขีดจำกัดต่าง ๆ ให้เสรีภาพในการเลือกที่จะเรียนรู้และฝึกฝนตนเองด้วยวิธีการที่ผู้เรียนแต่ละคนถนัดครูจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระหายใคร่ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
6. มนุษย์ต้องการที่พึ่งและความช่วยเหลือ	ครูจะต้องเป็นที่พึ่งให้กับผู้เรียนก่อนแล้วค่อย ๆ สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนได้พึ่งตนเองให้มากขึ้น มีพัฒนาการด้านบวกมากยิ่งขึ้น ลดการพึ่งบุคคลอื่นหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้	8. มนุษย์เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง	ครูจะต้องจัดบริการแนะแนวให้สอดคล้องและบูรณาการไปพร้อมกับการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนในการป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหา และส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้าน (ร่างกาย อารมณ์ สังคม

	และสติปัญญา)
9. มนุษย์เป็น สิ่งมีชีวิตที่ สามารถ เปลี่ยนแปลงได้	ครูจะต้องใช้การแนะ แนวในการเปลี่ยนแปลง มนุษย์ให้มีพฤติกรรมที่ พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น ด้วยการกระตุ้นให้เกิด นิสัย มุมมอง ทศนคติ ความเชื่อใหม่ ๆ ที่ ประกอบไปด้วยเหตุผล คุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้มีบุคลิกลักษณะ ของความเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์

ตาราง 1: แสดงความเชื่อมโยงระหว่าง
ปรัชญาการแนะแนวกับหลักการแนะแนว
ของครู

ในยุคปัจจุบันการแนะแนวไม่
เพียงแต่เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนา
ตนเองด้านการเรียนหรือด้านอาชีพ
เท่านั้น แต่ยังมีขอบเขตที่ขยายมิติ
กว้างออกไปอีก กล่าวคือ เป็นการ
เตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองของโลก
หมายความว่า สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น
และจะต้องมีความเคารพให้เกียรติต่อ
ผู้อื่นแม้จะแตกต่างด้านวัฒนธรรม
ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมก็ตาม
สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการและสมาคมแนะ
แนวแห่งประเทศไทย (2559: 1-2) ได้
กล่าวถึงหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการ
แนะแนวเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่

การเป็นพลเมืองโลกที่มีสุขภาวะ เป็น
การเตรียมเยาวชนสู่ความเป็นพลโลก
ในศตวรรษที่ 21 ดังมีรายละเอียด
ต่อไปนี้

1. เยาวชนมีความคิดเห็นและ
มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกสิ่ง
ที่เหมาะสมกับตนเองได้ หากได้รับ
ข้อมูลที่เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งมี
ทักษะที่เหมาะสมและมีทักษะในการ
จัดการกับทางเลือกเหล่านั้น

2. เยาวชนควรได้รับโอกาสที่
จะรับรู้ข้อมูลอย่างรอบด้านเพื่อรู้จัก
ตัวตนของตนเอง รู้จักและเคารพคน
อื่น รวมทั้งมีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนะ
ให้สามารถมองโลกได้อย่างรู้จักคิด
วิเคราะห์และได้รับการฝึกฝนทักษะใน
การดำเนินชีวิตอย่างมีสุขภาวะ

3. การเรียนรู้จาก
ประสบการณ์ ทั้งประสบการณ์จริง
และประสบการณ์จำลอง ถือเป็นการ
เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ผู้จัดการ
เรียนรู้จึงควรมีทักษะในการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ให้เยาวชน

4. ผู้จัดการกิจกรรมการเรียนรู้
ต้องวางใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของ
เยาวชนและตระหนักถึงความแตกต่าง
ของเยาวชนแต่ละคน

5. แต่ละบุคคลล้วนมีคุณค่า
และศักดิ์ศรี จึงไม่สามารถแบ่งแยก กีด
กัน ด้วยเพศ เชื้อชาติ ศาสนา
วัฒนธรรมหรือรสนิยมทางเพศ

กล่าวได้ว่า การที่ครูจะจัดบริการแนะแนวให้กับผู้เรียนด้วยหลักการใดนั้นต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียนและจะต้องมีความรู้ความเข้าใจผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งจะทำให้บริการแนะแนวเกิดประโยชน์สูงสุดในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ยังต้องมีการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองโลกที่ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกันไปจากตน

ครูในศตวรรษที่ 21 ในฐานะผู้มีบทบาทเป็นกระบวนกร

ในอดีตนั้น ครูมีบทบาทในการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้หรือสั่งสอนเพียงอย่างเดียว ส่วนกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนเป็นหน้าที่ของครูแนะแนว ทำให้มีการทำงานอย่างแยกส่วน เมื่อผู้เรียนมีปัญหาครูประจำชั้นมักจะส่งมาให้ครูแนะแนวในการช่วยแก้ไข ปัญหา เนื่องจากว่าทักษะการแนะแนวเป็นทักษะเฉพาะที่จะต้องได้รับการฝึกฝน ครูทั่วไปจึงขาดความสามารถในด้านนี้ แต่ปัจจุบัน การเรียนการสอนได้เปลี่ยนรูปแบบไป เนื่องด้วยความรู้ที่ครูถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนนั้นอาจจะล้าสมัยหรือไม่เหมาะกับยุคปัจจุบันที่

องค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถหาได้จากแหล่งอื่น ๆ โดยเฉพาะจากอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ได้ทุกเรื่อง การเรียนการสอนในปัจจุบันจึงทำให้ครูเปลี่ยนบทบาทที่เป็นจุดศูนย์กลางและการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้แนะแนว (Guide) เป็นโค้ช (Coach) เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือกระบวนกร (Facilitator) นั่นเอง

การเรียนการสอนในศตวรรษนี้มี การเปลี่ยนแปลงไป ด้วยเช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่กำลังได้รับความนิยมในการพัฒนาผู้เรียนไม่ จะเป็นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (สหวิทยา) ซึ่งแตกต่างจากในอดีต ที่เป็นการเรียนแบบแยกส่วนเป็นรายวิชา การรอบรู้สาระวิชาต่าง ๆ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องโลก การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม การจะจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้ครูจะต้องมีความรู้ที่หลากหลาย ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รู้จักใช้สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีเป็น มีความรอบรู้ในหลากหลายสาขาและสามารถที่จะสอดแทรกในรายวิชาหลักต่าง ๆ ได้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงไปขององค์ความรู้ต่าง ๆ จึงทำให้ครูต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองไปด้วย เนื่องด้วยเป็นไปได้อย่างที่ครูจะรอบรู้ไปหมดทุกอย่าง และการตัดสินผู้เรียนด้วยความรู้และประสบการณ์ของครูจึงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์มีความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้เรียนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ครูจึงไม่อาจนำรูปแบบการเรียนรู้หรือความรู้ของตนเองที่ผ่านมาหรือของผู้เรียนคนใดคนหนึ่งไปตัดสินหรือเป็นมาตรฐานในการเรียนรู้ของผู้เรียนคนอื่น ๆ ฉะนั้นบทบาทของครูจึงเปลี่ยนไปจากครูในรูปแบบเดิมมาเป็นโค้ช เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นนักแนะแนวและจะต้องร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนด้วย หมายความว่า จะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา เปิดใจยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้คุณค่าและความมีเกียรติมีศักดิ์ศรีต่อผู้เรียน จะต้องไม่ทำตัวเองให้เป็นที่พักพิงของผู้เรียนตลอดเวลาแต่จะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้นและคอยให้กำลังใจให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อยู่ตลอดพร้อมทั้งเป็นแบบอย่างในด้านความประพฤติหรือการดำรงชีวิตอีกด้วย คุณลักษณะที่กล่าวมาของการเป็นครูยังสอดคล้องกับการศึกษาของเรื่องวิทย์ นนทภา

(2559: 147-149) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจที่เป็นต้นแบบของครูดี พบว่าคุณลักษณะของครูมีอยู่ 6 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่

1. ลักษณะส่วนตัวของครู ครูจะต้องพูดฉะฉาน ยิ้มเก่งเป็นมิตร มีความตลกอารมณ์ดี มีอัธยาศัยและปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนดี มีความสุภาพอ่อนโยน เรียบร้อย เมตตาต่อลูกศิษย์ คอยชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาทั้งเรื่องการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยความจริงใจ ให้กำลังใจและคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและหน้าที่ เอาใจใส่ผู้เรียน ตรงต่อเวลา มีความมุ่งมั่นกระตือรือร้น

2. ลักษณะด้านการสอน ครูจะต้องมีเทคนิคในการจูงใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ไม่รู้สึกเครียดในขณะที่เรียน คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมการกีฬา เป็นต้น ซามี เอ อาร์เซอร์ (Azer, 2005: 68) กล่าวว่า ครูจะต้องกระตุ้นผู้เรียนและกลุ่มนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย มีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์ ติดตามความก้าวหน้าในการทำงานของผู้เรียน อธิบายเสริมเมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจ มีเทคนิคในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ

ง่าย รู้จักใช้คำถามชวนให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด รู้จักนำประสบการณ์ของตนเองมาประยุกต์ใช้ในการสอนได้หลากหลาย

3. ลักษณะด้านวิชาการ ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถทุกเรื่อง ทั้งวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม การแสดง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดวิเคราะห์ ในการแก้ปัญหา ตัดสินใจด้วยเหตุผล สามารถสอนได้ทุกวิชามีความรอบรู้ในทุก ๆ เรื่อง ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีความสามารถพิเศษเฉพาะ เช่น ดนตรี เป็นต้น

4. ลักษณะด้านจรรยาบรรณ ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีความประพฤติซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ยุติธรรม ประหยัดอดออม รู้จักใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีความมานะอดทน มุ่งมั่น มีเมตตาต่อผู้เรียนเสมอกัน ไม่พูดกระทบกระเทือนหรือเหน็บแนม มีเหตุผลในการลงโทษหรือตักเตือน

5. ลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูจะต้องเปิดใจยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง บุคลากรภายในโรงเรียน ไปเยี่ยมบ้านหรือสอบถามผู้ปกครองเมื่อผู้เรียนมีปัญหา ติดตามข่าวสารของผู้เรียนแม้เรียนจบไปแล้ว

จะเห็นได้ว่า ครูจะต้องมีความรอบรู้และมีความสามารถในหลาย ๆ เรื่อง นอกจากนี้จะต้องมีความ

ประพฤติที่ดีงามเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีเทคนิคการสอนที่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือรสนิยมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ คอยให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางทั้งด้านการเรียน การดำเนินชีวิต มีคุณลักษณะด้านจิตใจที่มีเมตตาปรารถนาดีต่อผู้เรียน มีความจริงใจที่จะช่วยเหลือผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จ คุณลักษณะดังที่กล่าวมายังเป็นคุณสมบัติของครูที่สอดคล้องกับการเป็นครูที่ผสมผสานกับความเป็นนักแนะแนวอยู่ด้วยซึ่งตรงกับการเปลี่ยนไปของบทบาทความเป็นครูจากสมัยอดีตมาทำหน้าที่เป็นโค้ชที่คอยให้คำแนะนำหรือร่วมวางแผนกับผู้เรียน เป็นนักให้คำปรึกษาที่คอยให้กำลังใจและช่วยหาทางหรือเสนอแนวทางที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกตัดสินใจอย่างชาญฉลาดและเหมาะสมกับตนเอง

สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการแนะแนวและการให้คำปรึกษาสำหรับครูในศตวรรษที่ 21

ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ในยุคสังคมดิจิทัลหรือยุคศตวรรษที่ 21 ระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น การดำเนิน

ชีวิตมักจะเกี่ยวข้องกับการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีด้วยรูปแบบสังคมออนไลน์ ซึ่งส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวกนั้นทำให้ชีวิตมีความสะดวกและง่ายมากยิ่งขึ้น การทำกิจกรรมหลายอย่างสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ได้ เช่น การโอนเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ การพูดคุยกับคนทั่วโลกผ่านโปรแกรมแชท เป็นต้น และอีกด้านที่เป็นด้านลบ มักจะได้ยินวลีที่ว่า “สังคมปัจจุบันเป็นสังคมก้มหน้า” หมายความว่า แต่ละคนมักจะไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน หรืออาจจะเป็นช่องทางที่ใช้ในการหลอกลวงเพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

การสื่อสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์

อิเล็กทรอนิกส์ เช่น แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น กำลังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น มีการติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคม (Social Network) ด้วยโปรแกรมสื่อสารสังคม เช่น Facebook, Twitter, LINE เป็นต้น ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่ครูแนะแนวจะใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์เหล่านี้ในการติดต่อสื่อสาร นำเสนอข้อมูล ให้คำปรึกษานักเรียนและผู้เกี่ยวข้องให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในบริบทของการศึกษา ซึ่งพบว่าข้อดีตรงที่ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ และยังช่วย

ให้นักเรียนบางคนกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูล ความรู้สึกส่วนตัว มากกว่าในภาวะที่เผชิญหน้าตัวต่อตัวกับครู หากแต่จะต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง และคำนึงถึงจริยธรรมทางวิชาชีพด้วยเป็นสิ่งสำคัญ

นอกจากนี้ ยังมี การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมในการแนะแนว ป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรืออาจได้รับอันตรายจากเหตุการณ์ใช้ความรุนแรง การกลั่นแกล้งรังแก การส่งสัญญาณทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น การล่วงละเมิด หรือการคุกคามทางเพศ ทั้งนี้ครูแนะแนวอาจใช้ระบบรายงานในสื่ออย่าง Facebook รายงานพฤติกรรมเสี่ยงที่พบในชุมชนเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะกระทบต่อความปลอดภัยของเด็ก ๆ และสถานศึกษาได้

การประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในบริบทของการแนะแนว ครูแนะแนวจะต้องคำนึงถึงประเด็นทางจริยธรรมเพื่อนำมาพิจารณาประกอบด้วย (สำนักงาน ก าร ศึ ก ษ า ขั น พื น ฐ า น กระทรวงศึกษาธิการและสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2559: 13-14)

1. ครูไม่ควรใช้สื่อสังคม เช่น Facebook เป็นต้น สืบสาว ตรวจสอบชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัวของนักเรียน และครอบครัวของเด็ก ยกเว้นจะได้รับ

อนุญาตเสียก่อน เพราะการกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวของเด็ก

2. การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของครูผู้ให้คำปรึกษาควรมุ่งเน้นให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นสาระหรือรายละเอียดที่สำคัญและใช้ภาษาถ้อยคำที่เหมาะสม ควรหลีกเลี่ยงถ้อยคำตลาดหรือภาษาพูดที่เป็นคำไม่สุภาพ เพราะอาจจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมเลียนแบบในการสื่อสาร

3. ในกรณีที่นักเรียนผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนติดต่อหรือสมัครขอเป็น “เพื่อนออนไลน์” ที่มีลักษณะเป็นการส่วนตัว ครูผู้ให้คำปรึกษาควรชี้แจง สื่อสาร ทำความเข้าใจถึงเส้นแบ่งขอบข่ายและการติดต่อสัมพันธ์ให้ชัดเจนว่าบทบาทความสัมพันธ์จะอยู่ในฐานะของครูผู้ให้คำปรึกษากับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบเท่านั้น ทางที่ดีครูควรเปิดบัญชีผู้ใช้ที่เป็นทางการของวิชาชีพขึ้นมาต่างหาก แยกจากบัญชีผู้ใช้ที่เป็นส่วนตัวเพื่อใช้ในการบริการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะให้ข้อเสนอเทศด้านการปรับตัว การศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ

4. ครูผู้ให้คำปรึกษาควรตรวจสอบการโพสต์ แชร์เฟสหรือหน้าข้อมูลของตนเองเป็นระยะเพื่อ

พิจารณาว่านักเรียน ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่น ๆ ใดบ้างที่แสดงความคิดเห็นหรือนำข้อมูลที่โพสต์ไว้ไปแชร์หรืออ้างถึงในที่อื่นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อทราบข้อมูลป้อนกลับ คำถามหรือปฏิกิริยาป้อนกลับของประเด็นที่กล่าวถึง

การใช้สื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ในการแนะแนวผู้เรียน ครูจะต้องมีความระมัดระวังเรื่องด้วยเป็นพื้นที่สาธารณะที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้และข้อมูลต่าง ๆ สามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว การโพสต์หรือแชร์ข้อมูลใด ๆ ของครูจะต้องได้รับการกลั่นกรองอย่างดีเสียก่อน ถ้าหากว่าข้อมูลที่โพสต์หรือแชร์ลงไปไม่เหมาะสมอาจจะเกิดประเด็นทางสังคมหรือประเด็นทางกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ชื่อเสียงของครูเสียหายทั้งด้านส่วนตัวและภาพรวม แต่หากครูใช้ในทางที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ สื่อสังคมออนไลน์ย่อมจะเป็นช่องทางให้ครูได้ใช้เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้

สรุป

การแนะแนวกับการเป็นครูในยุคปัจจุบันมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป ครูจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้สอนหนังสือมาเป็นกระบวนกรหรือผู้อำนวยการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นผู้ที่เอื้อให้

กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ คอยกระตุ้นให้ ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำ กิจกรรม เป็นตัวแบบที่ดี มีทักษะการ แขนงและการให้คำปรึกษาสาธ นกับจิตใจที่ตึงาม มีความรักเมตตาต่อ ผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน เปิดใจ ยอมรับความหลากหลายและความ แตกต่างของผู้เรียน มีความพร้อมที่จะ ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางทั้งด้าน ทักษะ การเรี ยน รู้ ทักษะ ชี วิ ต นอกจากนี้ ครูจะต้องร่วมเรียนรู้ไปกับ

ผู้เรียนด้วย จะต้องมีคุณสมบัติที่ผู้รู้ ใคร่เรียน และพัฒ นาตนเองอยู่ ตลอดเวลา รู้จักประยุกต์สื่อนเทคโนโลยี ใหม่ ๆ มาใช้เป็นช่องทางในการแนะ แนวหรือให้คำปรึกษา รวมถึงใช้ในการ พัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอด้วยถือคติที่ว่า “โลกใบนี้คือ ห้องเรียน” หลอมรวมการเรียนรู้กับ ชีวิตเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีชีวิตเพื่อ การเรียนรู้และการทำประโยชน์ต่อ ผู้เรียน

บรรณานุกรม

- กฤตวรรณ คำสม. (2557). *การแนะแนวเบื้องต้น*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี.
- เรืองวิทย์ นนทภา. (2559). คุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ: ต้นแบบของครูดี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาอิสเทอร์น*. 10 (2), 147-149.
- สุนิสา วงศ์อารีย์. (2559). *หลักการแนะแนว*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2559). *การแนะแนวแบบมุ่งอนาคต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Azer, S. A. (2005). The Qualities of a Good Teacher: How can they be acquired and sustained. *Journal of the Loyal Society of Medicine*. 98 (February). Retrieved May 25, 2018, from https://www.academia.edu/849423/The_qualities_of_a_good_teacher_how_can_they_be_acquired_and_sustained
- Gordon, Winsome, co., Guez, Wilma and Allen, John, eds. (2000). *Guidance*. General for Education, UNESCO. France: Ag2i Communication.

Rwechoka, Mikidadi J. *Priciples of Guidance and Counselling*. Faculty of Arts and Humanities. Muslim University of Morogoro. Retrieved May 10, 2018, from https://www.academia.edu/9967354/PRINCIPLES_OF_GUIDANCE_AND_COUNSELING

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจภาครัฐ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 The Public Participation in Auditing the Government Authority under the Constitution of the Kingdom of Thailand in 2560 B.E.

พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี¹, พระศิลาศักดิ์ สุเมธ²

Phramaha Thainoi Yantramethi¹, Phra Silasak Sumedho²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Buddhist College

Corresponding Author, E-mail: nikkybaty2012@hotmail.com

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนได้เข้าร่วมในการแสดงทัศนะ ร่วมแสดงแนวทางและร่วมรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่จะสร้างให้เป็นที่ยอมรับว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนทุกคนในฐานะผู้มีสิทธิ แต่ประชาชนไม่สามารถใช้อำนาจอธิปไตยได้ด้วยตนเอง จึงเกิดกลไกการใช้อำนาจดังกล่าวผ่านทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ คือ สิทธิอันชอบธรรมที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ ภายใต้เงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม

ภาครัฐได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยปัจจัยสี่ประการ คือ 1) ด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ 2) ด้านโครงสร้างและกระบวนการทางการเมือง 3) ด้านจริยธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ

4) ด้านรัฐให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การใช้อำนาจภาครัฐ;
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

Abstract

The public participation is a process that people can participate to share the idea and to benefit under the basic theory of public participation. It is recognized that sovereignty belongs to all people as righteous. But people cannot use their own sovereignty, so the mechanism of exercise of power is used through the representatives of the people. Participation as a fundamental right of human beings is the rightful way to engage in expression or criticism under the constitution which is not against the rule of law.

The government has encouraged people to participate in politics in terms of knowledge, participation in national development, and participation in audit of government authority. The public participation in auditing the government authority under in the constitution of the Kingdom of Thailand in 2560 B.E. will be effective in using the four factors are that 1) socio-economic factors; 2) structural and political factors; 3) democratic ethic factors; 4) and state factors which educates people about the dangers of corruption and misconduct in both the public and private sectors.

Keywords: Public Participation; Governmental Authority;

Constitution of the Kingdom of Thailand in 2560 B.E.

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public People) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการแสดงทัศนะ ร่วม

เสนอปัญหา/ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมแสดงความคิดเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมรับสิทธิประโยชน์ใด ๆ รวมทั้งตรวจสอบการ

ใช้อำนาจอธิปไตยให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เทียบธรรมและมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤติของประเทศตามความจำเป็น และความเหมาะสมการรับรองปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยถือว่าการมีสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการจำกัดตัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้นแต่การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ เพื่อคุ้มครองส่วนรวม การกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน เช่นเดียวกับการให้ประชาชนมีหน้าที่ต่อรัฐ การวางกลไกป้องกัน ตรวจสอบ และจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวด เด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจเกินกว่าขอบเขต และการกำหนดมาตรการป้องกัน และบริหารจัดการวิกฤติการณ์ของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560)

นอกจากนี้ การเคารพเสียงข้างมากควบคู่กับการเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น หรือพิทักษ์ประโยชน์ของเสียงข้างน้อยก็เป็นสิ่ง

สำคัญ หลักประการต่อมา คือ หลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การกระทำใด ๆ ต้องไม่ฝ่าฝืน ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเป็นหลักที่สำคัญที่ใช้ในการปกครองรัฐ และกฎหมายที่จะใช้บังคับก็ต้องเป็นกฎหมายที่เป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยด้วย และหลักประการสุดท้าย คือ หลักนิติรัฐ โดยการดำเนินการใด ๆ ต้องมีกฎหมายให้อำนาจ ดังนั้นการปกครองรัฐภายใต้หลักนิติรัฐจะอยู่ภายใต้กฎหมายที่รัฐและประชาชนภายในรัฐผูกพันที่ต้องเคารพกฎหมายทั้งปวงที่ประกาศใช้ ซึ่งแนวคิดการใช้อำนาจดังกล่าวแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ

1) การใช้อำนาจอธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนโดยตรงไม่ผ่านผู้แทน แต่จะเหมาะสมกับบริบทของสังคมที่ไม่มีความซับซ้อนทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยมีความพยายามนำมาใช้กับบางเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 เรื่อง คือ (1) การริเริ่มโดยประชาชน และ (2) การตัดสินใจโดยประชาชน

2) การใช้อำนาจอธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy) เป็นการใช้ อำนาจ ผ่าน ทาง ผู้แทน

(Representative Democracy) โดยมีหลักที่สำคัญ คือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย จึงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยที่แท้จริง โดยมอบอำนาจผ่านทางผู้แทนของตนตามกลไกในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) ใช้อำนาจโดยผู้แทนอย่างแท้จริง (2) ใช้อำนาจอธิปไตยทางกึ่งผู้แทน

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีแนวคิดสำคัญคือ เมื่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ภายใต้หลักการที่ว่า การตัดสินใจในเรื่องที่มีความสำคัญต้องผูกพันอยู่กับเจตนารมณ์ของประชาชน ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญนับแต่มีการปฏิรูปการเมืองเมื่อปีพุทธศักราช 2540 ได้ออกแบบกลไกการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายประการ ได้แก่

1) การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แสดงเจตนารมณ์ของตนที่ต้องการมีกฎหมาย แก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมาย โดยแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อรัฐสภา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดจำนวนผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายไว้ไม่น้อยกว่า 50,000 คน และลดลงเหลือเพียง 10,000 คน ในรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2) การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายการเมือง ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยประชาชน

3) การออกเสียงลงประชามติ เป็นการให้สิทธิประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่มีความสำคัญ ซึ่งเป็นเรื่องที่อาจกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ หรือประโยชน์ได้เสียของชาติและของประชาชน

“การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (government of the people, by the people, and for the people)

ความหมายของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว อำนาจอสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยประชาชนทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรง (Direct Democracy) นั้น เป็นอุดมคติ เพราะในทางปฏิบัติไม่สามารถกระทำได้ จึงเกิดรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Indirect Democracy) โดยประชาชนเลือก

ผู้แทนขึ้นทำหน้าที่แทนตน แล้วผู้แทนเหล่านั้นมีหน้าที่ร่วมกันกำหนดทั้งผู้ปกครอง (รัฐบาล) นโยบาย และวิธีการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งเป็นหลักการและกระบวนการทางการเมืองการปกครองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย ตามคำนิยามของ อับราฮัม ลินคอล์น

การที่ประชาชนทำหน้าที่ปกครองด้วยตนเองโดยตรง หรือการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนนั้น เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกกระบวนการทุกระดับ และทุกมิติดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ประชาชนต้องมีคุณสมบัติที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อหลักการประชาธิปไตย เช่น มีความสนใจ กระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง หรือติดตาม ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างจริงจัง เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ประชาชนต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองตามทัศนะที่ว่า “กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องเอาใจใส่รับผิดชอบ จะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธให้พ้นความรับผิดชอบของตนหาได้ไม่” หรือ “การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน”

การมีส่วนร่วมในทางการเมือง (Political Participation) จึงเป็นหัวใจ

ของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยแบบตะวันตก แต่ไม่ได้หมายความว่า ประชาชนทั้งหมดจะต้องประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพราะยังมีประชาชนอีกจำนวนหนึ่งที่พอใจเป็นผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองมากกว่า จะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง และในบางประเทศหรือบางสถานการณ์นั้น หากเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากเกินไป ก็อาจจะไม่เกิดผลดีได้ เนื่องจากในบริบทของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น ประชาชนจะมีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมือง ทั้งรูปแบบหรือวิธีการ และขอบเขต กลุ่ม หรือจำนวนของประชาชนผู้มีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองได้มีค่าน้อยเพียงใดนั้น ยังขึ้นอยู่กับระดับของพัฒนาการทางการเมือง ความตื่นตัวในทางการเมือง และวุฒิภาวะทางการเมืองหรือภูมิปัญญาทางการเมืองของรัฐนั้น ๆ เป็นสำคัญด้วย

การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน จึงมิใช่มีเพียงการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนหรือการมีส่วนร่วมในทางการเมืองรูปแบบอื่นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น และประชาชนผู้มีสิทธิส่วนร่วมในทางการเมืองก็มิได้จำกัดว่าต้องเป็นชายหรือหญิง หรือ

ต้องอายุ 20 ปีบริบูรณ์ หรือต้องไม่เป็น ผู้ทุพพลภาพ หรือต้องสำเร็จการศึกษา ระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการปฏิรูป การเมืองไทย ประชาชน นักการเมือง นักวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรเอกชน และสภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความสำคัญกับ “การมีส่วนร่วมในทางการเมือง” มากเป็นพิเศษ จนดูเหมือนว่าจะเป็นคำที่มีความหมายยิ่งใหญ่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นับตั้งแต่กรอบ เบื้องต้นของร่างรัฐธรรมนูญ เจตจำนงของสภาร่างรัฐธรรมนูญ สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ จึงล้วนแต่มีผลให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองทุกระดับในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น และยังได้ขยายการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน (Basic Rights or Fundamental Rights) สิทธิในการแสดงความคิดเห็น โดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น เป็นต้น และสิทธิของพลเมือง เช่น สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง เสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เป็นต้น เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบอำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจะแยกแยะได้ 4 ประการ คือ การมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยหน้าที่ในฐานะที่เป็นพลเมืองที่อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย สิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติที่มีไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐมีหน้าที่ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

เนื้อเรื่อง

การมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์

ในฐานะที่เป็นพลเมืองของชาตินั้น ได้แก่ สิทธิอันชอบธรรมที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การคัดค้านการวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งการกดดันทางการเมืองในนโยบายของรัฐบาลหรือของหน่วยราชการ อันก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพ

เช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกรตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 26 การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าว ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็น

มนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง (แสง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ, 2551)

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้ มาตราการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือ ส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่นหรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และ

พนักงานหรือลูกจ้างขององค์กร ของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับ บุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ใน กฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือ จริยธรรม

มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การ จับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมี เหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอัน กระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพ ในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้น แต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ (ฐานุณ ศิริยพัธวัฒนา, 2559)

ถ้ามีความพยายามที่จะพัฒนา จังหวัดใดจังหวัดหนึ่งไปในทิศทาง ซึ่ง จะก่อให้เกิดความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการส่งเสริมการพัฒนาเขต เศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดน ไทยและการท่องเที่ยวในขอบข่ายที่ กว้างขวางขึ้น ทำให้ธุรกรรมต่าง ๆ ขยายตัวขึ้นอันเป็นผลดีต่อประชาชน ในจังหวัดนั้น แต่ในขณะเดียวกันถ้า ประชาชนส่วนหนึ่งจะได้รับ ผลกระทบ อย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว เช่น อาจส่งผลให้อาชีพดั้งเดิม ของตนถูกกระทบจนได้รับความ เดือดร้อน หรือมีผลกระทบ ต่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และ

วัฒนธรรมอันดีของชุมชนหรือทำให้ คุณภาพชีวิตที่ดำรงสืบเนื่องมาหลาย ชั่วคนได้ถูกทำลายลง ประชาชน เหล่านี้ย่อมมีสิทธิที่จะคัดค้านนโยบาย ดังกล่าว ถึงแม้้นโยบายที่กล่าวมา ทั้งหมดนี้เป็นนโยบายที่สอดคล้อง ตามตัว (กาญจนา แก้วเทพ, 2527)

บทกฎหมายหน่วยงานของ ราชการหรือผู้ซึ่งอยู่ในรัฐบาลมีอำนาจ ตามกฎหมายที่จะดำเนินต่อไปก็ตาม ประชาชนก็ยังมีสิทธิขั้นมูลฐานในฐานะ ที่เป็นประชาชนของหน่วยการเมืองนั้น การแสดงความคิดเห็นและทำการ คัดค้านสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อชุมชน ของตน และนี่คือที่มาที่ไปของการ คัดค้านโรงงานผลิตไฟฟ้าปรมาณู คัดค้านการกระทำระเหวี่ยงฟ้าขึ้นสู่ตอย ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ คัดค้านการสร้างอาคารสูงที่จะบดบัง ทิวทัศน์อันสวยงามที่มีมาแต่ดั้งเดิม รวมถึงการเรียกร้องทบทวนการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดน ของไทย ฯลฯ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ไม่ ว่าจะมีไว้ในบทบัญญัติกฎหมายหรือไม่ ก็ตาม เป็นสิทธิโดยธรรมชาติ และเป็น สิทธิขั้นมูลฐานของประชาชนทุกคนที่ จะปกป้องผลประโยชน์ของตน ส่วน ผลจะออกมาในรูปใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ ระบบการเมืองว่าให้ความเคารพต่อ เสียงของประชาชนแม้จะเป็นเสียงส่วน น้อย มากน้อยเพียงใด

รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ยังได้คำนึงถึงการให้เงินอุดหนุนกิจการสื่อ รวมถึงการจ้างโฆษณาด้วย โดยให้สิทธิในการรับทราบเพื่อการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบภาครัฐ ดังความในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 35 วรรค 5 ความว่า ด้วยการให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชน ไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการอื่นใดในทำนองเดียวกัน ต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนด และประกาศให้ประชาชนทราบด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยหน้าที่ในฐานะที่เป็นพลเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองของกฎหมาย

ประชาชนทุกคนที่อยู่ในหน่วยการเมืองที่มีสิทธิเสรีภาพที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ย่อมมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามบางอย่างในลักษณะของการมีส่วนร่วมตามบทบัญญัติของกฎหมาย การมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ บางครั้งก็อาจจะเป็นเรื่องที่ฝืนความรู้สึกของตนหรือเป็นสิ่งที่แปลกแยกไปจากพฤติกรรมปกติธรรมดาทั่วไป แต่

ประชาชนก็มีหน้าที่ที่จะให้ความร่วมมือ ดังนั้น การมีส่วนร่วมในส่วนนี้อาจจะเกิดขึ้นด้วยความเต็มใจหรือด้วยความฝืนใจก็ตาม เช่น ในกรณีวิกฤตเกิดภาวะสงครามและมีการประกาศกฎอัยการศึก รัฐโดยหน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะองค์กรทหาร ย่อมมีสิทธิที่จะระดมความช่วยเหลือจากกองกำลังทหาร ซึ่งเป็นเรื่องปกติ แต่ขณะเดียวกันก็สามารถระดมความช่วยเหลือจากประชาชนทั่วไปได้ รวมทั้งการยึดทรัพย์สินบางอย่าง มาใช้เพื่อการสงคราม เช่น ยานพาหนะ อาวุธปืน อาคารสถานที่ เพราะในยามสงครามนั้นต้องถือว่าประชาชนทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ (ช้องนาง ชาสิงห์แก้ว, 2547)

มาตรา 41 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (2) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว (3) พ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ มาตรา 42 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ

องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือการจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

หมวด 5 หน้าของรัฐธรรมนูญ มาตรา 51 การใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐตามหมวดนี้ ถ้าการนั้นเป็นการทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ย่อมเป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตาม และเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ ตลอดทั้งฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดให้ประชาชน หรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 52 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย มาตรา 53 รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมาย

อย่างเคร่งครัด มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับโดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบ การดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความสามารถ

เชี่ยวชาญตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อบรรณาครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามบทบัญญัติที่มีไว้ในรัฐธรรมนูญ

สามารถจะแยกแยะได้ดังต่อไปนี้

1) ประชาชนมีหน้าที่ไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น การไปหย่อนบัตรซึ่งเป็นหน้าที่นั้น ก็คือการมีสิทธิของประชาชนอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ประชาชนผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนย่อมสามารถใช้สิทธิดังกล่าวในวันที่มีการหย่อนบัตรเลือกตั้ง บุคคลหรือหน่วยงานใดของรัฐไม่มีสิทธิจะขัดขวางไม่ให้ไปทำหน้าที่ดังกล่าวได้ และนี่คือเหตุผลที่ทำให้บุคคลที่มีสัญชาติไทยที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่พำนักอยู่ต่างประเทศ สามารถจะอ้างสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้ง ๆ ที่มีความยุ่งยากและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย แต่เมื่อได้มีการกำหนดไว้เป็นหน้าที่ที่จะต้องไปเลือกตั้ง ก็ทำให้การอ้างสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

2) การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร รวมทั้งฝ่ายตุลาการ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญต่าง ๆ เช่น การทำงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ฯลฯ เมื่อใดก็ตามที่เห็นความไม่ถูกต้อง ไม่ชอบมาพากล ประชาชนย่อมมีสิทธิและในความเป็นจริงมีหน้าที่ที่จะแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งการคัดค้านและประท้วงเพื่ออารังไว้ซึ่งความถูกต้องตามหลักนิติธรรมและความยุติธรรมและเพื่อปกป้อง พิทักษ์ไว้ซึ่งผลประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งของชาติบ้านเมือง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547)

3) ประชาชนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการที่เรียกว่า ประชาพิจารณ์ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความ

คิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ (วัชร ดวงนา, 2547) การมีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์นั้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐให้แสดงความคิดเห็นให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อปกป้องไว้ซึ่งสิทธิของตนตามกฎหมายและเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจอย่างผิด ๆ ใช้เสียงข้างมากลากไปหรือกระทำการอันใดเพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในทางลบที่จะมีต่อกลุ่มอื่น การเปิดโอกาสให้มีการรับรู้และแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ก่อนจะมีการตัดสินใจในนโยบาย ที่สำคัญคือเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองดังปรากฏในมาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชนและจัดให้มีการรับฟัง ความ

คิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสองบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล (วันชัย ศรีนวนันต์, 2544)

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นการใช้สิทธิและการทำหน้าที่ในฐานะประชาชนที่มีสิทธิเสรีภาพ และสามารถจะใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมภายใต้ระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยในระดับชาติแต่ประชาชนก็ยังมีสิทธิมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นภายใต้ระบบที่มีการกระจายอำนาจ (เสกสรร ประเสริฐกุล, 2547)

มาตรา 59 รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก มาตรา 60 รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติ เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน วรรคสอง การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จาก

คลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใดต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สาธารณะ รวมทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์ ทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ หรือปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลหรือข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของประชาชน (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2510)

รัฐมีหน้าที่และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

หน้าที่ของรัฐที่จะเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นมีอยู่ใน หมวด 6 คือ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชน ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ และการจัดบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
3. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้าน

การทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมือง (รุ่งโรจน์ เพชรบุระณิน, 2541)

และมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน และมาตรา 133 (3) มาตรา 236 และมาตรา 256 (1) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้อำนาจแก่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยหรือหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาพร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร เพื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (คณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริต วุฒิสภา, 2549)

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

นอกจากนี้ การปฏิรูปรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ก็ได้บัญญัติไว้ในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 257 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้ (1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ (2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ (3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ก. ด้านการเมือง

(1) ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทาง

การเมืองรวมตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้ง และออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด (เสาวนีย์ ไทยรุ่งเรือง และคณะ, 2553)

(2) ให้การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองเป็นไป โดยเปิดเผย และตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ชื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมตลอดทั้งการตรวจสอบ การใช้อำนาจอรัฐรู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติ

โดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด (จรัส สุวรรณมาลา, 2546)

สรุป

การทำให้มีประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการตรวจสอบการใช้อำนาจภาครัฐภายใต้รัฐธรรมนูญ การดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพได้จะต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจต้องเอื้ออำนวย เช่น ในทางสังคมนั้นประชาชนที่มีการศึกษาในระดับหนึ่ง มีความเข้าใจในเรื่องการเมืองการปกครอง มีความตื่นตัวทางการเมือง มีโอกาสได้เข้าถึงสื่อมวลชน และมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่เดียวกันในทางเศรษฐกิจถ้าเป็นเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมหรือกึ่งอุตสาหกรรม กึ่งเกษตรกรรม ซึ่งย่อมจะนำไปสู่ชุมชนเมืองมากยิ่งขึ้น และจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการศึกษาและความตื่นตัวทางการเมือง ก็จะมีส่วนสนับสนุนเป็นอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการพัฒนากระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตยต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ปัจจัยด้านโครงสร้าง และกระบวนการทางการเมืองซึ่งต้องมีการจัดตั้งสถาบันและกระบวนการ

ประชาธิปไตย โดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญให้มีรัฐสภา มีสถาบันฝ่ายบริหาร มีกระบวนการเลือกตั้ง กระบวนการตรวจสอบ และที่สำคัญต้องรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ในทางการเมือง

3. ปัจจัยด้านจริยธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มุ่งเน้นสร้างจริยธรรมใหม่ปราบการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นตัวแปรสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (ภาณินี กิจพ้อคำ และคณะ, 2550) นั่นคือ จริยธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยอย่างหนึ่งทางการเมืองและทางกฎหมายของปัจเจกบุคคล การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไปของฝ่ายที่ครองอำนาจรัฐ มีความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นต่าง ๆ จริยธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนี้ จะเป็นเสมือนวิญญูณที่หล่อเลี้ยงระบบประชาธิปไตย เพราะถึงแม้ตัวแปรที่หนึ่งหรือสองจะออกมาดีเลิศอย่างไรก็ตาม ถ้าขาดส่วนที่เป็นจิตวิญญูณ คือ ส่วนที่เป็นจริยธรรมประชาธิปไตย ก็จะไม่

ไม่ช่วยให้มีการผลักดันให้มีการส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอันเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดของการพัฒนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องและยั่งยืนได้

4. ปัจจัยรัฐพึงเร่งให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤตินิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน พึงดำเนินการเป็นวาระเร่งด่วนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 63 รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤตินิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤตินิชอบดังกล่าว

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2527). *จิตสำนึกชาวนา ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง*. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). *กลเม็ดเด็ดพรายคอร์รัปชัน*. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- คณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริต วุฒิสภา. (2549). *กระบวนการโกงชาติ*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการวิสามัญพิจารณา สอบสวนและศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตวุฒิสภา.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2546). *จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล: บทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ช้องนาง ชาสิ่งแก้ว. (2547). *พฤติกรรมการรักษาสมบัติสาธารณะและการเสริมสร้างจิตสำนึก สาธารณะของชุมชนภูเวียง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านหรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

ปัจจัยดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้มีการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองที่เข้มแข็ง แต่ก็มีปัจจัยอื่นอีกหลากหลายที่จะทำให้ภาคการเมืองเข้มแข็งหรืออ่อนแอ ดังนั้น ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญจะต้องเร่งสร้างจิตสำนึกภาคพลเมืองต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Civic Education) เป็นสำคัญที่จะทำให้พลเมืองเข้าถึงการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

- ชัชวาล ทองดีเลิศ. (2543). *บันทึกกลับ NGO กำเนิดและพัฒนาการขององค์กรพัฒนาภาคเหนือ*. เชียงใหม่: กลางเวียงพิมพ์ จำกัด.
- ชาย โพธิ์สีตา และคณะ. (2540). *รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- ฐานันท์ ศิริยุทธพัฒนา. (2559). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ: พื้นฐานกฎหมายรัฐธรรมนูญและระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2551). *ทฤษฎีและแนวคิด: การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปฟ.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2510). *กฎหมายกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตร.
- นคร พจนันรพงษ์ และคณะ. (2560). *ข้อมูลเหตุการณ์การเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญไทยในอดีตปัจจุบันและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: ภีรภาส.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2552). *ป.ป.ช. จะแข็งแกร่งการเมืองภาคประชาชนต้องเข้มแข็ง*. สรุปการบรรยาย ณ โรงแรมแกรนด์ เมอร์เคียว ฟอร์จูน กรุงเทพมหานคร วันที่ 13 พฤษภาคม 2552 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- ภาณินี กิจพ่อคำ และคณะ. (2550). *มาตรการคุ้มครองภาคประชาชนที่มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรมและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน, 2560*.
- รุ่งโรจน์ เพชรบุระณิน. (2541). *เครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต*. *คอร์รัปชัน: กรณีศึกษา เครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน (คปต.)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรระ ดวงนภา. (2547). *มูลเหตุที่เป็นแนวโน้มไปสู่การใช้สิทธิตรวจสอบอำนาจรัฐของประชาชน ศึกษา ประชากรที่มาขอรับบริการที่สำนักงานที่ดินจังหวัดจันทบุรี สาขามะขาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วันชัย ศรีนวลนัต. (2544). *บทบาทของประชาสังคมกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต*. เอกสารส่วนบุคคล. สถาบันพระปกเกล้า.
- สังศิต พิริยะรังสรรค์. (2549). *คอร์รัปชันแบบเบ็ดเสร็จ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- เสกสรร ประเสริฐกุล. (2547). *บทบาทของการเมืองภาคประชาชนในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยไทย*. รายงานการวิจัย. ทุนปรีดี พนมยงค์ มุลนิธิ 50 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- เสาวนีย์ ไทยรุ่งเรือง และคณะ. (2553). *โครงการประเมินสถานการณ์ด้านการทุจริตในประเทศไทย*. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.).
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส และคณะ. (2551). *การศึกษาพันธกรณีและความพร้อมของประเทศไทยใน การปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำเป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้
1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ในมิติด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การพัฒนาสังคมและสหวิทยาการ 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้พระพุทธศาสนา กับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการการเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ทั้งนี้ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

2.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น การตั้งสมมติฐานหรือการกำหนดปัญหาที่สมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุมติวัตถุประสงค์

2.2 บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

3.1 ต้นฉบับบทความ ต้องมีความยาว 8-12 หน้ากระดาษ A4 (รวมบรรณานุกรม) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า โดยระบุหมายเลขหน้าไว้ด้านบนขวา ด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ห่างจากขอบกระดาษด้านบนและขอบด้านขวา 0.5 นิ้ว การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวธรรมดา ขนาด 14 pt. เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

3.2 ชื่อเรื่อง ต้องมีภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 20 pt. ตัวหนา) และภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. ตัวหนา) พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3.3 ชื่อผู้เขียน หน่วยงานสังกัด และอีเมล โดยชื่อผู้เขียนต้องระบุภาษาไทย และภาษาอังกฤษตัวหนา ด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ส่วนหน่วยงานสังกัดระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษตัวธรรมดาด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. และอีเมลของผู้เขียนสำหรับติดต่อให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ทั้งหมดให้จัดชิดขอบด้านขวา ในกรณีที่มี

ผู้เขียนมากกว่า 1 ราย ให้ใส่ตัวเลขเป็นตัวยก ท้ายชื่อผู้เขียนเพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงานสังกัด

กรณีผู้เขียนสังกัดเดียวกัน ไม่ต้องใส่เลขยกที่หน่วยงานสังกัด เช่น

สมศรี สมมติ¹, สมร สุดใจ², สมใจ สมศรี²

Somsri Sommut¹, Samorn Sudjai², Somjai Somsri²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา¹, โรงเรียนปงรัชดาภิเษก²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus¹

Pongratchadapisek School²

Corresponding Author, E-mail: somsri334@gmail.com

กรณีผู้เขียนสังกัดต่างกัน ให้ใส่เลขยกแต่ละคนให้ชัดเจน เช่น

สมศรี สมมติ¹, สมใจ สมศรี²

Somsri Sommut¹, Somjai Somsri²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา¹, โรงเรียนปงรัชดาภิเษก²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus¹

Pongratchadapisek School²

Corresponding Author, E-mail: somsri334@gmail.com

3.4 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษาไทยไม่เกิน 300 คำ

3.5 คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

3.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. หัวข้อรองเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 0.5 นิ้ว (เริ่มพิมพ์ตัวที่ 6) พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. และหัวข้อย่อยใช้ตัวธรรมดา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ทั้งหัวข้อรองและหัวข้อย่อยควรพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์ระหว่างบรรทัด แบบ Before 6 pt.

3.7 การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) สำหรับการวงเล็บภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำควรเป็นตัวใหญ่ เช่น Student-centered Learning

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับ ดังนี้ *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมไม่เกิน 5 ท่าน**

1. บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุปให้สั้นและกระชับความ

2. บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด

(4)

3. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับข้อ

4. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแผนการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิก็ได้

6. อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

7. สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8. บรรณานุกรม (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถเท่านั้น โดยใช้อ้างอิงระบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับ ดังนี้ *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมไม่เกิน 3 ท่าน**

1. บทคัดย่อ (Abstract)
2. บทนำ (Introduction)
3. เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
4. สรุป (Conclusion)
5. บรรณานุกรม (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและบรรณานุกรมทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) หรือระบบนาม-ปี โดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุ

ชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปีที่จัดพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เพื่อกำกับท้ายเนื้อความที่อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่ม ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 16: 282-283), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล เล่ม 16: 256-320)
2. ผู้แต่ง 1 ราย ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2554: 44)
3. ผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสอง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553: 44) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), 2548: 8; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554: 44)
4. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งคนแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต) และคณะ, 2548: 55)
5. ให้เรียงลำดับบรรณานุกรมตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่ง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่ง 1 ราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003: 4)
2. ถ้ามีผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่ง 2 ราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Hersey & Blanchard, 2000: 3) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003: 4; Hersey & Blanchard, 2000: 3)
3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง (Kaiser, et al., 2008: 55)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นบริษัทหรือสำนักพิมพ์ให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ให้ใช้ “21 เซ็นจูรี”
2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ใช้ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”
3. กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัย

4.2 บรรณานุกรม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ./ ครั้งที่พิมพ์./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ, (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ในชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ ชื่อเรื่อง/ เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปรีดี หงส์สตัน และอัมพร หมาดเด็น. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร: Illuminations Editions.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่)./ เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ธิตูภูมิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ: สังคหวัตถุ ๔ เครื่องมือ การวางแผนและการติดต่อประสานงานสู่ความสำเร็จ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ในชื่อสารานุกรม./ เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./
สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกวาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In *The encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ ระดับวิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์/ หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปี)./ ตำแหน่ง./ สัมภาษณ์./ วัน เดือน.

ตัวอย่าง:

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (2558). *อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง:

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณโณ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนา และวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ตัวอย่างบรรณานุกรม

บรรณานุกรม

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2548). *โลกทัศน์ชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). *ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ปกเกล้า.

โกนิฐฐ์ ศรีทอง. (2558). *การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาชุมชน*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณโณ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนา และวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2550.

Boo, E. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*, Vol. 1 and 2. Washington, D.C.: World Wildlife Fund.

Boo, E. (1991). Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management. In *Nature Tourism Managing for the Environment*. Washington, D.C.: Island Press.

Keown, D. (1995). *Are There "Human Right" in Buddhism*. London: University of London.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*. 6 (5), 25-28.

John, J. L. (1987). *Carrying Capacity for Tourism Development in National Part of the United States*, UNEP, Industry and Environment. Vol. 9 No. 1.

Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., Robert, M. K. & Hal, B. J. (Eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

5.1 การเตรียมเอกสารต้นฉบับประกอบด้วย (กรณีส่งบทความทางไปรษณีย์)

1. ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น
 - ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด
 - ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด

เอกสารต้องระบุรายละเอียดของผู้เขียนบทความ (Author (s)) ได้แก่ ชื่อหน่วยงานสังกัด โดยมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตรการศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2. แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)

3. กรอบแบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

5.2 ช่องทางการจัดส่งต้นฉบับ

1. ส่งต้นฉบับด้วยตนเองทางไปรษณีย์ โดยเจ้าหน้าที่ของถึง “กองบรรณาธิการ วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ เลขที่ 566 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000”

2. ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) แนบไฟล์ต้นฉบับ (File Attachment) และไฟล์แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ ในรูปแบบไฟล์ Word, PDF มายัง E-mail: jsbsmcu@gmail.com

3. ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ “วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ” โดยผู้เขียนต้องลงทะเบียนในระบบวารสารบัณฑิตแสงโคมคำก่อน ตามลิงค์ <https://www.firstojs.com/index.php/jsb> ส่งบทความต้นฉบับ (File Attachment) พร้อมแนบไฟล์แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.doc ของ Microsoft Word หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์รูปภาพ ในสกุล *.pdf *.jpg *.png หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และบรรณานุกรม) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้นเกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่าน จะเข้าสู่การพิจารณากลั่นกรองของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลอย่างไร จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบต่อไป

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้พิจารณากลั่นกรองบทความมีความเห็นว่า ควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่บทความไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และรูปแบบของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หากบทความใดได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์จากวารสาร และหลังจากการตีพิมพ์เรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนจะได้รับวารสารเล่มที่นำบทความลงตีพิมพ์ จำนวน 1 เล่ม

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์
วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
ระดับการศึกษาสูงสุด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....

ชื่อบทความ
(ภาษาไทย).....

(English).....

ชื่อผู้เขียนร่วม
1.
2.
3.
4.
5.

หน่วยงานและที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์.....E-mail

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้
อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักการ
พิจารณาต้นฉบับ โดยยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิ์พิจารณา ตรวจสอบแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร และขอ
มอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ใน
กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่
ปรากฏในบทความนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

ลงชื่อ.....ผู้เขียน
()

ตัวอย่างรูปแบบการจัดพิมพ์บทความ วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิจัย)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt.)
Title in English (18 pt.)
 เว้น 1 บรรทัด
ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)
ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)
 ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)
 ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)
 อีเมลของผู้เขียน (14 pt. ตัวธรรมดา)
 เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.)
 (ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 300 คำ).....
(ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. (Before 6 pt.)

คำสำคัญ (18 pt.):;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)
 (Before 6 pt.)

Abstract (18 pt.)
 (ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 300 คำ).....
(ขนาด 16 pt.).....

(Before 6 pt.)

Keywords (18 pt.):;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)
 (Before 6 pt.)

บทนำ (18 pt.)
 (ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....
(ขนาด 16 pt.).....

(Before 6 pt.)

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt.)
 1.(ขนาด 16 pt.).....
 2.
 3.

(Before 6 pt.)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิจัย)

1 นิ้ว / 2.54 ซม.

1 นิ้ว / 2.54 ซม.

1 นิ้ว / 2.54 ซม.

1 นิ้ว / 2.54 ซม.

ระเบียบวิธีวิจัย (18 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว / 1.27 ซม.)
..... (ขนาด 16 pt.)
.....
.....
(Before 6 pt.)

ผลการวิจัย (18 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว / 1.27 ซม.)
..... (ขนาด 16 pt.)
.....
.....
(Before 6 pt.)

อภิปรายผล (18 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว / 1.27 ซม.)
..... (ขนาด 16 pt.)
.....
.....
(Before 6 pt.)

สรุป (18 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว / 1.27 ซม.)
..... (ขนาด 16 pt.)
.....
.....
(Before 6 pt.)

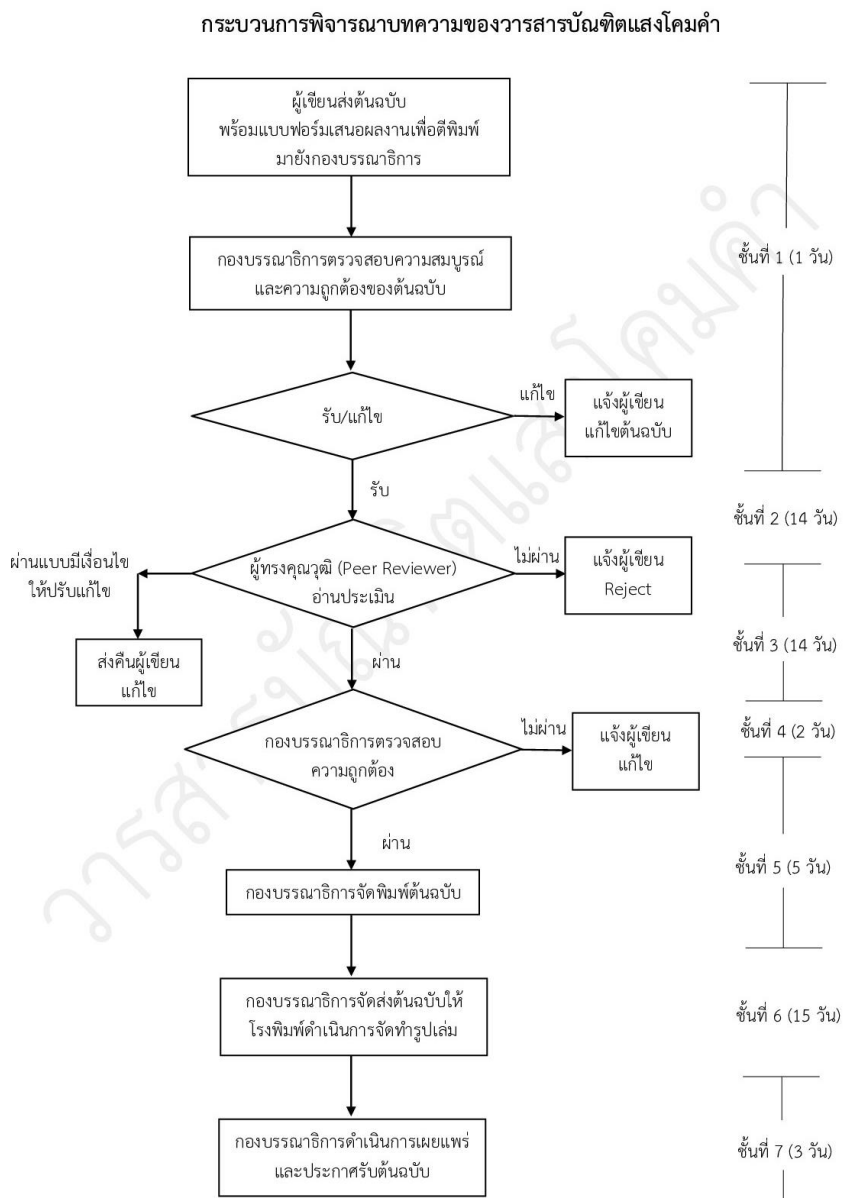
บรรณานุกรม (18 pt.)
..... (ขนาด 16 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว / 1.27 ซม.)
..... (ขนาด 16 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว / 1.27 ซม.)
..... (ขนาด 16 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว / 1.27 ซม.)

1 นิ้ว / 2.54 ซม.

[illegible]

[illegible]

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
566 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
โทรศัพท์ 0-5487-0141
E-mail: jsbsmcu@gmail.com

www.firstojs.com/index.php/jsb/index